Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Bakalářská práce

Environmentální udržitelnost a regionální rozvoj

Roman Čermák

© 2021 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Roman Čermák

Veřejná správa a regionální rozvoj – k.s. Litoměřice

Název práce

Environmentální udržitelnost a regionální rozvoj

Název anglicky

Environmental Sustainability and Regional Development

Cíle práce

Cílem práce bude návrh expertních procesů a postupů před realizací projektů spolufinancovaných pomocí dotačních programů Evropské unie, které mají dosáhnout ve vyloučených lokalitách, bývalých vojenských prostorů a oblastech postižených těžbou nerostných surovin, udržitelných projektů k rozvoji těchto lokalit v regionech. Využití těchto lokalit pomocí udržitelných projektů k rozvoji regionu a k přípravě občanů pro krizové stavy. První z dílčích cílů je zjistit teoretické aspekty regionálního rozvoje a environmentální udržitelnosti, představit blíže region, ve kterém se výzkum uskuteční, zejména konkrétní lokality vyloučených oblastí. Další cíl je obeznámit se s legislativou přípravy občanů na krizové stavy s využitím projektů na obnovu a rozvoj vyloučených lokalit. Dalším dílčím cílem je zjistit mezi občany stanoviska k problematice vyloučených lokalit. Dílčím cílem je také zjistit vize místních aktérů k dané problematice.

Metodika

Bakalářská práce bude rozdělená na dvě části, na část teoretickou a na část praktickou. V teoretické části bude využito metody studia dokumentů a následné analýzy platných právních předpisů. Dále bude aplikován výklad, na základě obsahové analýzy právních textů. Současně bude použito analýzy vybrané vyloučené lokality konkrétního regionu v Libereckém kraji. Metodou komparace jednotlivých zjištění, řady pozorování, kvantitativního dotazníkového šetření a kvalitativního terénního šetření mezi místními aktéry regionálního rozvoje. Výsledky budou zhodnoceny, diskutovány a bude stanoven závěr. Osnova práce: 1. Úvod, 2. Cíl práce a metodika, 3. Teoretická východiska, 4. Charakteristika prostředí, 5. Terénní šetření, 6. Zhodnocení výsledků a diskuse, 7. Závěr, 8. Seznam použitých zdrojů, 9. Přílohy.

Doporučený rozsah práce

30 – 40 stran

Klíčová slova

Environmentální, ekonomická, sociální, udržitelnost, regionální rozvoj, příprava občanů, krizové stavy, Mikroregion Podralsko, Liberecký kraj, dotační projekt

---

Doporučené zdroje informací

Blažek, Jiří a Uhlíř, David. 2002. Teorie regionálního rozvoje nástin, kritika, klasifikace. Praha : Karolinum, 2002. str. 211. ISBN 80-246-0384-5.

Brčák, Josef, Sekerka, Bohuslav a Svoboda, Roman. 2013. Mikroekonomie – teorie a praxe. Plzeň : Aleš Čeněk, s.r.o., 2013. str. 283. 978-80-7380-453-4

Disman, Miroslav. 2000. Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele. Praha : Karolinum, str. 374. ISBN 80-246-0139-7.

Giddens, Anthony. 1999. Sociologie. Praha : Argo, 1999. str. 595. ISBN 80-7203-124-4

Martinovský, Petr. 2017. Environmentální bezpečnost v České republice. Brno : Masarykova univerzita, 2017. 8021087102, 9788021087101

Mlčoch, Lubomír. Vyd. 2. 1997. Zastřená vize ekonomické transformace. Praha : Karolinum, Vyd. 2. 1997. str. 117. ISBN 80-7184-423-3.

Moldan, Bedřich. Vyd 2. 2015. Podmaněná planeta. Praha : Karolinum, Vyd 2. 2015. str. 505. ISBN 978-80-246-2999-5

Možný, Ivo. 2009. Proč tak snadno ... Praha : Sociologické nakladatelství, 2009. str. 132. Sv. 2. Vydání třetí. ISBN 978-80-7419-013-1.

Smith, Fraser. 1997. Environmental sustainability. Boca Raton : St. Lucie Press, 1997. ISBN 1-57444-077-2

Předběžný termín obhajoby

2020/21 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Pavla Varvažovská, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 22. 1. 2021

prof. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 2. 2. 2021

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 09. 03. 2021

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Environmentální udržitelnost a regionální rozvoj" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 11. 3. 2021 _____

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval Ing. Pavle Varvažovské, Ph.D. za profesionální přístup při metodickém vedení práce, za inspiraci ke zpracování daného tématu, za podnětné připomínky, rady a za vlídné vedení a pochopení. Současně bych chtěl poděkovat všem, kteří se podíleli na získání informací k vypracování praktické části bakalářské práce. V neposlední řadě bych chtěl poděkovat své rodině a synovi za trpělivost a své manželce nejen za trpělivost, ale i za technické rady.

Environmentální udržitelnost a regionální rozvoj

Abstrakt

Tato bakalářská práce pojednává o environmentální udržitelnosti regionálních projektů, v souvislosti s přípravou těchto projektů, které budou spolufinancovány pomocí využití dotačních programů a budou sloužit k přípravě obyvatelstva na krizové stavy.

Téma této bakalářské práce je v teoretické části rozděleno do pěti kapitol, které pojednávají zejména o pojmech environmentální udržitelnost, udržitelnost sociální, ekonomická, regionální rozvoj a krizové stavy. Účelem obsahu těchto kapitol je vysvětlit problematiku rozvoje a transformace různých regionů v návaznosti působení lidského faktoru na vnější prostředí a regionální etnika po celém světě. V neposlední řadě se v teoretické části vysvětluje pojem krizových stavů a jejich legislativní rámec v České republice.

Ve své praktické části je tématem práce průzkum veřejného mínění, jako jednoho z prvních kroků k realizaci krajského dotačního projektu v Libereckém kraji. Cílem tohoto průzkumu je nutnost zjistit, jak obyvatelé vnímají vyloučené lokality, s možností využití těchto lokalit k přípravě obyvatel libereckého kraje na krizové stavy, aby bylo možné realizovat projekty s podporou evropských dotačních fondů. Analýzou a syntézou získaných dat bude cílem zjistit, zdali lze tyto lokality využít v rámci přípravy občanů na krizové stavy a zdali jsou tyto projekty environmentálně, sociálně a ekonomicky udržitelné, zdali pomohou k rozvoji regionu, zejména znovuvyužitím vyloučených lokalit a pomohou zapojit vyloučené skupiny obyvatel k rozvoji regionu.

Klíčová slova: Environmentální udržitelnost, ekonomická udržitelnost, sociální udržitelnost, regionální rozvoj, vyloučené lokality, příprava občanů, krizové stavy, Mikroregion Podralsko, Liberecký kraj, dotační projekt.

Environmental Sustainability and Regional Development

Abstract

The bachelor's thesis deals with environmental sustainability and preparation of regional projects that will be co-financed through subsidy schemes and will serve to prepare population for states of crisis.

In the theoretical part, the topic of this bachelor's thesis is divided into five chapters that concern themselves particularly with terms environmental sustainability, social sustainability, economic sustainability, regional development and states of crisis. The contents of these chapters aim at explaining the problems of development and transformation of various regions following the effect of human factor on external environment and regional ethnic groups all over the world. Finally, the theoretical part explains the term states of crisis and their legislative framework in the Czech Republic.

The topic of the practical part is an opinion poll being one of the first steps to implement a regional subsidy project in the Liberec Region. The aim of the poll is the necessity of learning how people view excluded localities and the possibility of using these localities to prepare the inhabitants of the Liberec Region for states of crisis to carry out projects supported by the EU Funds. The analysis and synthesis of the data gathered will aim at finding out if the localities can be used within the preparation of population for states of crisis, if these projects are environmentally, socially and economically sustainable, if they will help the development of the region, especially by re-using excluded localities, and if will help involve the excluded population groups in the development of the region.

Keywords: Environmental sustainability, economic sustainability, social sustainability, regional development, excluded localities, preparation of citizens, states of crisis, Podralsko Microregion, Liberec Region, subsidy project.

Obsah

1 Úvod ... 13

2 Cíl práce a metodika ... 14

3 Teoretická východiska ... 15

3.1 Environmentální udržitelnost ... 15

3.1.1 Vymezení v zákonech ... 16

3.1.2 Proměny životního prostředí na Zemi působením přírodních vlivů ... 17

3.1.3 Proměny životního prostředí na Zemi působením člověka ... 17

3.1.4 Zachování životního prostředí ... 20

3.2 Sociální udržitelnost ... 22

3.2.1 Historické i současné vlivy na sociálním vyloučení ... 22

3.2.2 Řešení sociálního vyloučení ... 24

3.3 Ekonomická udržitelnost ... 26

3.3.1 Regionální ekonomie a ekonomika ... 26

3.3.2 Ekonomická udržitelnost jako pilíř regionálního rozvoje ... 27

3.4 Regionální rozvoj ... 28

3.4.1 Udržitelnost regionálního rozvoje ... 29

3.5 Krizové stavy ... 32

3.5.1 Krizové řízení ... 34

3.5.2 Analýza současného stavu ... 36

3.5.3 Udržitelnost systému ochrany obyvatelstva ... 37

4 Charakteristika oblasti a nástroje rozvoje ... 38

4.1 Liberecký kraj ... 38

4.1.1 Základní informace o Libereckém kraji ... 39

4.1.2 Geomorfologie území Libereckého kraje ... 40

4.2 Mikroregion Podralsko ... 41

4.2.1 Základní informace o Mikroregionu Podralsko ... 42

4.2.2 Charakteristika Mikroregionu Podralsko ... 44

4.2.3 Charakteristika a historie regionálního rozvoje MRG Podralsko, definování problémů ... 44

4.3 Evropské fondy a dotační programy, jako nástroj rozvoje regionu ... 47

4.3.1 Evropské fondy ... 47

4.3.2 Operační program ... 50

4.3.3 Národní dotace ... 50

5 Terénní šetření 51
5.1 Charakteristika vybraného vzorku základního souboru 54
5.2 Kvantitativní šetření mezi obyvateli Libereckého kraje 57
5.2.1 Sběr dat 57
5.2.2 Analýza dat dotazníkového šetření 58
5.2.3 Komparace jednotlivých zjištění, řady pozorování, kvantitativního dotazníkového šetření 60
5.2.4 Položené hypotézy 65
5.3 Kvalitativní šetření mezi odborníky a laiky v Libereckém kraji 70
6 Zhodnocení výsledků a diskuse 73
6.1 Zhodnocení kvantitativních a kvalitativních výsledků šetření 73
6.2 Diskuse 76
7 Závěr 79
8 Seznam použitých zdrojů 82
9 Přílohy 86

Seznam obrázků

Obrázek 1 - Tři pilíře udržitelného rozvoje 30

Obrázek 2 - Faktory nejčastěji se vyskytující a s nejvýznamnějším vlivem na vývoj jednotlivých oblastí 37

Obrázek 3 - Mapa Libereckého kraje 39

Obrázek 4 - Mapa hranice vyšších geomorfologických jednotek 40

Obrázek 5 - Mapa hranice geomorfologických jednotek Libereckého kraje 41

Obrázek 6 - Schematické vymezení MRG Podralsko v základní mapě ČR 42

Obrázek 7 - Identifikace území MRG Podralsko 43

Obrázek 8 – vojenské objekty Ralsko Hradiště – letištní úly 51

Obrázek 9 – pozůstatky po těžbě 52

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Společné problémy uvedené více než jednou obcí z rozvojové studie venkovského mikroregionu Podralsko 45

Tabulka 2 – Kontingenční tabulka k hypotéze I. 65

Tabulka 3 -Tabulka teoretických četností I k hypotéze I. 65

Tabulka 4 - Tabulka teoretických četností II k hypotéze I. 66

Tabulka 5 – Tabulka hodnot X^2 testu pro nezávislost hypotézy I. 66

Tabulka 6 - Kontingenční tabulka k hypotéze II. 67

Tabulka 7 - Tabulka teoretických četností I k hypotéze II. 67

Tabulka 8 - Tabulka teoretických četností II k hypotéze II. 67

Tabulka 9 - Tabulka hodnot X^2 testu pro nezávislost hypotézy II. 67

Tabulka 10- Kontingenční tabulka k hypotéze III. 68

Tabulka 11 - Tabulka teoretických četností I k hypotéze III. 68

Tabulka 12 - Tabulka teoretických četností II k hypotéze III. 69

Tabulka 13 – Výsledky kvalitativního výzkumu 70

Seznam grafů

Graf 1- Charakteristika respondentů Libereckého kraje dle věku 55

Graf 2- Charakteristika respondentů Libereckého kraje dle vzdělání.....55

Graf 3- Charakteristika vzorku Libereckého kraje dle okresu bydliště 56

Graf 4- Charakteristika vzorku Libereckého kraje dle ekonomické aktivity v procentech .56

Graf 5- Preference obyvatel Libereckého kraje 58

Graf 6 - Preference respondentů dle věkových skupin 59

Graf 7 - Vhodná volba umístění Multifunkčního centra.....60

Graf 8– Preference respondentů k variantám využití Multifunkčního centra.....61

Graf 9- Vliv na ekologickou udržitelnost 61

Graf 10 – Vliv vybudování Multifunkčního centra na zlepšení ekologické situace v MRG 62

Graf 11– Vliv vybudování Multifunkčního centra na zaměstnanost 62

Graf 12- Vliv vybudování Multifunkčního centra na podnikatelské příležitosti 63

Graf 13– Vliv na životní úroveň vyloučených skupin občanů.....63

Graf 14– Vliv na rozvoj regionu 64

Graf 15– Vliv na připravenost občanů na krizové stavy.....64

1 Úvod

Předkládaná diplomová práce se zabývá tématem environmentální udržitelnosti a regionálním rozvojem. V teoretické části se opírá o teoretická východiska a jejichž hlavním tématem je environmentální udržitelnost a regionální rozvoj. Tato témata budou obohacena o sociální a ekonomickou udržitelnost, přičemž společně budou propojena s oblastí krizového řízení v kapitole krizové stavy.

V praktické části seznamuje bakalářská práce s charakteristikou zkoumané oblasti. V další části práce budou popsány základní informace o studovaném kraji i regionu a jejich charakteristikou. V další pasáži praktické části budou popsány evropské fondy, operační programy a národní dotace, jako nástroje regionálního rozvoje.

V druhé polovině praktické části této práce bude popsáno terénní šetření. Budou charakterizováni respondenti výběrového vzorku obyvatel Libereckého kraje, dále budou postupně získávána a analyzována data z dotazníkového šetření. Tato data budou sbírána v období od 1. srpna roku 2020 do 31. ledna roku 2021. Dále z těchto dat budou komparována jednotlivá zjištění řady pozorování a následně budou položeny a řešeny hypotézy. V následující části bude zhodnoceno kvalitativní šetření pomocí nestandardizovaného rozhovoru s jednotlivými vybranými aktéry.

V bakalářské práci dojde na zhodnocení výsledků kvantitativních šetření a posouzení kvalitativního šetření. Následně budou tyto výsledky vzájemně porovnávány a diskutovány v konfrontaci s teoretickými východisky.

Na závěr budou všechna zjištění sumarizována a ta nejdůležitější zdůrazněna v kontextu s vytyčenými cíli a stanovenou metodikou zkoumání. Zejména bude zdůrazněno splnění cílů této bakalářské práce, tedy navržení expertního procesu k realizaci projektů spolufinancovaných pomocí dotačních programů Evropské unie a zobecnění výsledků pro aplikaci na následné plánované udržitelné projekty v rámci regionálního rozvoje ostatních krajů České republiky.

2 Cíl práce a metodika

Hlavním cílem práce bude návrh expertních procesů a postupů před realizací projektů spolufinancovaných pomocí dotačních programů Evropské unie, které mají dosáhnout ve vyloučených lokalitách, bývalých vojenských prostorů a oblastech postižených těžbou nerostných surovin, udržitelných projektů k rozvoji těchto lokalit v regionech. Na základě environmentální udržitelnosti a regionálního rozvoje, využití těchto lokalit pomocí udržitelných projektů k rozvoji regionu a k přípravě občanů pro krizové stavy.

Pomocí metod studia dokumentů, platných právních předpisů a jejich následné analýzy. Metodou komparace jednotlivých zjištění, řady pozorování kontaktivního dotazníkového šetření a kvalitativního terénního šetření mezi aktéry regionálního rozvoje Prvním z cílů je zjistit teoretické aspekty environmentální udržitelnosti a regionálního rozvoje. Výsledky budou následně zhodnoceny a diskutovány.

Dílčím cílem je pomocí dostupných informačních zdrojů představit blíže region, ve kterém se výzkum uskuteční, zejména konkrétní lokality vyloučených oblastí. Jedním z cílů je seznámit se ze socioekonomickými ukazateli regionu, jeho geomorfologickým profilem a vyhraněním tohoto regionu. Dalším cílem je definování vybrané lokality regionu, její charakteristika, problémová oblast a aplikace nástrojů regionálního rozvoje.

Praktická část bakalářské práce, tedy jejím dílčím cílem je dotazníkové šetření mezi obyvateli Libereckého kraje, zjištěním jejich stanoviska k problematice vyloučených lokalit. Dotážeme obyvatele vybraného studijního regionu, zdali souhlasí s vybudováním plánovaného projektu. Vzneseme otázky k názoru obyvatel na environmentální, ekonomickou a sociální udržitelnost daného projektu i ve vztahu využití vyloučených lokalit s regionálním rozvojem. Dalším dílčím cílem, je zjistit mezi občany stanoviska k problematice vlivu představeného projektu na vyloučené skupiny obyvatel a přípravu obyvatel na krizové stavy. Dílčím cílem je také zjistit vize místních aktérů k dané problematice.

Výsledky budou zhodnoceny, diskutovány a bude stanoven závěr. Tato práce vymezí důležitost postojů obyvatel daného regionu s plánovanými projekty regionálního rozvoje pro jejich realizaci a aplikaci této metody i v jiných regionech, v široké škále řešených problémů.

3 Teoretická východiska

Kapitola teoretická východiska se skládá z pěti podkapitol, které jsou pilíři celé bakalářské práce. V této kapitole se obeznámíme s tématy environmentální udržitelnosti, dále s udržitelností sociální, ekonomickou, s tématem regionálního rozvoje a s problematikou krizového řízení. Poznatky této kapitoly se budou nadále promítat do praktické části bakalářské práce, jejíž podstatou je zjistit pomocí kvantitativního a kvalitativního šetření, jaké rozvojové projekty si obyvatelstvo vybraného regionu zvolí, a jak je důležité znát názor obyvatel dotčeného vybraného regionu pro realizaci projektu přípravy obyvatelstva na krizové stavy, aby se dosáhlo maximální udržitelnosti a bylo možné projekt spolufinancovat z dotací Evropské unie, pomocí Evropských strukturálních a investičních fondů.

3.1 Environmentální udržitelnost

Slovní pojem environmentální je ve slovníku cizích slov[1] odborně překládán, jako týkající se životního prostředí. Používá se např. ve slovním spojení environmentální výchova, tedy výchova k odpovědnému zacházení k životnímu prostředí. V této práci se budeme zabývat environmentální udržitelností, jinak řečeno s udržitelností našeho životního prostředí.

Udržitelnost je ve slovníku českých slov[2] spojována hned s několika významy. Sloveso udržet znamená uchovat, zachránit, vyrovnat, nepustit, zachovat, neztratit, ubránit, což ve spojení se slovem enviromentální vyvolává význam k zachování, ubránění, či k neztracení životního prostředí i ve spojitosti s udržitelným rozvojem.

[1] https://slovnik-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/environmentalni

[2] https://www.nechybujte.cz/slovnik-soucasne-cestiny/udr%C5%BEet

Ekologie, z původně řeckého oikos – obydlí a logos – nauka, je věda, dle slovníku cizích slov[3] o vztazích mezi organismy navzájem a mezi organismy a prostředím. Pokud využijeme znalosti významu slova ekologie, bude snadnější a pochopitelnější pro lidstvo, udržet životní prostředí pro další generace.

3.1.1 Vymezení v zákonech

V zákoně o životním prostředí č. 17/1992 Sb., ve znění dalších předpisů (dále jen „zákon o životním prostředí“) je úvodním slovu řečeno: *„…, že člověk je spolu s ostatními organismy neoddělitelnou součástí přírody, připomínajíc si přirozenou vzájemnou závislost člověka a ostatních organismů, respektujíc přitom právo člověka přetvářet přírodu v souladu s principem trvale udržitelného rozvoje, vědomo si své odpovědnosti za zachování příznivého životního prostředí budoucím generacím a zdůrazňujíc právo na příznivé životní prostředí jakožto jedno ze základních práv člověka, usneslo se na tomto zákoně.*

V zákoně o životním prostředí[4] jsou definované důležité základní pojmy, a to přímo pojem životní prostředí, což je vše, co vytváří přirozené podmínky existence organismů včetně člověka a je předpokladem jejich dalšího vývoje. Jeho složkami jsou zejména ovzduší, voda, horniny, půda, organismy, ekosystémy a energie. Dalším z pojmů je ekosystém, kterým se rozumí funkční soustava živých a neživých složek životního prostředí, jež jsou navzájem spojeny výměnou látek, tokem energie a předáváním informací a které se vzájemně ovlivňují a vyvíjejí v určitém prostoru a čase. Důležitým pojmem je i ekologická stabilita, tedy schopnost ekosystému vyrovnávat změny způsobené vnějšími činiteli a zachovávat své přirozené vlastnosti a funkce a únosné zatížení území je takové zatížení území lidskou činností, při kterém nedochází k poškozování životního

[3] https://www.infoz.cz/ekologie/

[4] Zákon o životním prostředí č. 17/1992 Sb., § 2, 3, 4, 5, 6

prostředí, zejména jeho složek, funkcí ekosystémů nebo ekologické stability. Trvale udržitelný rozvoj společnosti je zde definován, jako takový rozvoj, který současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby, a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů.

3.1.2 Proměny životního prostředí na Zemi působením přírodních vlivů

Přestože se člověk vždy neřídil zákony, ať psanými, či nepsanými, i před příchodem člověka s jeho pravidly, bylo životní prostředí měněno i bez jeho přičinění. Příkladem může být porovnání ekologických ztrát, které by se daly porovnat s katastrofami, jaké naše planeta podstoupila již několikrát, například, pád asteroidu před 65 miliony let, který pravděpodobně zapříčinil vyhynutí dinosaurů. Planeta Země tento ničivý zásah přežila, ale nikoliv dinosauři. Příroda se zregenerovala nebo přeměnila, ale dinosauři zůstali minulostí. Tato přeměna planety pro dinosaury nebyla ideální (Moldan 2015, s. 341).

Na Zemi dochází po celou dobu její existence k neustálým změnám, jak je již popsáno v odstavci výše, a to zejména příčinou přírodních procesů, působících po mnoho milionů let. Poměrně krátkou dobu má vliv na změny těchto procesů člověk a jeho činnost. Lidstvo postupně mění krajinu a v současnosti jsou tyto změny překotnější a mohutnější. Extrémy v chování přírody působí velmi výrazně na vývoj civilizace i současné obyvatele Země. Stále to jsou ty samé rychlé přírodní procesy, mající zdroje v atmosféře, na zemském povrchu ve vodstvu, v zemské kůře i v zemském plášti. Existují dohady, zdali jsou tyto procesy nezávislé na činnosti člověka nebo je člověk ovlivňuje, a to pouze nepřímo svou činností. (Kukal, Pošmourný 2005).

3.1.3 Proměny životního prostředí na Zemi působením člověka

Environmentální udržitelnost je velkým tématem dnešní doby, kdy se provádějí nepřehlédnutelné zásahy do přírody, aby lidstvo rozšířilo své zdroje ke své překotné reprodukci, aniž by si mnohdy uvědomilo, že se o zdroje vlastně připravuje. Příkladem může být bezhlavé kácení deštných lesů, po kterém zůstane pustina, která sice opět zaroste, příroda si vlastně pomůže zcela sama. Nejdříve se objeví eroze půdy, záplavy nebo sucho, ale původní ráz, krajiny, její ekosystém, její biodiverzita, rozmanitost a jedinečnost nenávratně zmizí nebo se obnoví velmi pomalu (Moldan 2015, s. 341).

V České republice je několik oblastí, které mohou být tématem spojeným s životním prostředím, ve kterém žijeme. Některá jsou více medializovaná, vyjadřují se k nim odborníci, politici i široká veřejnost. Jedním z často skloňovaných ekologických problémů již od roku 2005 je kůrovcová kalamita. Avšak rozhodně méně se diskutuje o starých ekologických zátěžích, asi i proto, že jsou pro média méně viditelná a momentálně zajímavá. Čas svým během, však tyto zátěže, tzv. skryté nebezpečí postupně odhaluje. Jedná se zejména o pozůstatky průmyslové výroby z komunistické éry, kdy se na ekologické aspekty nebral téměř žádný ohled. Toto dědictví zahrnuje například hektary půdy zamořené do desítek metrů hloubky. Kontaminovaná není jen půda, ale i voda, která je ohrožena z průsaků ze zamořené půdy. Tato zátěž ohrožuje zdraví a život obyvatel, které sídlí v blízkostí těchto aglomerací. Řešením této situace se zabývala již v 90. letech vláda, která se zavázala k odstranění všech ekologických škod i z privatizovaných majetků, tak, že vlastníci zprivatizovaného majetku zajistí vlastní práce k odstranění škod a vláda převezme garanci na odstranění škod až do výše hodnoty odvozené od privatizovaného majetku. Změna však nastala v roce 2000 s novým zákonem o zadávání veřejných zakázek, který stanovil, že odstranění škod bude organizovat stát.[5] Z důvodu akutního rizika byly některé lokality již sanovány. Probíhající likvidace jsou však velmi pomalé a dokončení sanačních prací se někde odhaduje i na desítky let. Navíc stát na každé dílčí lokalitě vypisuje několik výběrových řízení, jejichž administrativní náročností se celý proces dále prodlužuje; pokud se v průběhu sanace ukáže, že je rozsah ekologických škod větší, než se očekávalo, je stát nucen navýšený rozdíl v ceně doplatit. Jako možné řešení nastalé situace se jeví spojení všech zbývajících lokalit do jedné superzakázky, kdy by stát měl již jen jednoho partnera, který by byl za všechny tyto likvidace starých ekologických zátěží odpovědný. Tento koncept schválila vláda již v polovině roku 2008. Dalším podstatným

[5] Zákon č. 28/2000 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 199/1994 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů, zrušeno k 1.5.2004 Zákonem č. 40/2004 Sb. Zákon o veřejných zakázkách, zrušeno k 01.07.2006 Zákonem č. 137/2006 Sb., Zákon o veřejných zakázkách, Zrušeno k 01.10.2016 Zákonem č. 134/2016 Sb., Zákon o zadávání veřejných zakázek

zjednodušením je skutečnost, že tendr je zadán formou kvazikoncese, čili vysoutěžená cena je konečná a dodatečné náklady se přenášejí na vítěze tendru, který měl možnost si předem prostudovat veškeré materiály týkající se daných lokalit a zvážit riziko možných víceprací. Je však otázkou, kdy se o vítězi výběrového řízení na likvidaci starých ekologických zátěží rozhodne, jelikož termín byl již několikrát posunut. Vítězstvím pro všechny lidi postižené ekologickými zátěžemi by byla co nejrychlejší sanace kontaminovaných lokalit, protože v případě dalšího odkladu hrozí nejen riziko dopadu na životní prostředí a zdraví obyvatel, ale logicky by cena potřebná na likvidaci zátěží opět narostla. Nehledě na to, že by státu, a potažmo nám všem, hrozily mezinárodní arbitráže od vlastníků postižených lokalit, kteří by se svým majetkem nemohli nakládat a paradoxně by za zamořené objekty mohli dostat pokutu od inspekce životního prostředí. Staré ekologické zátěže měly prim i v nedávno zveřejněných výsledcích ankety o nejzávažnější poškození životního prostředí v České republice – Černá malina 2011, kterou uspořádalo občanské sdružení Chráníme přírodu. Na prvním místě jsou Ostravské laguny, které se do popředí zájmu dostaly znovu když se ukázalo, že cena potřebná na konečnou likvidaci ropných kalů vzroste o 500 milionů korun, původní částka však byla stanovena na 2,6 miliardy. Na druhém místě byl účastníky ankety zvolen areál Spolany Neratovice, místo, kde dioxiny dávají dobrou noc. Bronz získal litvínovský Unipetrol ohrožující fenoly řeku Bílinu, čtvrtá příčka patří areálu Poldi Kladno a páté místo průmyslové zóně v Ústí nad Labem. Podle Ing. Jany Svobodové, členky odborné poroty zmíněné ankety a konzultantky v oblasti posuzování vlivů na životní prostředí, si naši pozornost zaslouží i další staré ekologické zátěže: „*Jmenovat mohu například ekologickou zátěž ve Stráži pod Ralskem, která vznikla jako důsledek chemické těžby uranu, dále se jedná o areál Synthesia Pardubice, kde se nachází silně kontaminovaná zemina i podzemní voda a mohla bych pokračovat dále. Důležité ale je, aby se tyto zátěže začaly co nejrychleji likvidovat, jelikož jejich negativní dopad na životní prostředí a lidské zdraví je dlouhodobě neudržitelný a my bychom neměli toto neblahé dědictví let minulých přesouvat na další generaci.*“ A tak, i když budeme ekologické zátěže stále ignorovat, problém nezmizí, ale naopak bude čím dále více sílit a jednou přijde doba, kdy mu již neunikneme, to ale může být už příliš pozdě (Dobrovská, 2006).

Ačkoli těžební činnosti pokrývají méně než 1 % povrchu země, mají dlouhodobé dopady na místní ekosystémy, bylo uveřejněno v článku v periodiku Scopus, že nevyhnutelně poškozují biologickou rozmanitost a vyčerpávají ekosystémové služby.

Mnoho těžebních společností si nyní uvědomuje dopady své činnosti a pod tlakem společnosti požadují od výzkumníků konkrétní řešení, jak zvrátit účinky těžby a obnovit biodiverzitu a ekosystémové služby (Salgueiro, et al., 2020).

3.1.4 Zachování životního prostředí

V krátkém pronájmu, které má lidstvo na této jedinečné a zázračné planetě se v odstínech tužeb po potřebách, udržitelnost snadno ztrácí. Neustále jsou ignorovány hlasy všech těch, co mohou lidstvo naučit žít udržitelně. Na celém světě se lidé pokouší, což je velmi povzbudivé, o tvorbu opatření, která budou smysluplná v ochraně životního prostředí, aby touto cestou došlo k trvalejšímu využití životního prostoru světa (Smith 1997, s. 9).

My sami jsme institucemi, které se zabývají otázkou ekologické udržitelnosti. Ekologická udržitelnost má dva odlišné rozměry. Spravedlivé rozdělení zdrojů mezi současné a budoucí generace. Spravedlivé rozdělení zdrojů mezi lidi a jiné druhy (Smith 1997, s. 9).

Dnes víme, že zachování a rozšíření biodiverzity je základním kamenem environmentální udržitelnosti. Přírodní systémy jsou ve své podstatě dokonale vyváženy a zpravidla bývají, velmi stabilní, avšak zásahy člověka jsou mnohdy nešetrně, ba přímo destruktivní a s heslem, že si příroda dokáže pomoci sama je paradoxem. Příroda sice dokáže regenerovat, ale vznikají příliš velké ztráty, kdy se ekosystém buď nikdy neobnoví nebo za dlouhou dobu (Moldan 2015, s. 341).

Za mnohými katastrofami, nejen těmi přírodními, které zapříčinily to, že jsou některé lokality vyloučené, například těžbou nerostných surovin, průmyslem nebo působením vojsk stojí člověk. Jeho působením na přírodu, jsou oblasti zamořené v rozloze několika set hektarů, do desítek metrů hloubky půdy. Toto zamoření však ohrožuje i člověka samotného (Dobrovská 2006).

Dalším z pojmů, který v této bakalářské práci budeme sledovat je environmentální bezpečnost. Vágnost pojmů environmentální a bezpečnost v sobě skrývá obsáhlou škálu témat s neznámými hranicemi, které nemůžeme chápat jako koncept, ale půdu pro širokou debatu. Příkladem tohoto širokého pojetí může být vymezení kodaňské školy, která

nachází širokou paletu témat, jako je narušení ekosystémů, energetické problémy, populační problémy, potravinové problémy, Ekonomické problémy a občanské spory. Ne vždy je tak široké pojetí přijato. Často je konstatováno, že některá z témat, zejména ta čistě environmentální souvisí velmi úzce s nerušením ekosystému, ostatní výše vyjmenovaná témata jsou agendou ostatních oblastí, ale v tomto kontextu je na ně potřeba nahlížet, jako na témata životního prostředí. Tento názor se velmi blíží, že úplně všechny bezpečnostní problémy jsou součástí environmentální dimenze. Toto tvrzení týkající se čistě tohoto konceptu lze obhájit, ale díky tomto přístupu by bylo zbaveno smyslu. Další, kdo se pokoušel o široké vymezení environmentální bezpečnosti, byl profesor environmentálního inženýrství Braden Allenby. Cílem tohoto vědce je vytvořit analytický rámec, který by umožnil přeměnu konceptu environmentální bezpečnosti do operačních projektů a programů. Dále rozdělil enviromentální bezpečnost na čtyři podsystémy:

- Surovinová bezpečnost – přísun surovin, soutěžení o vzácné zdroje
- Energetická bezpečnost
- Biologická bezpečnost – lidské systémy, přírodní společenství, potraviny (zemědělství, rybolov)
- Dimenze tradiční bezpečnosti

Pojmem environmentální bezpečnost, chápe jako zastřešující i australský výzkumník Jon Barnett. Obsah tohoto termínu vnímá těchto sedm okruhů:

- Snahy redefinovat bezpečnost
- Hledání environmentálních faktorů v násilných konfliktech
- Environmentální bezpečnost státu
- Vztah mezi ozbrojenými silami a životním prostředím
- Ekologická bezpečnost
- Environmentální bezpečnost jedinců
- Problematika sekuritizace

V tomto pojetí jde o reálný pohled, spíše než o vědeckou debatu nad environmentální bezpečností. Zajímavým se zdá být pojetí, kdy jsou vytvořeny dva protiklady, a to environmentální bezpečnost a ekologická bezpečnost. V prostoru České republiky bývaly tyto pojmy dlouho používány jako synonyma, avšak v zahraničí je toto pojetí používáno v opačných pozicích. Environmentální bezpečnost, tedy životní prostředí je prezentováno

jako zdroj hrozeb, které ohrožují lidstvo, státy nebo další instituce. Kdežto ekologická bezpečnost je zaměřená na ochranu životního prostředí před hrozbou dopadů lidské aktivity. Avšak toto rozdělení, či pojetí také není úplně bezproblémové (Martinovský 2017).

3.2 Sociální udržitelnost

S environmentální udržitelností jde ruku v ruce i udržitelnost sociální. Zásah do přírody má zpravidla vliv i na sociální vazby samotného člověka. Vraťme se zpět ke kácení deštných lesů, ve kterých byly po dlouhá desetiletí ukryty před takzvanou západní civilizací neznámé indiánské kmeny se svou kulturou, sociálními vazbami, zvyky a tradicemi. Tito indiáni překážejí v získávání přírodního bohatství a jsou masově vybíjeni. Celé kmeny dodnes žijí v mladší době kamenné a pro záchranu jejich životů lze učinit to, že je zrovnoprávníme a začleníme do pracovního procesu (Arne Falk-Rønne 1974).

3.2.1 Historické i současné vlivy na sociálním vyloučení

Dobýváním a kolonizací Ameriky od 15. století, byly postiženy kmeny v celé Americe. Španělští conquistadoři, kteří kolonizovali Ameriku se tu setkali s důvěřivými indiány, kteří k nim byli velmi pohostinní a pořádali pro bělochy slavnosti, protože je považovali za nadlidi nebo dokonce za bohy. Po zkušenostech indiánů s bělošskou nenasytností a brutalitou, zjistili, že se jedná o pouhopouhé vetřelce a sváděli s nimi po dlouhá staletí tvrdé boje (Morgan 1954, s. 7).

V devatenáctém století, zejména v jeho první polovině, dochází k obrovskému rozmachu průmyslu, kdy si na území USA různí spekulanti vytvořili obrovská bohatství na úkor indiánů a jejich rozsáhlých území, tím, že získali smlouvy na indiánskou půdu (Morgan 1954, s. 6).

Podle sira Jamese Carrolla, prvního maorského ministra na Novém Zélandu, který se zasloužil o rozvoj zdravotní a sociální péče Maorů, se tito původní obyvatelé, tak, jako původní obyvatelé Ameriky potýkají s integrací k nové kultuře, podléhají alkoholu, drogám, hazardu a jsou sociálně vyloučení. Tato situace není nepodobná sociálnímu vyloučení etnik, hendikepovaných, seniorů a v dnešní době i bývalých členů ozbrojených složek (Stingl 2011, s. 280).

Výzkumem v Peruánské provincii Caylloma bylo například zjištěno, že se změnou klimatu planety, v souvislosti s táním ledovců se mění i činnosti a návyky lidí žijících v této provincii. Jedním z mnoha příkladů tohoto výzkumu je i to, že v rámci veřejného adaptačního prostoru respondenti osloveni v rámci výzkumu, v celé provincii hlásili účast na organizovaných setkáních, aby kolektivně (nebo aby se alespoň pokusili) rozhodovali o tom, jak se přizpůsobit sociálně-ekologickým změnám, jako jsou rozdíly v množství vody, úmrtí zvířat a rostlin a dopady těžby a jiných rozvojových projektů (Popovici, et. al. 2020).

Důležitým aspektem v sociální udržitelnosti je i Koncept společenské odpovědnosti firem (CSR)[6], který má dlouhou historii. Již ve 30. letech 20. století se objevila myšlenka společenské odpovědnosti firem. Moderní základy této idey byly založeny v roce 1953 *„otcem společenské odpovědnosti“* H. R. Bowenem. Ten ve své knize Social Responsibilities of the Businessman uvádí: *„K závazkům podnikatele patří realizovat takové politiky, činit taková rozhodnutí a sledovat takové směry jednání, které jsou žádoucí z hlediska cílů a hodnot naší společnosti.“* Tato myšlenka byla zpracována několika autory, proto se nabízí mnoho jejích definic v odborné literatuře, ale především získala i podporu na institucionální úrovni. Vy mezení tohoto pojmu se nadále vyvíjelo zejména v 60. a 70. letech 20. století. Zajímavým vývojem vymezení konceptu CSR se zabývala v roce 2001 Evropská komise, kdy definovala CSR, jako: *„koncept, na jehož základě podniky dobrovolně začleňují sociální a ekologická hlediska do své podnikatelské činnosti a vzájemných vztahů se svými stakeholdery“.*[7] V roce 2011 Evropská komise navrhla novou definici, kdy CSR představuje: *„odpovědnost podniků za dopad jejich činnosti na společnost“*. Mimo jiné je dispozicí dodržet platné právní předpisy, kolektivní dohody a tvorba systému na začlenění etických, environmentálních, sociálních aspektů, pohledů

[6] Z anglického slovního spojení Corporate Social Responsibility (CSR)

[7] Stakeholder: investor, účastník, podílník, partner, zájmová skupina

týkajících se lidských práv a zájmů spotřebitelů v činnosti a strategii podniků a zejména s těsnou spoluprací s interesujícími se stranami. Kromě jiných definicí vymezuje společenskou odpovědnost i norma ČSN ISO 26000:2011, ve které je uvedeno, že společenskou odpovědností se rozumí: *„odpovědnost organizace za dopady jejich rozhodnutí a aktivit na společnost a životní prostředí prostřednictvím transparentního etického chování, které přispívá k udržitelnému rozvoji, zdraví a dobrým životním podmínkám ve společnosti, bere v úvahu očekávání zainteresovaných stran, je v souladu s příslušnou legislativou a mezinárodními standardy chování a je integrováno v rámci celé organizace a uplatňováno v jejích vztazích"*. I z tohoto vyplývá, že definicemi se protíná několik společných hledisek. Zejména se jedná o stakeholdery, dobrovolného společensky odpovědného chování a dále i o environmentální, ekonomické a sociální oblasti, tzv. Triple bottom line (Tetřevová a kolektiv 2017, s. 18-19).

Již od poloviny 60. let 20. století začal být používán pojem sociální vyloučení, jinými slovy sociální exkluze nebo vytěsnění. Tento pojem bývá obecně definován, jako tíživá životní situace člověka, který je vyhoštěn ze společnosti, z každodenního dění běžné komunity. Často mívá ztížen přístup k institucím a službám i k vertikálním kontaktům mimo sociálně vyloučenou lokalitu. Sociální začlenění takovéto osoby lze definovat jako podporu návratu sociálně vyloučeného člověka zpět do běžné společnosti (Keller 2010, s. 168).

3.2.2 Řešení sociálního vyloučení

Důvody sociálního vyloučení jsou mnohdy heterogenní a podle orientace, jak působí je lze dělit na dvě hlavní skupiny, na vnitřní a vnější. Vnější vlivy sociální exkluze jsou postaveny mimo působnost a vliv, exkluzí postiženého jednotlivce. Do okruhů vnějších vlivů sociální vyloučenosti lze zahrnout charakter trhu práce i trh práce jako takový, sociální politiku státu, sociální problematiku územních správních celků, sociální politiku státu, diskriminaci, bytovou politiku, diskriminace, stigmatizace, etnicita, a další. Vnitřní příčiny sociální vyloučenosti ovlivňují následky individuálního chování jednotlivců, jichž se exkluze bezprostředně dotýká. Mezi tyto vlivy patří apatie, uspokojování svých okamžitých potřeb, ztráta pracovních návyků v důsledku dlouhodobé nezaměstnanosti, finanční negramotnost a hospodaření s finančními prostředky, ale patří sem i slabá motivace k řešení svých problémů. Mezi mechanismy sociálního vyloučení,

které vlastní metodou pro vytěsnění skupin i osob k periférii společenství patří prostorové vyloučení, ekonomické vyloučení, kulturní vyloučení, sociální vyloučení v užším smyslu, symbolické vyloučení. U vyloučených jedinců se tyto mechanismy projevují v různorodých sférách jejich života. Společenská izolace, jakou jistě sociální vyloučení se u sociálně znevýhodněných osob je dle výzkumu provedeného v Liberci, Plzni a v Ústí nad Labem potvrdily. Život těchto osob oproti většinové společnosti je odkázán na vzájemné působení mezi sousedy a příbuznými v sociálně vyloučených lokalitách, a protože jsou všichni v totožných podmínkách, vzorce chování se řetězí a předávají. Všeobecně se doporučuje maximálně zpřístupnit právní poradenství a sociální služby, tyto služby podporovat a směřovat je do vyloučených lokalit. Naopak nepodporovat aktivity založené na skupinové identitě (národnostní, či etnický princip) a nevytvářet mezi občany umělé hranice (Brož, a další, 2007, s. 8-9, 87).

Řešení sociálního vyloučení je jedno z mnoha důležitých východisek sociální udržitelnosti, týkající se mimo jiné vyloučených lokalit, které jsou pro své okolí bezpečnostním rizikem, a těmto rizikům je třeba předcházet. Vyloučené lokality, jsou mnohdy ghetta, kde žijí vyloučené skupiny obyvatel, které je potřeba integrovat do většinové společnosti. V těchto rizikových lokalitách bydlí většinou lidé bojující s chudobou a dluhy. Z důvodu například zdražování bydlení chudnou i senioři a dostávají se do exekucí. Zároveň vznikají nové trendy pro integraci národnostních menšin, protože v rizikových oblastech se zvyšuje napětí ve společnosti, vzrůstá tendence ke sklonům k rasismu a xenofobii. Prevenci lze provádět několika způsoby, důležité je však začít již od dětí, kdy ve vyloučeném prostředí přebírají vzorce chování od svých rodičů, proto je nutné jim ukázat, že existuje i jiný život než, jaký znají ze svého domova (Trdla, 2019).

V článku autorů (Stegeman, et al., 2020), jež se zabývali rostoucími výzvami, kterým naše společnost čelí, od environmentálních problémů po současnou krizi koronavirů, kdy také vzrostl zájem o nový způsob investování, známý jako nárazové investování. Kromě toho se nedávno objevil ještě vědomější způsob investování, známý jako integrální investování. Koncepty dopadového investování a integrálního investování a dokumentovány jejich pozitivní dopady na společnost. Je vysvětlen význam lidí a vedoucích s odpovídajícími etickými, morálními a osobními hodnotami pro úspěch investic. Jak dopad, tak integrální investování mají potenciál čelit výzvám současné

společnosti a přispívat k jejímu dalšímu udržitelnému rozvoji, mělo by se jimi zabývat akademický výzkum a vysokoškolské vzdělávání.

3.3 Ekonomická udržitelnost

Ekonomie z řečtiny oikos – dům, nomos – zákon je společenská věda, která využívá realitu ekonomického života ve společnosti. Ekonomie obsahuje řadu škol, které působí mnohdy protichůdně, liší se často východisky i vymezením předmětu zkoumání. Přijmeme-li následující východiska:

- Ekonomie prozkoumává rozhodování lidí, vztahy mezi těmito lidmi, jako ekonomickými subjekty, které využívají ve výrobních procesech vzácné a omezené zdroje, výsledky své výroby si rozdělují a vzájemně směňují.
- Racionální chování člověka je nejzákladnějším atributem při rozhodování o maximálním efektu za využití omezených zdrojů.
- Nalezení, umístění a využití vzácných zdrojů, aby bylo co nejefektivněji dosaženo lidských cílů je jedním z úkolů ekonomie (Brčák, Sekerka, Svoboda, 2013, s. 13).

Mlčoch (1997, s. 11) *„Každý hospodářský systém musí mít jakési morálně-kulturní zakotvení svých institucí. Institucionální rámec ekonomiky není samostatnou konstrukcí, tržní ekonomika má své morální základy, bez nichž se hospodářský a právní řád mění v chaos a anarchii.“* (Mlčoch, 1997, s. 11).

3.3.1 Regionální ekonomie a ekonomika

Teoretickým základem i praktickým rozborem socio-ekonomických postupů se zabývá jako jeden z mnoha interdisciplinárních oborů, regionální ekonomie. Jinak řečeno se regionální ekonomie zabývá regionem, tedy jeho hospodářskou skladbou, vazbami uvnitř regionu i vazbami mezi regiony. Pakliže obory, které zasahují do regionální ekonomie, např. sociologie, geografie aj. v teoretické rovině pomineme, tak jde čistě o makroekonomii, respektive o mikroekonomii v prostoru. Nejčastějšími nástroji, kterými regionální ekonomie disponuje a které prakticky aplikuje, lze zmínit zejména ekonometrické a statistické metody. Region nemá terminologicky jednotnou definici, obecně se má za to, že je to geograficky ohraničená oblast, kde působil a působí proces regionalizace. V regionu lze sledovat regionální trhy a mezi aktéry horizontální a vertikální spojitosti. Při sledování horizontálních vazeb jsou viditelné mezi konkurenční činnosti,

které mají vliv na regionální trh a jeho teritoriální rozdělení. Na spotřebu v regionu, regionální růst a násobení výroby, mají vliv vertikální vazby, které se dělí na odběratelsko-dodavatelské vazby a jsou svým působením významným hlediskem (Čadil, 2010, s. 6).

Pro regionální ekonomiku má velký význam odvětvová analýza, která dokáže hodnotit míru diverzifikace a specializace. V regionální struktuře lze studovat, jak jsou zastoupená jednotlivá odvětví a sektory ve vzájemném vztahu k regionální ekonomice. Avšak na národní úrovni je potřebné tyto procesy pozorovat také, aby se v rozsahu jednotlivých odvětví ustanovil podíl v celé národní ekonomice. Pokud je použita odvětvová analýza, tak svými získanými informacemi poskytuje přehled v rámci celého národního hospodářství o srovnávacích výhodách regionů a o jejich strukturálním vývoji. Regiony (lokality, okresy) jsou představeny jako ekonomické systémy a subsystémy, které vytvářejí regionální ekonomiku. Vnější a vnitřní ekonomické procesy probíhající v regionech zároveň souvisí se skladbou jednotlivých územních celků (Macháček, et al., 2011).

3.3.2 Ekonomická udržitelnost jako pilíř regionálního rozvoje

Udržitelný rozvoj, jeho dva pilíře sociální a ekonomická udržitelnost jsou ve vzájemné úzké vazbě. Aby existovala soudržnost společenství obyvatel daného regionu, tato pospolitost musí být podmíněna hospodářskou prosperitou. Pokud je chápán ekonomický systém lidského společenství měst a regionů podobně jako by to byly přírodní systémy, tak sociální a ekonomická udržitelnost vychází chápání porovnání obou systémů. Pokud společenství je schopné svou konzumaci přizpůsobit možnostem a kapacitě přirozené obnovy zdrojů, jsou komunity a jejich ekonomiky udržitelné. Společenské vědy včetně ekonomiky jsou pro tvorbu jakýchsi postupů či indikátorů pro posouzení udržitelnosti velmi obtížnými institucemi. V oblasti společenských věd na rozdíl od věd přírodních téměř nelze oddělit od toho kdo zkoumá a analyzuje postupy, samotný zkoumaný systém nebo strukturu. Sociální a ekonomická udržitelnost bývá často označeno za spekulativní. Bez toho, aby se uvažovaly místní podmínky a dosáhnutí souladu mezi obyvateli dotčeného území a ekonomickými subjekty nelze rozhodnout o tom, co je a co není sociálně a ekonomicky udržitelné. I přesto, že se toto podaří, bude velmi obtížné vymezit hranici, kdy se vlivem změn v regionu stanou tyto změny pro následné fungování společenství obyvatel nebo pro hospodářství obce, regionu a státu dlouhodobě neudržitelné. Jakmile se projeví změny v prostředí, lidé a jejich komunity se těmto

změnám velmi rychle přizpůsobují a ve svém ekonomickém chování na změny velmi rychle reagují. Bylo pozorováno, že i negativní změny dokážou mnohdy přetavit ke svému prospěchu a zlepšení životních podmínek. Proto nelze jednoznačně určit, jak dopady změn ovlivní sociální i ekonomický pilíř udržitelného rozvoje. Význam těchto dvou pilířů nelze opominout i přesto, že je obtížné posuzovat dopady změn na ně (Maier a kol., 2012, s. 16).

Udržitelné investování je investiční přístup v souladu s hodnotami udržitelného rozvoje a dodržování environmentálních, sociálních a podnikových kritérií, článek, který byl uveřejněn v periodiku Scopus dále rozvádí, že Pro klasifikaci udržitelných investic je vytvořena klasifikační stupnice, která rozděluje investice do tří skupin: nadprůměrné, průměrné a podprůměrné. Metodika výzkumu je založena na čtyřech klíčových oblastech (environmentální, sociální, správa a řízení společností a ekonomika) spojených s udržitelnými investicemi, hodnotou akciového trhu a rizikem (Kocmanová, et al., 2020).

3.4 Regionální rozvoj

Regionálním rozvojem a jeho problematikou se již od 2. poloviny 90. let 20. století začali zabývat nejen odborníci, ale dostala se do popředí zájmů politiků i v České republice. Ve státech západní Evropy a dále i v Polsku a Maďarsku se regionální politika a regionální tradice těší velké tradici, avšak v České republice jsou možnosti navázání na tuto tradici, politiku a výzkum dosti omezené. Omezený byl v 90. letech i zájem o takovýto výzkum zejména proto, protože na začátku transformace na našem území stály pouze malé meziregionální rozdíly. Dosti důležitým aspektem byla v té době i velmi nízká míra nezaměstnanosti v naší zemi. Nízká nezaměstnanost byl velmi závažný důvod k tomu, aby regionální politika stála pouze na okraji zájmů, protože míra nezaměstnanosti byl důležitý ukazatel regionálních problémů. V 90. letech bylo téměř nežádoucí, aby se stát pomocí regionální politiky vměšoval do ekonomiky. Naopak při vzniku Československé republiky, kdy paradoxně země strádala extrémními meziregionálními rozdíly, protože byly vykazována západovýchodní diference. Čechy, pro Rakousko-Uhersko velmi významné tvořily vyspělé industriální centrum, poměrně hospodářsky vyspělá Morava a zanedbané Slovensko a Podkarpatská Rus. Podkarpatská Rus byla zároveň tím nejzanedbanějším a nejzaostalejším regionem tehdejší Evropy (Blažek, a další 2002, s. 9).

3.4.1 Udržitelnost regionálního rozvoje

Jednou z důležitých zásad regionálního rozvoje je jeho udržitelnost, která se opírá o již zmíněné tři pilíře udržitelnosti. Udržitelný rozvoj, kromě jiného, zajistí nároky dnešních generací, ale nesmí ohrozit generace další nebo jiné národy. Touto definicí se udržitelný rozvoj dělí na dva rozměry. Na časový rozměr, který vyjadřuje zodpovědnost a vzájemnost v komunitě mezi generacemi a na prostorový rozměr, vyjadřující solidaritu a zodpovědnost mezi prostorově rozdělenými společnostmi, jako jsou regiony, země, kontinenty. Udržitelný rozvoj byl dále definován Evropským parlamentem v roce 2000 jako: *„zlepšování životní úrovně a blahobytu lidí v mezích kapacity ekosystémů při zachování přírodních hodnot a biologické rozmanitosti pro současné a příští generace.“* (Maier a kol., 2012, s. 12).

Dle Ministerstva životního prostředí je udržitelný rozvoj druhem rozvoje, který se pokouší eliminovat nebo zmírnit negativní následky dosavadního způsobu vývoje lidské společnosti. Na ekosystému naší planety se podepsal především minulý a zároveň i současný vývoj. Zásoba vzácných zdrojů, tedy i těch přírodních není nekonečná a čerpání tak překotným způsobem jako doposud planetu Zemi poškozuje tak, jako bychom žili na dluh. V udržitelném rozvoji proto nemůžeme akceptovat pouze ekonomický růst, ale musíme vzít v potaz společenské hodnoty i bohatství přírody. Co bude s kvalitou života bývá proto nejčastější otázkou, jak ji zachovat a zajistit zvyklé nároky současných generací a zároveň neohrozit potřeby generací a lidí budoucích? Musíme si uvědomit, že všechny tři pilíře udržitelnosti, tedy environmentální, sociální a ekonomický jsou úzce propojeny a musí být zachovány současně, aniž bychom jediný upřednostnili před ostatními. Historicky si udržitelný rozvoj představujeme, jako nutnost lépe chránit přírodu, ale dnes tento pojem lze vztáhnout na dobrou a efektivnější správu věcí veřejných. Veřejná politika musí být utvářena soudržně, tedy její formy (strategie, zákony, finanční nástroje, aby udržitelnosti rozvoje bylo skutečně dosahováno. Snahu o dosažení udržitelného rozvoje v regionech je třeba podpořit smysluplným společenským dialogem se zapojením veřejnosti. Nejen v Evropě, ale i ve světě se tává významnou potřebou učinit svět udržitelným. Otázky disparit, ztráty úrodné půdy, změna klimatu, demografické změny jsou dosti palčivé otázky, kterými se zabývají nebo se budou muset zabývat všechny země na světě. Přijetím globální rozvojové agendy Valným shromážděním OSN v New Yorku ze září roku 2015, odpověděla Česká republika vypracovaným Strategickým rámcem České

republiky 2030, z něhož vyplývá 17 Cílů udržitelného rozvoje. Tímto byl nahrazen Strategický rámec udržitelného rozvoje z roku 2010. Státní správa má tímto klíčový dokument pro udržitelný rozvoj a zvýšení kvality života, schválený vládou v dubnu 2017. Sumarizuje se v něm v šesti strategických oblastech, kam až dospěl rozvoj České republiky, jaké příležitosti se nabízejí a jaká existují rizika, kterým Česká republika musí čelit. Jsou formulovány strategické i specifické cíle, jejichž naplnění je rozčleněno na všechna ministerstva. Krom tří známých pilířů rozvoje (environmentálního, sociálního a ekonomického) se klíčové oblasti zaměřují na život v regionech, na dobré vládnutí a na přispění České republiky k rozvoji v celosvětové úrovni. Udržitelný rozvoj v České republice je zastřešen Radou vlády pro udržitelný rozvoj, která je vrcholný orgánem udržitelného rozvoje v České republice. Tento orgán je administrativně a technicky zajištěn oddělením udržitelného rozvoje na Ministerstvu životního prostředí (MŽP, 2008-2020).

Obrázek 1 - Tři pilíře udržitelného rozvoje

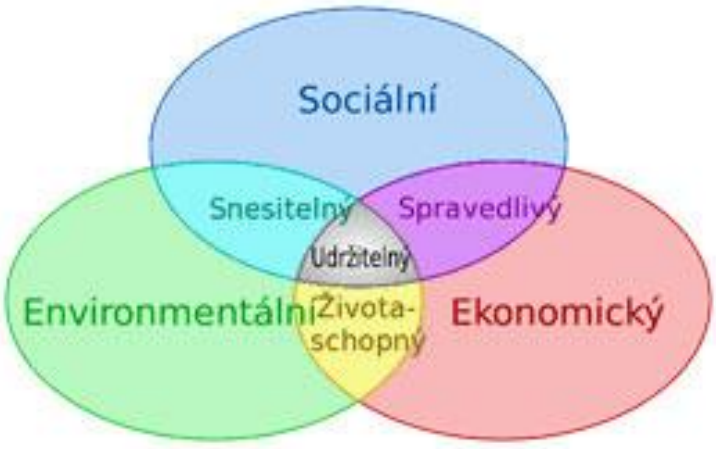

Zdroj: MŽP, 2008

Rozvojové možnosti regionů jsou významně ovlivněny veřejnou politikou, která bývá nejčastěji definovaná, jako koncepční činnost, nebo jako institucionální rámec centrální úrovně, či úrovně Evropské unie, ale zároveň je pomocí těchto regionů uskutečňována. Z perspektivy rozpoznání rozvojových příležitostí a případných hrozeb pro regiony je důležité zmapovat vliv veřejné politiky na rozvoj regionů, protože současně platí, že ne pokaždé existuje jednoduchá kauzální závislost mezi regionálním rozvojem a formou veřejné politiky, což lze aplikovat zároveň jako nástroj pro kvalitnější formování cílů a nástrojů daných politik. Veřejné politiky se zapracovávají na regionální úrovni

pomocí struktur veřejné správy, které představují jak krajskou samosprávu, tak dekoncentrované orgány státní správy v daném regionu. Regionální správa, která má svá specifika mívá vliv na interakci elementů veřejné správy, podnikatelských subjektů a občanský sektor, prezentovaný nestátními neziskovými organizacemi (Malý & Cibáková, 2012).

Jednou z posledních studií je výzkum regionálního rozvoje v zemích střední a východní Evropy v 21. století, kdy bylo závěrem zjištěno, že se zemím střední a východní Evropy po vstupu do Evropské unie zvýšil hrubý domácí produkt nejen nominálně, ale i procentuálně v průměru Evropské unie. V této studii bylo zjištěno analýzou betakonvergence ve všech regionech EU-28 s vyloučenými regiony střední a východní Evropy, že se mezi nimi zmenšuje propast. Dalšími faktory, jakými jsou globalizace, otevření evropských trhů, výsledky vnitrostátních a evropských politik mohou být v procesu rozvoje a konvergence stejně důležité, jako politika soudržnosti Evropské unie (Dyba, a další 2018, s. 89).

Zákonem[8] je stanoven cíl podpory regionálního rozvoje, oblasti podpory regionálního rozvoje, strategie regionálního rozvoje a strategie rozvoje územních obvodů krajů, kdy cílem podpory regionálního rozvoje je zajistit dynamický a vyvážený rozvoj území České republiky se zřetelem na kvalitu života a životního prostředí, přispět ke snižování regionálních rozdílů a zároveň umožnit využití místního potenciálu pro zvýšení hospodářské a sociální úrovně jednotlivých regionů. Oblasti podpory regionálního rozvoje na úrovni České republiky podrobněji vymezí strategie regionálního rozvoje České republiky a na úrovni kraje strategie rozvoje územního obvodu kraje. Strategie regionálního rozvoje a strategie rozvoje územních obvodů krajů jsou zpracovávané s platností pro programové období Evropské unie. Ministerstvo pro místní rozvoj (dále jen „Ministerstvo“) ve spolupráci s ostatními dotčenými ústředními správními úřady a kraji

[8] Zákon č. 248/2000 Sb. o podpoře regionálního rozvoje, § 3, 4, 5, 6

navrhuje vymezení regionů, jejichž rozvoj je třeba podporovat s ohledem na dynamický a vyvážený rozvoj České republiky, zvyšování hospodářské a sociální úrovně územních samosprávných celků a udržování jejich hospodářské, sociální a územní soudržnosti (dále jen „státem podporované regiony“).

Obsah Strategie regionálního rozvoje:

a) analyzuje stav regionálního rozvoje,

b) stanoví republikové priority a strategické cíle regionální politiky pro zajištění dynamického a vyváženého rozvoje území,

c) stanoví podklady pro vymezení priorit podpory regionálního rozvoje prostřednictvím fondů Evropské unie,

d) stanoví podmínky pro vymezení státem podporovaných regionů,

e) vymezuje nástroje k realizaci stanovených priorit a cílů,

f) stanoví zaměření programu regionálního rozvoje ministerstva,

g) vymezuje úkoly ostatních dotčených ústředních správních úřadů k zabezpečení realizace stanovených priorit a cílů,

h) stanoví způsob sledování a vyhodnocování účinnosti Strategie regionálního rozvoje,

i) obsahuje doporučení krajům pro zaměření jejich rozvoje.

3.5 Krizové stavy

V této podkapitole budou definovány základní pojmy, týkající se krizových stavů podle zákonných norem platných v České republice.

Krizové řízení – dle krizového zákona je krizovým řízením myšlen „souhrn řídících činností orgánů krizového řízení zaměřených na analýzu a vyhodnocení bezpečnostních

rizik a plánování, organizování, realizaci a kontrolu činností prováděných v souvislosti s přípravou na krizové situace a jejich řešením nebo ochranou kritické infrastruktury“.[9]

Krizová situace – v krizovém zákoně je krizová situace definována jako „mimořádná událost podle zákona o IZS, narušení kritické infrastruktury nebo jiné nebezpečí, při nichž je vyhlášen stav nebezpečí, nouzový stav nebo stav ohrožení státu“ tzv. krizový stav.[10]

Krizové opatření – je „organizační nebo technické opatření určené k řešení krizové situace a odstranění jejích následků, včetně opatření, jimiž se zasahuje do práv a povinností osob“.[11]

Mimořádná událost – mimořádnou událostí je „škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací“.[12]

Stav nebezpečí – dosud je ukotven v krizovém zákoně, v budoucnu však pravděpodobně bude upraven Ústavním zákonem č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti ČR, ve znění pozdějších předpisů. Stav nebezpečí se vyhlašuje v případě ohrožení životů, zdraví, majetku či životního prostředí, pokud intenzita ohrožení nedosahuje značného rozsahu a ohrožení není možné odvrátit běžnou činností správních úřadů, orgánů krajů a obcí, složek integrovaného záchranného systému nebo subjektu kritické infrastruktury. Stav nebezpečí vyhlašuje hejtman kraje pro celé území kraje nebo jeho část. Lze jej vyhlásit jen s uvedením důvodů

---

[9] § 2 písm. a) zák. č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů

[10] § 2 písm. b) zák. č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů

[11] § 2 písm. c) zák. č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů

[12] § 2 písm. b) zák. č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

a na nezbytně nutnou dobu, jež činní nejvýše 30 dní. Prodloužení doby je možné pouze se souhlasem vlády.[13]

Nouzový stav – nouzový stav může být vyhlášen v případě živelních pohrom, ekologických nebo průmyslových havárií, nehod nebo jiného nebezpečí, které ve značném rozsahu ohrožují životy, zdraví nebo majetkové hodnoty anebo vnitřní pořádek a bezpečnost. Nouzový stav vyhlašuje Vláda České republiky pro celé území státu, nebo pro jeho část. Může se vyhlásit jen s uvedením důvodů a nejdéle na dobu 30 dnů. Uvedenou dobu je možno prodloužit jedině po předchozím souhlasu Poslanecké sněmovny.[14]

Stav ohrožení státu – stav ohrožení státu může na návrh Vlády České republiky vyhlásit Parlament České republiky, je-li bezprostředně ohrožena svrchovanost státu nebo územní celistvost státu anebo jeho demokratické základy. Vyhlašuje se pro omezené nebo pro celé území státu. K přijetí usnesení o vyhlášení stavu ohrožení státu je zapotřebí souhlas nadpoloviční většiny poslanců a senátorů.[15]

3.5.1 Krizové řízení

Definice pojmu krizové řízení je zakotvena v zákonu č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení. Vše, co se týká přípravy na krizové situace a řešení krizových situací nebo řešení ochrany kritické infrastruktury je shrnuto pod pojem krizové řízení. K aktivaci krizového řízení dochází až od doby vzniku krizové situace nebo při její hrozbě, kdy se systém krizového řízení nachází již ve fázi realizační. Kromě toho zahrnuje i fázi přípravnou, která zahrnuje činnosti pro zabezpečení připravenosti na krizové situace.

---

[13] § 3 zák. č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů

[14] Čl. 5 a 6 Úst. zák. č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti ČR, ve znění pozdějších předpisů

[15] Čl. 7 Úst. zák. č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti ČR, ve znění pozdějších předpisů

Důležitým úkolem krizového řízení je prevence vzniku možných krizových situací nebo dopadů krizových situací, anebo ke zmírnění důsledků těchto situací. Dále se zaměřuje na zabezpečení přípravy na eliminaci již zmiňovaných rizik, sběr informací o nic, vyhodnocování těchto informací, vytvoření scénářů, výcvik složek IZS pro provedení odezvy a příprava obyvatelstva v adekvátních oblastech. Důležitým úkolem je také, a to i s případnými ztrátami a přiměřenými zdroji, zvládnutí dopadů krizových situací, kdy je zajišťován postupný návrat do stabilizovaného stavu a restart následného dalšího rozvoje (Horák, et al., 2004).

V České republice existují právní normy upravující ochranu životů a zdraví obyvatelstva, jejich majetků a zároveň se zabývají i ochranou životního prostředí. Mezi nejzákladnější právní předpisy patří:

- Zákon č.1/1993 Sb., Ústava České republiky;
- Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti ČR;
- Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému;
- Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení;
- Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy;
- Zákon č. 97/1993 Sb., o působnosti Správy státních hmotných rezerv;
- Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany ČR;
- Zákon č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými přípravky.

Klíčovým dokumentem ochrany obyvatelstva ve výhledové době je Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030. Tento dokument v celé své multiresortní šíři a komplexnosti popisuje, jak vypadá systém ochrany obyvatelstva. Jsou v něm formulovány základní principy ochrany obyvatel a je v něm uvedena definice významných nástrojů a oblastí, pomocí kterých je v praxi uskutečňována. Systém a jeho připravenost na řešení současných hrozeb a bezpečnostních rizik zároveň jimi vyvolaných krizových situací a stavů není již úplně dostačující, pokud použije pouze nasazení sil a prostředků bezpečnostních sborů státu. Je čas pro nalezení nových řešení, nástrojů a postupů, zejména zapojení všech subjektů i s jejich možnostmi pomoci. Důležitým článkem přípravy je vytvořená kvalitní analýza v případě Koncepce ochrany obyvatelstva,

dále pak SWOT analýza, která bývá doplněna o porovnání slabých, silných stránek, příležitostí a hrozeb. Je důležité, že tato analýza byla vytvořena týmem, jehož členy byli mimo jiné pracovníci územních orgánů a ústředních správních orgánů. Výsledek spolupráce této pracovní skupiny, zřízené při výboru pro civilní a nouzové plánování je nalezení a definování dvaceti čtyř základních úkolů pro ochranu obyvatel, jejichž východiskem bude směřování k naplnění těchto pojmenovaných strategických priorit:

- Občan,
- Soukromé subjekty,
- Ochrana kritické infrastruktury,
- Věda, výzkum a inovace a
- Vydefinování nových úkolů a přístupů

Tato koncepce si dává za cíl posílit systémy ochrany obyvatelstva s pomocí využití vybudovaných schopností a zapojení, pokud možno, co nejefektivněji, nových možností. Nejnovější analýzy rizik nám zcela průkazně ukazují, že v dnešním světě neexistují pouze rizika technického nebo přírodního profilu, ale profiluje se v těchto analýzách i charakter sociální. Významným faktorem je stárnutí populace a následná změna demografické křivky. Důležitým faktorem přípravy na budoucí hrozby a charakteristika těchto hrozeb, jak nám Koncepce ochrany obyvatelstva napovídá je analýza hrozeb pro Českou republiku. Kromě jiného a za podpory studií a dalších analýz budou vytvořeny nezbytné legislativní podmínky k zabezpečení ochrany obyvatel i před nově definovanými hrozbami (Vláda ČR, 2014).

3.5.2 Analýza současného stavu

Pomocí metody SWOT byla vytvořena strategická analýza důležitých oblastí ochrany obyvatel. Tato analýza předcházela přípravě Koncepce do roku 2020 s výhledem do roku 2030 a posouzeno bylo šest odvětví dle síly, věcných zdrojů, úkolů ochrany obyvatelstva, krizového řízení, výchovy a vzdělávání, vědy a výzkumu, vývoje a inovace.

Za každé odvětví odborná pracovní skupina vyjmenovala deset nejdůležitějších slabých a silných stránek, příležitostí a hrozeb, na základě nich byly vytvořeny priority pomocí párového porovnávání. Četnost výskytu jednotlivých jevů byla komparována pomocí Paretovy analýzy, a dále graficky zobrazena v Lorenzově křivce. Dalším postupem

se zpracovaly pouze ty jevy, jejichž kumulovaný součet byl vyčíslen alespoň 80 % ve výsledném efektu. To znamená, že splněním se pokryje alespoň 80 % činností v rámci jednotlivých odvětví. Dále bylo určeno pomocí hodnot vzájemnou interakcí vybraných jevů, jejich pořadí, vliv a důležitost na jednotlivá odvětví. Pomocí grafického znázornění budou demonstrovány jevy, které se vyskytují v nejčetnější míře a s největším významem (Vláda ČR, 2014).

Obrázek 2 - Faktory nejčastěji se vyskytující a s nejvýznamnějším vlivem na vývoj jednotlivých oblastí

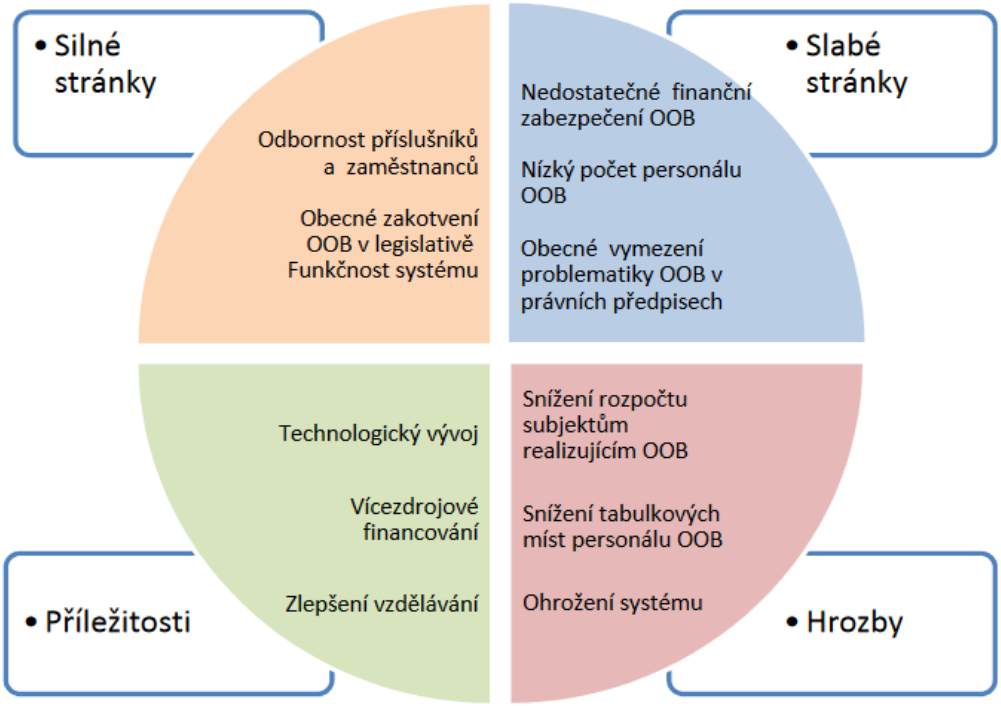

Zdroj: Vláda, 2014

3.5.3 Udržitelnost systému ochrany obyvatelstva

Důležitým atributem a jedním z vrcholných strategických záměrů všech nastavených cílů a úkolů, nejen při jejich plnění, je účinné zabudování do fungujícího systému, a zejména jejich udržitelnost. Je nutné vytvořit vhodné prostředí pro, aby bylo možné finanční prostředky z veřejných zdrojů vynakládat, co nejefektivněji a cílit je do oblastí, kde jsou potřebné. Nezbytností akceschopnosti, obnovy a dostatečného vzdělání jsou nemalé finanční prostředky, které je nutné zabezpečit v uspokojivém množství (Vláda ČR, 2014).

4 Charakteristika oblasti a nástroje rozvoje

V praktické části této bakalářské práce budou definovány lokality výzkumu pro vybudování Multifunkčního centra pro přípravu občanů na krizové stavy v Mikroregionu Podralsko (dále jen „Multifunkční centrum), pomocí dotačních programů Evropské unie. Součástí seznámení s oblastmi výzkumu bude představení geomorfologického profilu zkoumaného regionu. Následně bude popsána historie Mikroregionu Podralsko. V jedné z podkapitol bude definována charakteristika respondentů, kteří se účastnili kvalitativního výzkumu pomocí nestandardizovaného sociologického rozhovoru a kvantitativního výzkumu pomocí dotazníkového šetření. Dále bude představen návrh umístění Multifunkčního centra s následným odůvodněním umístění, funkčností a možnostem využití jednotlivých areálů pro přípravu občanů na krizové stavy, obyvateli.

4.1 Liberecký kraj

Liberecký kraj, je oblast České republiky s jednou z nejzachovalejších krajin a mnoha kulturními památkami. Je to turisticky zajímavá oblast na severu České republiky, jehož přirozenou 20 km hranici se Spolkovou republikou Německo tvoří východní část Lužických hor. Hranici s Polskem tvoří pohoří Jizerských hor a západní částí Krkonoš v délce 130 km. Liberecký kraj na západě svého území sousedí s krajem Ústeckým, na jihu se Středočeským krajem a na východě s Královehradeckým krajem. I přesto, že je Liberecký kraj nejlesnatějším krajem v ČR, tak se vyznačuje zejména průmyslovým charakterem. Od tradičního zpracování skla a bižuterie, přes výrobu a zpracování plastů, tak se na jeho území rozvinulo strojírenství, zpracovatelský průmysl, který je velmi úzce navázán na automobilový průmysl. Významným atributem kraje je čilý turistický ruch, propojený se zimními sporty, ale i s cykloturistikou. Velkou devizou kraje pro turismus je poměrně široká síť kulturních a přírodních památek, jako jsou hrady, zámky, skalní město a mnohé další. Významným územím je propojení tří hranic ČR, Polska a SRN, kde se již od roku 1991 vytvořil Euroregion Neise-Nisa-Nysa. Velmi zajímavé jsou i kulturní zařízení nadregionálního významu, jako Severočeské muzeum v Liberci, Oblastní galerie v Liberc a Krajské vědecká knihovna v Liberci. Kulturní střediska velkého významu jsou Divadlo F. X. Šaldy, Malé divadlo, Naivní divadlo, Zoologická a Botanická zahrada

v Liberci. Kromě jiného Liberecký kraj skýtá široké možnosti vzdělávání, jako je Technická univerzita v Liberci se všemi svými fakultami. Liberecký kraj je vybaven i středním školstvím, které reprezentují gymnázia, odborné školy a odborná učiliště atd (WANET s.r.o., 2021).

4.1.1 Základní informace o Libereckém kraji

Rozlohou, když pomineme hlavní město Prahu nejmenší kraj v České republice, 3163 km^2 a zároveň i kraj nejméně lidnatý, s podílem 4 % z celé ČR, s počtem obyvatel 443 398 (k 01/2020) a hustotou zalidnění 139,8 osob/km^2. Liberecký kraj v sobě sdružuje 215 obcí a krajským městem Liberec, které má 104 445 obyvatel (k 12/2018), tedy téměř čtvrtinu počtu obyvatel v kraji. Nejvyšším bodem kraje je Kotel, 1435 m n. m., naopak nejnižším bodem je území, kde řeka Smědá opouští ČR, 208 m n. m. Nejdelší řekou kraje je řeka Jizera měřící 165 km. Nejzápadnějším bodem kraje je v obci Žandov (Velká Javorská, nejjižnějším v obci Blatce (Konrádov), nejvýchodnějším místem je obec Čistá u Horek a nejsevernějším bodem je obec Černousy (UVM interactive, 2021).

Obrázek 3 - Mapa Libereckého kraje

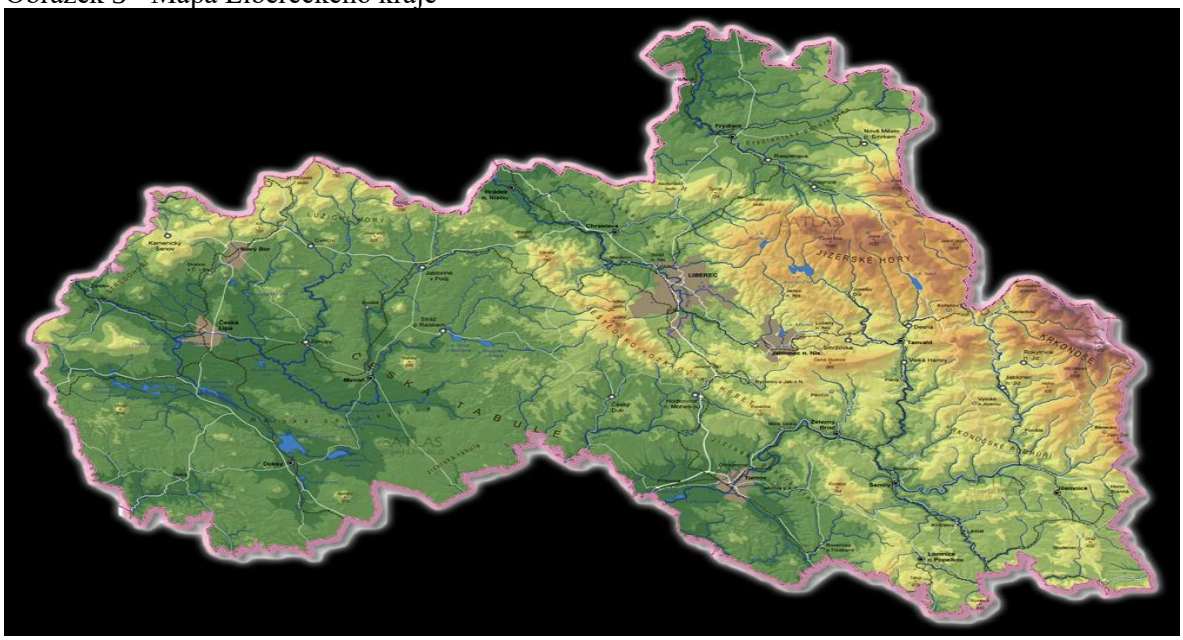

Zdroj: (UVM interactive, 2021)

Dalšími socioekonomickým ukazateli Libereckého kraje je vývoj a struktura populace, kdy je neustále zaznamenáván populační růst obyvatel, který eskaloval v roce 2008 a v roce 2007 nejvíce narostl počet obyvatel přistěhovalých. Liberecký kraj je v míře HDP/obyvatele až na 13. místě v ČR s HDP 261,9 tis. Kč na obyvatele oproti ČR se 353,7 tis. Kč na obyvatele (ARR-Agentura regionálního rozvoje, spol. s r.o., 2010).

V Libereckém kraji, v Mikroregionu Podralsko bylo uskutečněno několik dotačních projektů, kde v každém bylo proinvestováno více než 10 milionů korun. Jedním z významných projektů je rekonstrukce Zámeckého mostu, včetně úpravy nátoku vodního toku Ploučnice. Dalším z projektů je rekonstrukce bývalého kina v Jablonném v Podještědí na společenské centrum. Ve Stráži pod Ralskem bylo rekonstruováno školní hřiště (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2021). V polovině roku 2020 začala rozsáhlá rekonstrukce komunikace II/268 z Mimoně na hranici kraje (Mikulička , 2020).

4.1.2 Geomorfologie území Libereckého kraje

Liberecký kraj se svým územím rozkládá na hranici dvou geomorfologických soustav. Jednou z nich je Česká tabule a druhou Krkonošsko-jesenická soustava. Na severozápadě Libereckého kraje, do něj vstupuje Podkrušnohorská oblast (České středohoří), náležející do Krušnohorské soustavy, zastopené podcelkem Verneřického středohoří. Hranici Krkonošské podsoustavy a České tabule představuje lužická porucha v linii Nový Bor-Cvikov-Jitrava-Hodkovice nad Mohelkou-Kozákov-Rovensko. Hranice České tabule a Krušnohorské soustavy se táhne po lince Nový Bor-Stružnice-jihozápadní okraj města Česká Lípa-Blíževedly-Úštěk (Geoportal, 2021).

Obrázek 4 - Mapa hranice vyšších geomorfologických jednotek

Zdroj: Geoportal, 2021

Obrázek 5 - Mapa hranice geomorfologických jednotek Libereckého kraje

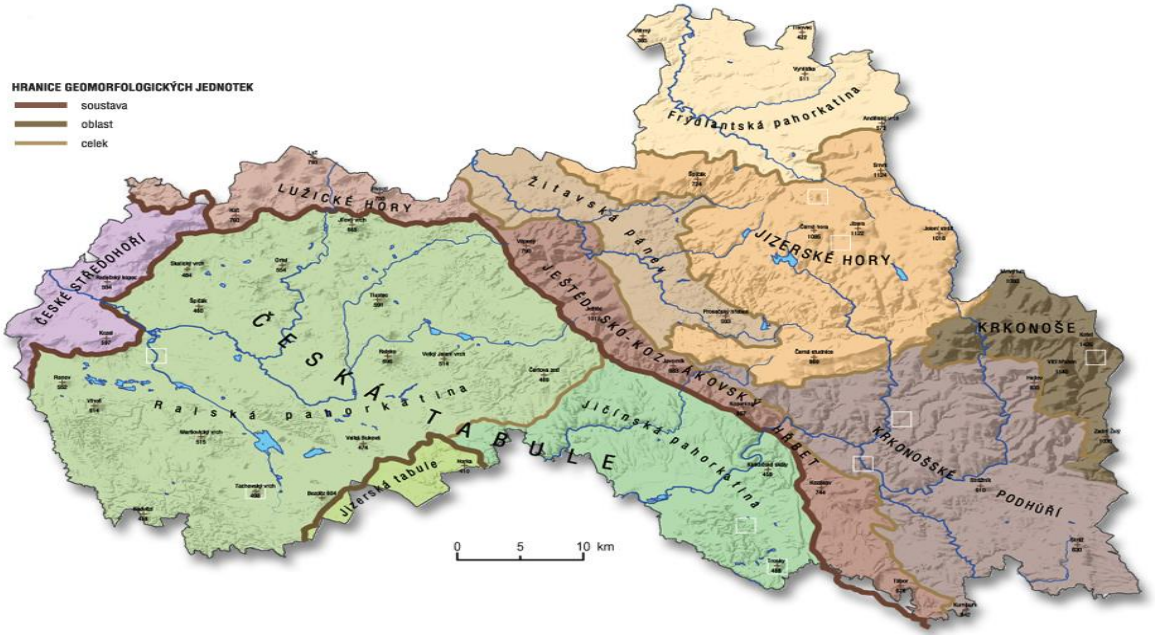

Zdroj: Geoportal, 2021

4.2 Mikroregion Podralsko

Na území Libereckého kraje a částečně Středočeského kraje se v únoru roku 2000 dobrovolně sdružilo, dle zákona o obcích[16], 19 obcí z okresu Česká Lípa, 2 z okresu Mladá Boleslav a 3 z okresu Liberec do projektu nazvaného Mikroregion Podralsko (dále jen „MRGP“), které se dle zákona o obcích[17] staly nástupnickou organizací a právním nástupcem právnických osob Sdružení právnických osob Podralsko. Seskupily se v něm obce Bezděz, Bělá pod Bezdězem, Bohatice, Brniště, Cetenov, Dolní Krupá, Dubá, Dubnice, Hamr na Jezeře, Jablonné v Podještědí, Křižany, Mimoň, Noviny pod Ralskem, Okna, Osečná, Pertoltice pod Ralskem, Ralsko, Rokytá, Stráž pod Ralskem, Tachov, Velenice, Velký Valtinov, Zákupy a Zdislava, tedy celkem 24 obcí. Tyto obce leží převážně v Libereckém kraji a pouze dvě z těchto obcí v kraji Středočeském. Zásadním

[16] §49 až §53 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích

[17] §151 odst.5 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích

záměrem těchto obcí bylo participovat na společném postupu v rámci investičních akcí a tyto akce společně koordinovat pomocí MRGP. Dalšími z úkolů MRGP je společné plánovaní budoucího rozvoje regionu za podpory a zapojení občanů dotčených obcí do společného rozhodování (Mikroregion Podralsko, 2021).

Obrázek 6 - Schematické vymezení MRG Podralsko v základní mapě ČR

Zdroj: (Mikroregion Podralsko, 2021)

4.2.1 Základní informace o Mikroregionu Podralsko

MRG Podralsko se rozkládá na celkové ploše 616,9 km^2, s asi 33000 obyvateli, k 1. 1. 2008. Hustota zalidnění tohoto regionu patří k těm nejmenším v České republice, a to pouhých 50 obyvatel/km^2. Průměr hustoty obyvatel v okresu Česká Lípa je 93 obyvatel/km^2, v porovnání Liberecký kraj disponuje hustotou zalidnění 136 obyvatel/km^2, což je mírně nad celorepublikovým průměrem, který činí 130 obyvatel/km^2. Obce MRG Podralsko, mají mezi sebou význačné disparity, co do rozlohy katastrálního území. Obec disponující nejmenší rozlohou 393 ha, je obec Bohatice. Obce s největší rozlohou jsou obec Doksy s rozlohou 7492 ha a obec Ralsko, po Praze a Ostravě obec s největší rozlohou o výměře 17025 ha. Obce Podralska se dle počtu obyvatel dělí do skupin:

- obce do 200 obyvatel: Bohatice, Dolní Krupá, Tachov, Velenice, Velký Valtinov, Rokytá, Zdislava,
- 201 až 500 obyvatel: Bezděz, Hamr na Jezeře, Noviny pod Ralskem, Pertoltice pod Ralskem, Cetenov, Okna,
- 501 až 1 000 obyvatel: Křižany, Dubnice,
- 1 001 - 2 000 obyvatel: Brniště, Osečná, Ralsko, Brniště, Dubá,
- 2 001 - 5 000 obyvatel: Bělá pod Bezdězem, Jablonné v Podještědí, Stráž pod Ralskem, Zákupy,
- nad 5 000: Mimoň (Mikroregion Podralsko, 2021).

Obrázek 7 - Identifikace území MRG Podralsko

Zdroj: (Mapový server CRR, T-MAPY, spol. s r.o., 2008)

Téměř v centru mikroregionu Podralsko leží největší obec oblasti, město Mimoň. Přestože je Mimoň křižovatkou mezi všemi obcemi Podralska, není jednoznačným centrem regionu, což bylo zjištěno průzkumem vztahů mezi obcemi. Většina obcí se nachází v Libereckém kraji, pouze dvě obce, Dolní Krupá a Bělá pod Bezdězem jsou součástí kraje Středočeského. Na severu má MRG společnou hranici se Spolkovou republikou Německo, kterou tvoří hranice katastru obce Jablonné v Podještědí. Část obcí MRG Podralsko jsou členy i jiných MRG, jako např. MRG Mezi kopci, Svazek nebo Máchův kraj (Mikroregion Podralsko, 2021).

4.2.2 Charakteristika Mikroregionu Podralsko

Mikroregion Podralsko se rozkládá na území geomorfologického celku Česká tabule, na severu území ohraničeného útvarem Lužických hor a Ještědským hřebenem. Krajinný ráz MRG Podralsko je velmi významný z hlediska geografického, ale je i důležitou přírodní a kulturní památkou. Stav této oblasti z hlediska životního prostředí je velmi příznivý, avšak na území MRG se vyskytují staré ekologické zátěže velikého rozsahu, z důvodu souvisejícího s těžbou uranové rudy a působením vojsk Varšavské smlouvy, zejména vojsky sovětskými. V regionu se nacházejí významné lokality, které se staly zvláště chráněnými územími, např. Chráněná krajinná oblast Lužické hory, Chráněná krajinná oblast Kokořínsko a další oblasti, které jsou svou rozlohou menší, ale neméně významné, např. ptačí oblasti a lokality evropského charakteru. Významná část MRG je pokryta lesy zejména katastry obcí Bezděz, Ralsko, Doksy. Oblast Podralska je známá i svými charakteristickými vodními plochami V Doksech, Hamru na Jezeře, Stráži pod Ralskem a dalšími. Historicky byla tato oblast postižena kolektivizací, scelováním orné půdy a výstavbou velkokapacitních zemědělských podniků. Avšak podstatnějším zásahem bylo vytvoření vojenského výcvikového prostoru a nucený zánik původního osídlení. Po pádu železné opony, následném odsunu sovětských vojsk, opuštěním tohoto prostoru došlo k chátrání budov a zakládání černých skládek. Při těžbě uranu v nedalekých dolech docházelo ke kontaminaci spodních vod. Veškeré tyto aspekty, včetně odsunu německých obyvatel po 2. světové válce poznamenal vztah obyvatel k prostoru, dále postihl wellfare a wellbeing těchto obyvatel (Mikroregion Podralsko, 2021).

4.2.3 Charakteristika a historie regionálního rozvoje MRG Podralsko, definování problémů

Mikroregion Podralsko, jeho převládající část území, jak již bylo zmíněno výše je lesnatého rázu s historicky převládajícím zemědělstvím, lesnictvím a rybníkářstvím. Jako ekonomicky nejslabší část Libereckého kraje, bylo nutné v posledních letech podpořit podniky, které dodávají komponenty do blízké Mladoboleslavské Škody auto, a.s. nebo se na její výrobě nějakým způsobem podílejí. Velká část obyvatel nejen, že pracuje v těchto podnicích, ale nezanedbatelná část jich dojíždí za prací do Mladé Boleslavi přímo k výrobci vozů Škoda. Přestože byly činnosti spojené s obhospodařováním půdy tlumené, zemědělský a lesnický potenciál oblasti je nezanedbatelný. Jedním z cílů je obnova,

podpora a zkvalitnění venkova, včetně podpory turismu, cestovního ruchu. Protože oblasti po těžbě uranu a bývalé vojenské prostory v sobě skrývají zajímavá místa jsou pro směr tohoto rozvoje perspektivní. Obce svázané v členství MRG Podralsko již ve svém začátku v roce 2000 byly podpořeny v rámci podpory příhraničních mikroregionů Euroregionu Nisa z programu Phare CBC ´97, financováním zpracování Rozvojových studií venkovských mikroregionů. Byl to první celistvý dokument, ve kterém se řešil rozvoj této oblasti. Byla v něm analyzována a shrnuta situace mikroregionu a doporučení, vhodná k řešení. Do analýzy problémů a shrnutí těchto problémů se zapojilo 20 obcí z MRG Podralsko a analýzu provedla společnost SAUL s.r.o. (Mikroregion Podralsko, 2021).

Tabulka 1 - Společné problémy uvedené více než jednou obcí z rozvojové studie venkovského mikroregionu Podralsko

Problém	Počet obcí, které problém uvedly	Pořadí důležitosti
špatný stav komunikací	17	1. až 8.
nedostatečné služby, občanská vybavenost	11	2. až 7.
nezaměstnanost, málo pracovních příležitostí v místě	9	1. až 9.
špatný technický stav obecních a památkových objektů, vzhled města	9	1. až 9.
kanalizace	9	1. až 9.
nedostatek bytů, st. parcel, zanedbaný bytový fond	8	1. až 6.
špatná dopravní obslužnost, místní zatížení dopravou	6	2. až 10.
vodovod	6	1. až 7
zanedbaná péče o krajinu, vodní plochy	6	2. až 8.
chybí kultura, sport, spolková činnost	5	3. až 7.
nutné řešit cestovní ruch, turistiku	5	2. až 10.
nízké zapojení obyvatelstva do veřejného života, mezilidské vztahy na nízké úrovni	***5***	***1. až 8.***
energetické zabezpečení, plyn, posílení elektrických rozvodů	4	1. až 7.
komunální odpad, černé skládky	3	1. až 4.
stárnutí a odliv obyvatelstva, chalupáři	3	1. až 4.
využít dobré podmínky pro rozvoj zemědělství	3	1. až 3.

Zdroj: (Mikroregion Podralsko, 2021)

Z předchozí tabulky, kterou vypracovala společnost SAUL s.r.o., je zřejmé, že obce v roce 2000 ve vnímání mikroregionu, označily za problém zejména malou úroveň mezilidských vztahů a minimální participaci obyvatel směrem k veřejnému životu. Tento problém je dlouhotrvající a přetrvává i nadále. Dalším krokem MRG Podralsko, bylo zpracování firmou Tima s.r.o. Liberec v roce 2003 územní analýzy pro místní akční skupinu Podralsko, ze které jsou vybrány následující položky k rozvoji tohoto regionu a potenciál rozvoje:

- existence místních partnerství, která umožňují společné projekty se synergickým efektem,
- rozvoj cestovního ruchu se může stát jedním z významných zdrojů příjmů obcí s multiplikačním efektem, prostředkem k oživení obcí, k rozvoji podnikatelských aktivit a k údržbě krajiny,
- využití státních a evropských podpůrných programů pro podporu zemědělství, lesnictví a rozvoj venkova,
- rozvoj spolupráce s dalšími obcemi a se sousedními mikroregiony,
- rozvoj nových produktů cestovního ruchu (velkoobora, cykloturistika),
- podpora řemesel a dalších živností, malého a středního podnikání,
- rozvoj podnikatelských aktivit, uplatnění zahraničních investorů,
- uskutečňování akcí nadregionálního významu,
- rozvoj ekologicky orientovaného zemědělství směřujícího k zachování krajinných funkcí,
- revitalizace říčních systémů a využívání vody v krajině (Svitavka, Panenský potok, Bělá, malé rybníky),
- ekologická likvidace odpadů.

V porovnání s rokem 2000 je předpokladem zvýšení kvality komunity v regionu, což potvrzuje i první bod z výčtu potenciálu rozvoje. V zárodku dle náhledu na potenciály rozvoje je i udržitelný rozvoj, jeho principy a pilíře, který zároveň dokáže přihlédnout k schopnostem zdejšího prostředí. Je to z pohledu strategického plánování regionálního rozvoje první pozitivní výsledek. Nutností pro další udržitelný rozvoj regionu jsou jasné strategie, programy rozvoje a akční plány MRG nebo jednotlivých obcí. Tyto strategie, programy a plány je nutné vypracovat v rámci komunity, aby se do nich promítly pilíře udržitelného rozvoje v kontextu potřeb samospráv obcí, podnikatelských subjektů,

nestátních neziskových organizací a zejména občanů. Na vznik těchto dokumentů i na zavedení místních agend se apelovalo prostřednictvím strategických rozvojových dokumentů Libereckého kraje, zejména ve Strategii rozvoje Libereckého kraje 2006-2020 a v programu rozvoje Libereckého kraje 2007-2013 (Mikroregion Podralsko, 2021).

4.3 Evropské fondy a dotační programy, jako nástroj rozvoje regionu

Sdílené socioekonomické cesty (SSP), vyvinuté v globálním měřítku, obsahují odborné popisy a kvantifikace budoucího světového vývoje, které jsou určeny pro analýzu scénářů změny klimatu. Jejich rozšíření na národní a regionální měřítka (Aakkula a kol., 2021).

Dotacemi se všeobecně rozumí, kdy se určitá činnost nebo projekt financuje jistými prostředky nenávratnou formou prostřednictvím určitého programu. Toto financování je udělováno, jakmile jsou splněny předem stanovené podmínky, které jsou uvedeny a jsou schváleny v žádosti o dotaci. Dotace bývají zpravidla poskytovány z veřejných rozpočtů, jako jsou veřejné rozpočty, které obsahují státní rozpočet, rozpočty ÚSC. Dotace jsou dále vyčleňovány ze státních fondů, ale i ze zahraničí pomocí Národního fondu nebo z financí Evropského společenství anebo z rozpočtů cizích států (Fukan, 2014).

4.3.1 Evropské fondy

Fondy Evropské unie představují hlavní nástroj realizace evropské politiky soudržnosti. Jejich prostřednictvím se investují finanční prostředky určené ke snižování ekonomických a sociálních rozdílů mezi členskými státy a jejich regiony. Prostředky z těchto fondů mají zájemci možnost čerpat skrze jednotlivé operační programy. Mimo strukturálních a investičních fondů existuje i celá řada dalších specificky zaměřených nadnárodních fondů zřizovaných Evropskou unií.

Evropské strukturální a investiční fondy se dále dělí na Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR/ERDF), který se zaměřuje na modernizaci a posilování hospodářství. Podporovány jsou investiční (infrastrukturní) projekty, jako je např. výstavba silnic a železnic, odstraňování ekologických zátěží, budování stokových systémů, podpora inovačního potenciálu podnikatelů, rozvoj a obnova sportovních areálů, rekonstrukce kulturních památek, výsadba regenerační zeleně, výstavba či oprava infrastruktury pro

poskytování zdravotní péče, zavádění služeb elektronické veřejné správy apod. Byl založen v roce 1975 a dodnes je objemem finančních prostředků největším fondem.

Dalším fondem je Evropský sociální fond (ESF), který již od roku 1957 podporuje aktivity v oblastech zaměstnanosti a rozvoje lidských zdrojů. Fond je zaměřen na neinvestiční (neinfrastrukturní) projekty, jako např. rekvalifikace nezaměstnaných, speciální programy pro osoby se zdravotním postižením, děti, mládež, etnické menšiny a další znevýhodněné skupiny obyvatel, tvorbu inovativních vzdělávacích programů pro zaměstnance, rozvoj institucí služeb zaměstnanosti či rozvoj vzdělávacích programů.

Jedním z významných fondů je Fond soudržnosti (FS/CF), nazývaný též Kohezní fond. Tento fond je na rozdíl od strukturálních fondů určen na podporu rozvoje chudších států, nikoli regionů. Podobně jako u ERDF jsou z něj podporovány investiční (infrastrukturní) projekty, avšak jen se zaměřením na dopravní infrastrukturu většího rozsahu (např. transevropské sítě), ochranu životního prostředí a na oblast energetické účinnosti a obnovitelných zdrojů energie. Fond vznikl v roce 1993.

Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EZFRV/EAFRD), je finanční nástroj na podporu rozvoje venkova, který spadá do společné zemědělské politiky EU. Prostředky z EAFRD slouží ke zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví, zlepšení životního prostředí a krajiny, kvality života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova. EAFRD vznikem v roce 2007 nahradil Evropský zemědělský podpůrný a záruční fond.

Pro nás významný, z důvodů rybníkářské tradice a v globálním světě velmi důležitý je Evropský námořní a rybářský fond (ENRF/EMFF), jenž je finanční nástroj na podporu rybolovu, který spadá do společné rybářské politiky EU. Fond podporuje projekty vedoucí k vyšší konkurenceschopnosti a ochraně životního prostředí. Financuje aktivity týkající se mořského i vnitrozemského rybolovu (např. odbahňování rybníků), investice míří také na modernizaci zpracovatelského průmyslu, modernizaci plavidel, podporu likvidace už nedostačujících plavidel, zlepšování akvakultury apod. Pro programové období 2014-2020 EMFF nahradil Evropský rybářský fond (EFF).

Dalšími fondy mimo strukturálních a investičních fondů, pomocí kterých podporuje Evropská unie různorodé aktivity také díky prostředkům z dalších fondů. Mezi nimi je například:

- Fond solidarity Evropské unie (EUFS). Tento Fond poskytuje rychlou a flexibilní finanční pomoc při velké přírodní katastrofě. O pomoc může zažádat členský stát, pokud jsou škody vyšší než 0,6 % jeho HDP. Z fondu lze poskytnout podporu také na preventivní opatření proti přírodním katastrofám.
- Evropský fond pro přizpůsobení se globalizaci (EGF), za jehož přispění jsou financovány projekty na pomoc pracovníkům propuštěným v důsledku globalizace, tj. například v případě bankrotu velkého podniku, při přemístění továrny mimo území EU nebo v případě, kdy je v určitém regionu v jednom odvětví propuštěno mnoho lidí najednou.
- Fond evropské pomoci nejchudším osobám (FEAD), který podporuje členské státy EU při poskytování materiální pomoci nejchudším obyvatelům. Jsou z něj nakupovány např. potraviny, oblečení a nezbytné předměty osobní potřeby, tj. např. hygienické potřeby apod. Cílem fondu je podpořit sociálně slabé v jejich lepší integraci do společnosti.
- Azylový, migrační a integrační fond (AMIF) podporuje účinné řízení migračních toků a provádění, posilování a rozvoj společného přístupu Evropské unie v oblasti azylu a přistěhovalectví. Tento fond se skládá ze čtyř dalších fondů: Fondu pro vnější hranice (EBF), Evropského návratového fondu (RF), Evropského uprchlického fond (EFR) a Evropského fondu pro integraci státních příslušníků třetích zemí (EIF).
- Evropský fond pro strategické investice (EFSI) má podpořit dlouhodobý hospodářský růst a konkurenceschopnost v Evropské unii. Jeho cílem je posílit soukromé investice do projektů v různých oblastech, např. do infrastruktury, výzkumu a inovací, vzdělávání, zdravotnictví nebo informačních a komunikačních technologií. Fond funguje od roku 2015 a je financován z rozpočtu EU a z prostředků Evropské investiční banky (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2020).

4.3.2 Operační program

Operační program je základním strategickým dokumentem finanční a technické povahy pro konkrétní tématickou oblast (např. zaměstnanost, životní prostředí apod.), který zpracovávají členské země EU. V operačních programech jsou podrobně popsány cíle a priority, které chce členská země v dané oblasti dosáhnout v aktuálním programovacím období. V operačních programech najdeme popis typových aktivit, na které je možné čerpat prostředky se ESI fondů. Nechybí také uvedení výčtu těch, kteří mohou o finanční prostředky žádat (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2020).

V končícím programovém období 2014-2020 byly pro Českou republiku z Evropských strukturálních a investičních (ESI) fondů vyčleněny prostředky ve výši téměř 24 miliard eur. Česká republika je čerpá prostřednictvím deseti tematických programů. Další prostředky jsou ji dispozici v programech Evropské územní spolupráce. V Dalším období 2021-2027 probíhá diskuse, kdy je nutností se vyrovnat s řadou nových výzev, které jednotlivé státy i EU jako celek čekají. Pozice ČR je v současné době definována v řadě strategických dokumentů vznikajících ve spolupráci s odbornou veřejností (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2020).

4.3.3 Národní dotace

Národní dotace poskytované Ministerstvem pro místní rozvoj prostřednictvím programů a dotačních titulů podle činností v různých oblastech, kdy jsou podporovány oblasti regionální politiky, bytové politiky a je v nich zahrnuta podpora nestátních neziskových organizací. Dále jsou podporovány oblasti strukturálních fondů, zejména však operační programy, jež řídí, jako řídící orgán, ministerstvo. Pro nakládání s žádostmi o dotace, pro jejich evidování na příslušném úřadu byla zřízena ministerstvem internetová aplikace DIS ZAD. Vkládání žádosti provádí žadatel, který se musí přihlásit pomocí přihlašovacího jména a hesla. Pro zobrazení údajů o žádostech o poskytnutých dotacích a pro prezentaci informací výstupních statistik, které poskytuje Ministerstvo pro místní rozvoj byla vytvořena internetová aplikace DIS INFO (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2020).

5 Terénní šetření

V Mikroregionu Podralsko, tak, jak bylo vytyčeno výše existují vyloučené lokality bývalého vojenského prostoru a prostorů po těžbě uranové rudy. Po odsunu vojsk Varšavské smlouvy z tehdejší Československé Federativní republiky, zůstaly tyto prostory nevyužity, objekty chátraly, rozsáhlé prostory byla ukryta aktivní munice a z prostorů a objektů vojenské logistiky unikaly nebezpečné látky do půdy i vodních zdrojů. Vlastními návštěvami na začátku milénia bylo zjištěno, že je většina objektů zchátralých a z ruin, na které působily po leta přírodní vlivy se stala ekologická zátěž. Tyto objekty byly rabovány sběrači kovů, izolátory kabelů se hromadily na černých skládkách, které byly zakládány místními obyvateli. Na těchto skládkách se hromadil komunální odpad, který byl „obohacen“ o části autovraků, jejichž náplně dále zamořovaly půdu a zdroje pitné vody. Tyto vyloučené lokality jsou nadále nevyužívány nebo jen z jejich malé části.

Obrázek 8 – vojenské objekty Ralsko Hradiště – letištní úly

Zdroj: http://turistika.cz

Od roku 1967 až do roku 1996 probíhala chemická těžba na východ od kopce Ralsko, hlubinná těžba v Hamerské oblasti byla realizována mezi lety 1972 až 1993, kdy v roce 1994 až 1995 byla těžba na dole Hamr I zastavena a důl konzervován. V letech 1982 až 1990 probíhala hlubinná těžba na dvou jamách v oblasti obce Křížany. Od roku 1996 je

prováděna sanace ložiska Stráž, čímž se jako vedlejší produkt získával uran. Díky všeobecnému útlumu těžby uranu docházelo k propouštění zaměstnanců, což mělo za následek odliv obyvatel z oblasti, vznik vyloučených sociálních skupin (starší občané, občané zdravotně postižení těžbou a úpravou uranu), vyloučených lokalit, do kterých je zamezen vstup a kde jsou opuštěné a chátrající objekty a následný vliv na rozvoj regionu.

Obrázek 9 – pozůstatky po těžbě

Zdroj: http://podzemi.solvayovylomy.cz/histhor/lokality/straz/120.JPG

Šetřením v základním souboru Libereckého kraje pomocí vybraného vzorku, je řešena hypotéza, zdali lze v těchto vyloučených lokalitách pomocí dotačních programů a návrhů řešení cestou dotačního projektu vybudováním Multifunkčního centra pro přípravu občanů na krizové stavy, zlepšit situaci vyloučených skupin občanů, zvýšit pracovní, podnikatelské a zájmové příležitosti. V této hypotéze bude řešena environmentální i socioekonomická otázka.

V souboru pracovních hypotéz bude buď potvrzeno nebo vyvráceno tvrzení, že:

- Pro vybudování Multifunkčního centra lze vyloučené lokality Mikroregionu Podralsko, zejména bývalý vojenský prostor a prostory po těžbě, využít ve veřejném zájmu pro přípravu občanů na krizové stavy (ohrožení státu, živelní katastrofy, pandemie apod.), aniž by rozhodování respondentů z vybraného vzorku obyvatel Libereckého kraje bylo ovlivněno jejich věkem.
- Vybudováním Multifunkčního centra se zlepší ekologická situace při využití prostorů po bývalých vojenských a těžebních stavbách (brown fields) bývalého vojenského prostoru a těžbě, aniž by rozhodování respondentů z vybraného vzorku obyvatel Libereckého kraje bylo ovlivněno jejich vzděláním.
- Vybudováním Multifunkčního centra se zlepší situace životní úroveň vyloučených skupin občanů (starších lidí, hendikepovaných, etnických a národnostních menšin apod.), aniž by rozhodování respondentů z vybraného vzorku obyvatel Libereckého kraje bylo ovlivněno jejich okresem bydliště.

Volba rozhodnutí o populaci a vzorku byla vedena potřebou vybrat lokaci v České republice pro zlepšení životní situace v regionu vyššího územně samosprávního celku, tak aby bylo využito vyloučených lokalit, zároveň s vyloučenými skupinami obyvatel, s nízkým rozvojem regionu a aby řešení problému bylo aplikovatelné i na další postižené regiony ve všech územně samosprávných celcích ČR.

V pilotní studii vybraného vzorku, zda byl dotazník řešen přehledně, zdali respondenti budou rozumět všem pokládaným otázkám, chápat je stejně a je-li dotazník směřován ke zjištěním, které by podpořily nebo vyvrátily potřebu a užitečnost realizace projektu. Toto bylo tazatelem kvalitativně zjišťováno, kdy byli oslovení zástupci spolkových uskupení Sboru dobrovolných hasičů, členů Českomoravského kynologického svazu a Airsoft military klubu a dalších v Mikroregionu Podralsko, kdy byly podrobně prodiskutovány jednotlivé dotazy standardizovaného dotazníku. Následně byla provedena úprava architektury dotazníku a způsob položení jednotlivých dotazů s důrazem na to, aby dotaz pochopila co nejširší škála dotazovaných.

Pro sběr informací ke splnění cílů výzkumu této bakalářské práce bylo užito v terénním zkoumání kvantitativního a kvalitativního šetření. Pro výběr vzorku bylo počítáno se systémem neúplného statistického zjišťování. Kvantitativní šetření mělo být provedeno pomocí dotazníkového šetření, kdy bylo využito statistické metody ankety a za základní soubor bude považovat obyvatelstvo Libereckého kraje a za výběrový soubor se bude považovat 217 respondentů, vybraných k vyplnění standardizovaného dotazníku (viz. Příloha č. 1). Z důvodu probíhající pandemické situace a omezeným možnostem k provedení ankety, byly vytvořené dotazníky využity podobným způsobem, avšak výběr vzorku proběhl pomocí úsudkového výběru.

Kvalitativní šetření bylo při výzkumu aplikováno na vybrané jedince pomocí stratifikovaného výběru 2. stupně z řad respondentů dotazníkového šetření, který byl 1. stupněm, pomocí nestandardizovaného rozhovoru, (viz. Příloha č. 2), při kterém, jak tvrdí Disman (2002) sice může dojít ke zkreslení tazatelem a zpravidla bývá časově a finančně náročný oproti dotazníkovému šetření, ale pro vyloučení zkreslení informací získaných z dotazníkového šetření bylo nutné si některé informace u respondentů ověřit, zdali byly otázky pochopeny a případně zajistit kvalitu odpovědí. Respondenti byli získáváni náhodně z řad veřejné správy, samosprávy, z řad příslušníků ozbrojených složek a IZS, žáků od 2. stupně výše, podnikatelů a zaměstnanců.

Jako jeden z prvních kroků šetření proběhl předvýzkum, u prvních dvaceti respondentů, kteří byli různých věkových skupin, vzdělání, ekonomické aktivity, pohlaví a místa bydliště v Libereckém kraji, kdy bylo zjištěno, že dotazy směřující na tázané jsou srozumitelné pro širokou škálu subkultur výběrového vzorku.

5.1 Charakteristika vybraného vzorku základního souboru

Respondenti, výběrový vzorek občanů, pro dotazníkové šetření i nestandardizovaný rozhovor byli náhodně vybráni ze základního souboru obyvatel Libereckého kraje, a to z okresů Liberec, Jablonec nad Nisou, České Lípy a Semil. Skladba respondentů byla charakterizována dle věku respondentů, dle jejich vzdělání, okresu bydliště Libereckého kraje a dle jejich ekonomické aktivity.

Dotazníkovým šetřením, které proběhlo od 1. srpna 2020 do 31. ledna 2021, bylo zjištěno, že z celkového počtu respondentů 217 osob, které vyplnily standardizovaný dotazník bylo 19 osob ve věku do 20 let, což činí 9 % %. Podíl obyvatel mezi 21. a 30.

rokem činí 36 osob, tedy 17 %. Obyvatelé ve věkovém rozmezí od 31 let do 40 let odpověděli celkem 51krát, s podílem 24 %. Počet obyvatel, kteří odpovídali v dotazníkovém šetření ve věkovém rozmezí 41-50 let byl 66 osob, s podílem 30 %. Obyvatelé Libereckého kraje ve věkovém rozmezí 51-60 let byli dotazováni 19krát, s podílem 13 %. A 16 osob odpovídalo ve věku nad šedesát let, s podílem 7 %. V Grafu 1, jsou zaznamenány procentuální podíly respondentů Libereckého kraje dle věku.

Graf 1- Charakteristika respondentů Libereckého kraje dle věku

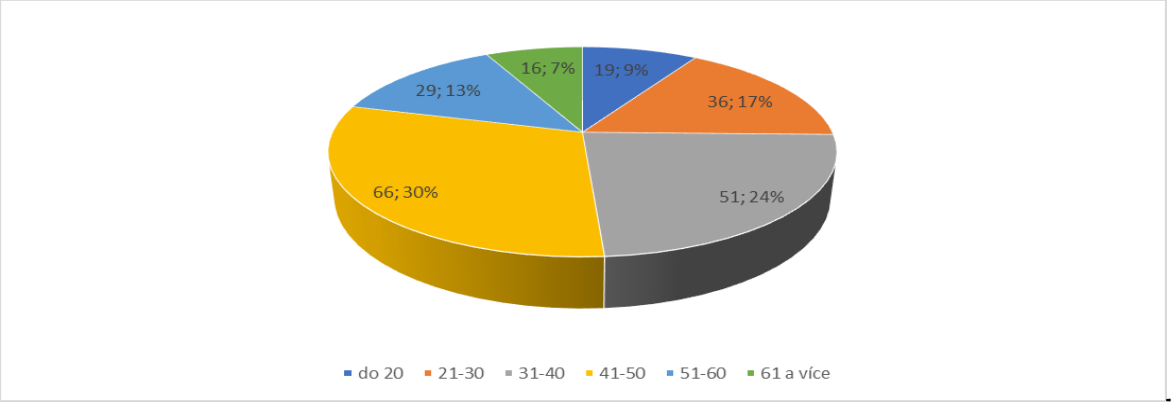

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

V Grafu 2 je zobrazena charakteristika respondentů dle jejich vzdělání. Dotazníkového šetření se zúčastnilo 23 osob se základním vzděláním, představujících 11% podíl z celkového počtu respondentů, 51 osob se středním odborným vzděláním bez maturity, představující 24% podíl, dále odpovídalo 103 dotázaných se středoškolským vzděláním s maturitou, jejichž podíl činil 47 % a 40 osob s vysokoškolským vzděláním, kteří představují 18% podíl z celkového počtu dotazovaných.

Graf 2- Charakteristika respondentů Libereckého kraje dle vzdělání

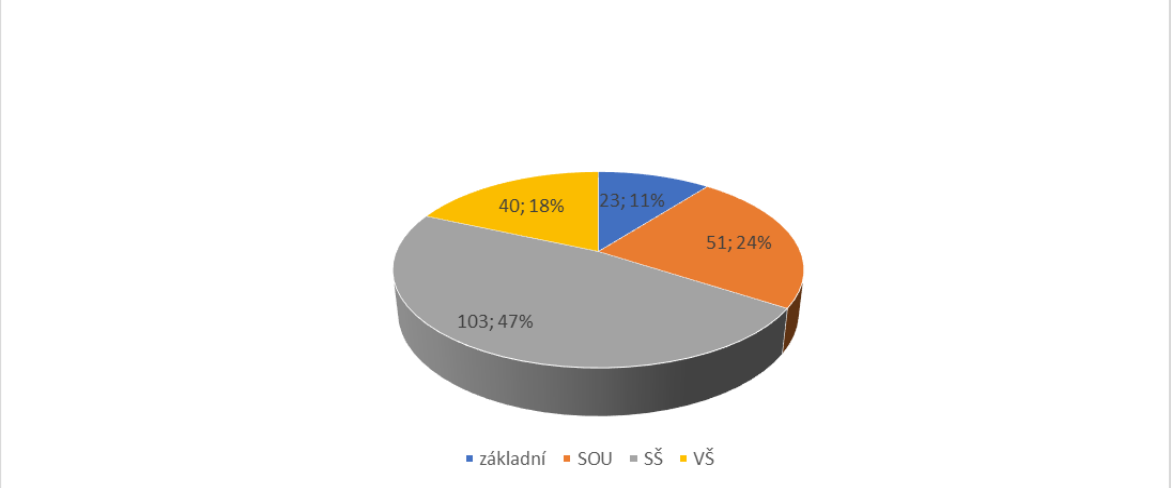

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Charakteristika respondentů Libereckého kraje dle okresu bydliště je vyjádřena v Grafu 3, kde 69 dotazovaných má bydliště v okresu Liberec a jejich podíl z celkového počtu činí 32 %. Respondenti obývající okres Česká Lípa se podíleli na celkovém počtu dotazovaných 129 obyvateli, tedy 59 %. Z jabloneckého okresu bylo dotázáno 10 respondentů a jejich podíl z celkového počtu dotazovaných obyvatel činil 5 % a 9 respondentů vyplnilo dotazník z okresu Semily, přičemž jejich podíl byl zaznamenán 4 %.

Graf 3- Charakteristika vzorku Libereckého kraje dle okresu bydliště

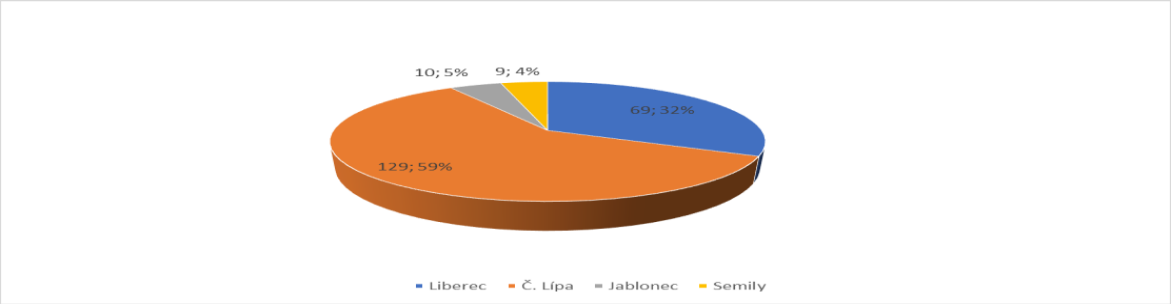

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Dotazníkovým šetřením bylo dále zjištěno, že 25 respondentů Libereckého kraje, tedy 12 % je ekonomicky neaktivních, 3 respondenti byli toho času nezaměstnaní, což činilo 1 % z celkového počtu dotazovaných. Bylo zjištěno, že 136 respondentů bylo v zaměstnaneckém poměru a jejich podíl z celkového počtu činil 63 %. Ve služebním poměru bylo 40 respondentů a jejich podíl byl zaznamenán 18 % z dotázaných osob. Dotazníkovým šetřením byli osloveni i zaměstnavatelé, kteří zaměstnávají do deseti zaměstnanců a ti se podíleli na výzkumu v počtu 11 osob, což odpovídalo podílu 5 % z celkového počtu respondentů. Zaměstnavatelé, kteří zaměstnávají více než deset pracovníků odpovídali v dotazníkovém šetření celkem 2, s podílem 1 %. Charakteristika respondentů Libereckého kraje dle ekonomické aktivity je znázorněna v Grafu 4.

Graf 4- Charakteristika vzorku Libereckého kraje dle ekonomické aktivity v procentech

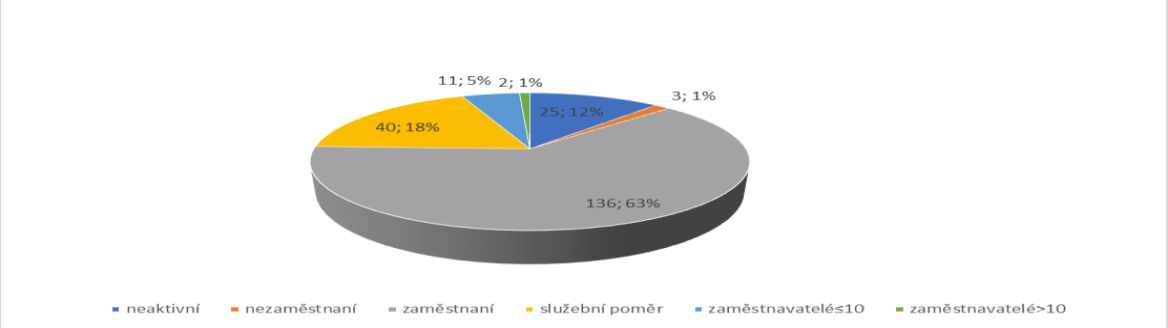

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

5.2 Kvantitativní šetření mezi obyvateli Libereckého kraje

Kvantitativní šetření pomocí standardizovaného dotazníku bylo převedeno do připravené databáze a pomocí metody komparace jednotlivých zjištění, řady pozorování, kvantitativního dotazníkového šetření mezi místními aktéry regionálního rozvoje, analyzováno. Toto šetření má za cíl, podpořit nebo vyvrátit hypotézu, že projekt vybudování Multifunkčního centra pro přípravu občanů na krizové stavy, lze realizovat s podporou občanů Libereckého kraje. Dále bude analyzováno, zdali lze k tomuto projektu využít vyloučené lokality po bývalých vojenských prostorech, těžbě a sociálně vyloučené lokality.

5.2.1 Sběr dat

Sběr dat proběhl následujícím způsobem, kdy občané Libereckého kraje byli dotazováni prostřednictvím standardizovaného dotazníkového šetření, kdy byly položeny následující otázky:

- Lze vyloučené lokality Mikroregionu Podralsko, zejména bývalý vojenský prostor a prostory po těžbě, využít ve veřejném zájmu pro přípravu občanů na krizové stavy (ohrožení státu, živelní katastrofy, pandemie apod.)?
- Je vhodnou volbou vybudování Multifunkčního centra pro přípravu občanů na krizové stavy ve vyloučených lokalitách bývalých vojenských prostorů a prostorů po těžbě?
- Jaký bude mít vliv vybudování a provoz Multifunkčního centra pro přípravu občanů na krizové stavy na ekologickou udržitelnost Podralska?
- Zlepší se ekologická situace při využití prostorů po bývalých vojenských a těžebních stavbách (brown fields) bývalého vojenského prostoru a těžbě?
- Jaký bude mít vliv vybudování a provoz Multifunkčního centra pro přípravu občanů na krizové stavy na zaměstnanost regionu?
- Jaký bude mít vliv vybudování a provoz Multifunkčního centra pro přípravu občanů na krizové stavy na podnikatelské příležitosti?

- Zlepší se vybudováním a provozem Multifunkčního centra pro přípravu občanů na krizové stavy životní úroveň vyloučených skupin občanů (starší lidé, hendikepovaní, etnické a národnostní menšiny apod.)?
- Napomůže vybudování a provoz Multifunkčního centra pro přípravu občanů na krizové stavy rozvoji regionu?
- Bude mít využívání Multifunkčního centra pro přípravu občanů na krizové stavy vliv na připravenost občanů čelit hrozbám (ohrožení státu, přírodní katastrofy, pandemie apod.)?

V jedné z otázek byla možnost vybrat respondenty Libereckého kraje libovolné množství variant, včetně vlastních návrhů k využití vyloučených lokalit bývalého vojenského prostoru a prostoru po těžbě uranu. Tato možnost byla podmíněna v odpověďmi ano, či spíše ano v předchozí otázce, zdali je vhodnou volbou vybudování Multifunkčního centra pro přípravu občanů na krizové stavy ve vyloučených lokalitách bývalých vojenských prostorů a prostorů po těžbě?

5.2.2 Analýza dat dotazníkového šetření

Analýzou dat a jejich komparací bylo zjištěno, že respondenti výběrového vzorku obyvatel Libereckého kraje více než ze dvou třetin (69 %) souhlasí s tvrzením, že lze využít bývalé vojenské prostory, prostory po těžbě a vyloučené lokality v mikroregionu Podralsko k vybudování Multifunkčního areálu pro přípravu občanů na krizové stavy. Ze všech dotazovaných respondentů, 79 dotazovaných (36 %) odpovědělo spíše ano, 72 osob (33 %) ano, 41 dotázaných (19 %) nevědělo, 19 osob (9 %) odpovědělo spíše ne a 6 respondentů, preference obyvatel Libereckého kraje jsou znázorněny v Grafu 5.

Graf 5- Preference obyvatel Libereckého kraje

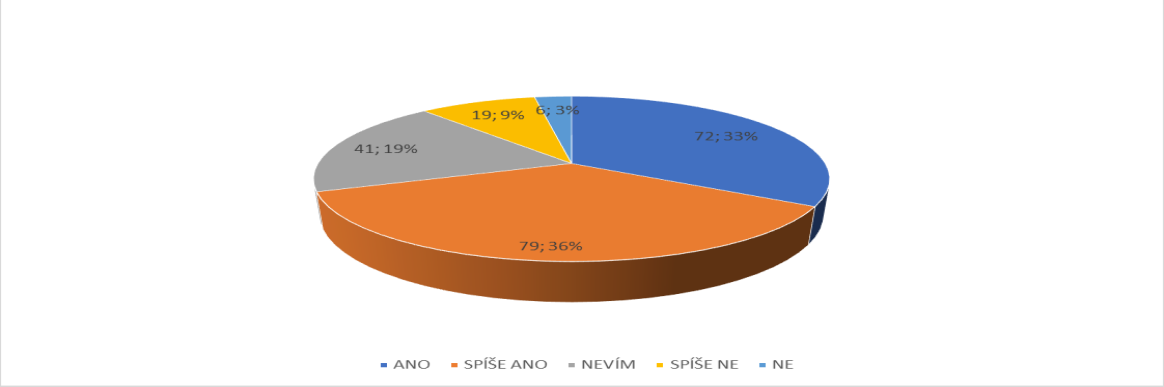

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Jednotlivé preference respondentů všech věkových skupin, zdali lze využít vyloučené lokality Mikroregionu Podralsko k vybudování Multifunkčního centra pro přípravu občanů na krizové stavy jsou vyjádřeny v Grafu 6. Z grafu vyplývá, že u respondentů do 20 let převládají odpovědi ano u 8 osob (42 %), spíše ano u 7 osob (37 %), 4 osoby nevěděly (21 %) a odpovědi spíše ne, a ne nezvolil žádný z respondentů do 20 let. Ve věkové skupině od 21 let do 30 let, odpověděli respondenti 12krát ano (33 %), spíše ano 14krát (39 %), odpověď nevím zvolilo 7 obyvatel Libereckého kraje (19 %), volbu spíše ne preferovali 2 osoby z dotazovaných (6 %) a odpověď ne zvolil 1 respondent s podílem (6 %). Odpověď ano ve věkové kategorii od 31 let do 40 let zvolilo 13 odpovídajících (25 %), odpověď spíše ano označilo 17 respondentů (33 %), nevědělo 13 osob (26 %), odpověď spíše ne volilo 6 respondentů (12 %) a volbu ne označili 2 obyvatelé Libereckého kraje v této věkové kategorii (4 %). Při zhodnocení odpovědí respondentů ve věkové skupině od 41 let do 50 let, odpovědělo 30 dotazovaných ano (45 %), spíše ano 20 osob (30 %), volbu nevím upřednostnilo 9 osob (14 %), možnost spíše ne zvolilo 5 odpovídajících (8 %) a 2respondenti (3 %) s tvrzením nesouhlasili. Analýzou odpovědí respondentů ve věkovém rozmezí 51 až 60 let bylo zjištěno, že 7 odpovídajících (24 %) odpovědělo ano, 15 občanů (52 %) zvolilo odpověď spíše ano, 4 respondenti (14 %) zvolili odpověď nevím, odpověď spíše ne volily 3 osoby (10 %) a žádný z dotazovaných neodpověděl ne. V poslední věkové kategorii občanů, v kategorii nad 60 let 2 občané (12 %) volili odpověď ano, 6 respondentů (38 %) odpovědělo spíše ano, volbu odpovědi nevím preferovaly 4 osoby (25 %), spíše ne zvolili 3 (19 %) dotázaní a 1 z dotazovaných respondentů (6 %) podílu oslovených občanů nad šedesát let odpověděl ne.

Graf 6 - Preference respondentů dle věkových skupin

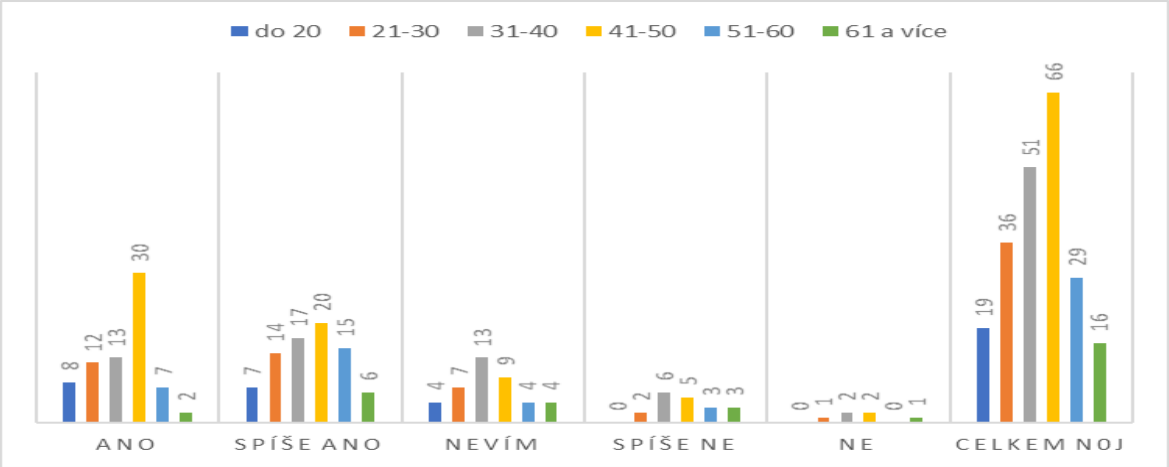

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Na dotaz, zdali je vhodnou volbou vybudování Multifunkčního centra pro přípravu občanů na krizové stavy ve vyloučených lokalitách bývalých vojenských prostorů a prostorů po těžbě je uvedeno v Grafu 7. Z celkového množství 217 dotázaných, odpověď ano zvolilo 56 respondentů (26 %), odpověď spíše ano volilo 96 dotazovaných (44 %), odpověď nevím si za svou volbu vybralo 30 dotazovaných (14 %), odpověď spíše ne zvolilo 28 respondentů (13 %) a pro volbu odpovědi ne se rozhodlo 7 osob (3 %).

Graf 7 - Vhodná volba umístění Multifunkčního centra

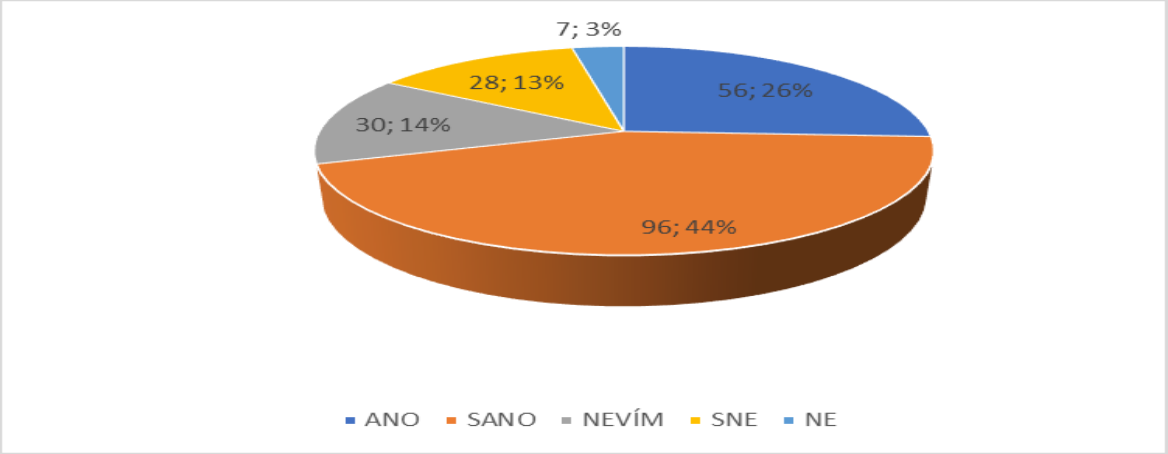

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

5.2.3 Komparace jednotlivých zjištění, řady pozorování, kvantitativního dotazníkového šetření

Respondenti, kteří ve druhé otázce dotazníku odpověděli ano, či spíše ano byli v dotazníkovém šetření osloveni třetí otázkou, kde měli z výběru 14 možností zvolit libovolný počet možností a rozhodnout se, jaký areál nebo jaké areály preferují v Multifunkčním centru. Ve druhé otázce dotazníku 152 respondentů volilo ano, či spíše ano. Areál hasičských sportů by preferovalo 73 respondentů, střelecký areál volilo 83 dotazovaných, 42krát by osoby volily areál úpolových sportů a sebeobrany. S leteckým areálem by souhlasilo 37 dotázaných, s plaveckým areálem 55 odpovídajících. Centrum pro veterány zvolilo 44 dotázaných a památník hrdinům 29 respondentů. Cyklistický areál je volbou pro 86 osob, pro kynologický areál bylo 70 dotazovaných a 96 občanů se vyjádřilo pro zdravotnický areál. Pro běžecký areál bylo 70 dotazovaných, pro motoristický 55 dotázaných, horolezecký a lanový areál je volbou pro 69 respondentů. Pouze 5 respondentů se vyjádřilo pro jiné využití. Přehled preferencí občanů Libereckého kraje k variantám využití Multifunkčního centra je znázorněn Grafem 8.

Graf 8– Preference respondentů k variantám využití Multifunkčního centra

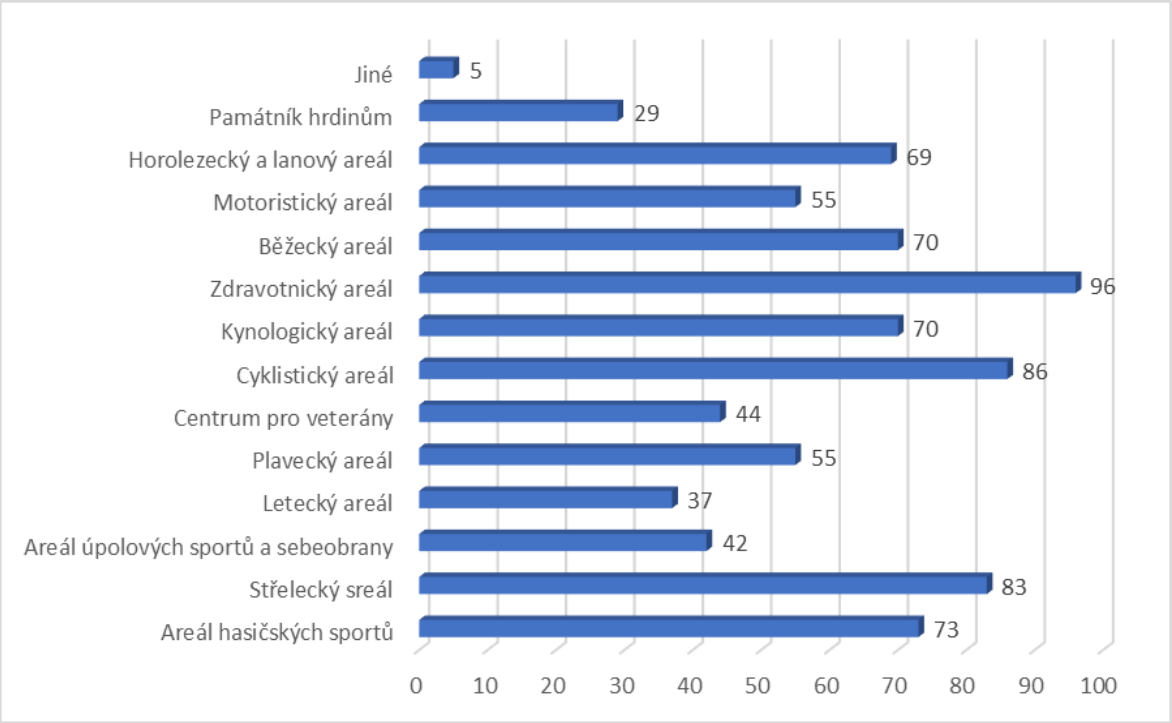

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

V otázce číslo 4 respondenti odpovídali na to, zdali bude mít vliv vybudování a provoz Multifunkčního centra pro přípravu občanů na krizové stavy na ekologickou udržitelnost Podralska a jejich názory jsou promítnuté v Grafu 9. Pozitivní vliv zvolilo 36 respondentů (17 %), spíše pozitivní 92 respondentů (42 %), odpověď žádný vliv vybralo 50 dotazovaných (23 %), spíše negativní vliv na ekologickou udržitelnost si vymínilo 28 dotázaných (13 %) a 11 respondentů (5 %) si myslí, že vybudování Multifunkčního centra a jeho provoz bude mít negativní vliv.

Graf 9- Vliv na ekologickou udržitelnost

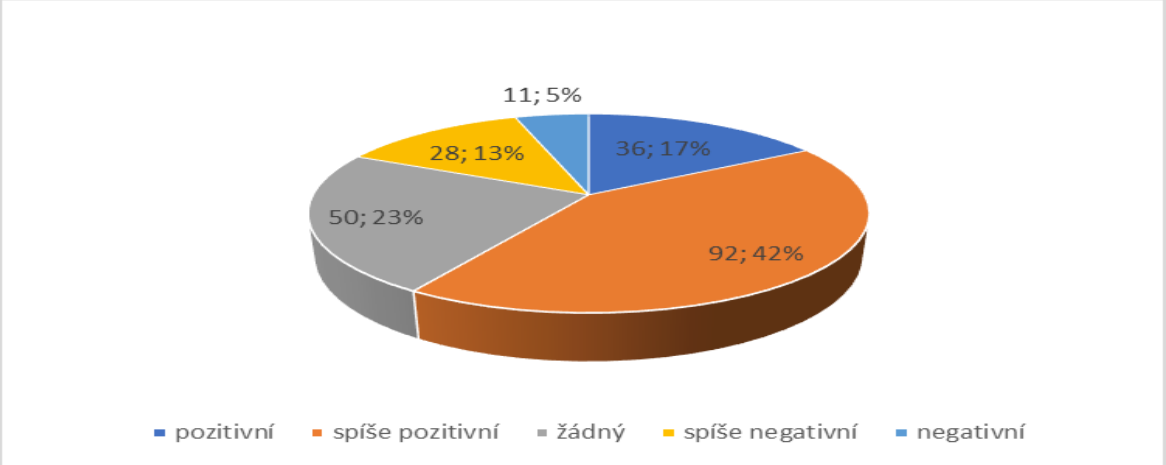

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

V bývalých vojenských prostorech a prostorech po těžbě uranu v Mikroregionu Podralsko je velké množství nevyužívaných objektů, které svou původní funkci neplní. Některé až třicet let. Jsou zanedbané, rozpadají se, jsou samy o sobě ekologickou zátěží a často bývají zneužity pro zakládání černých skládek. Dotazníkové šetření umožnilo respondentům, aby se vyjádřili i k otázce, zdali se zlepší ekologická situace při využití prostorů po bývalých vojenských a těžebních stavbách (brown fields) bývalého vojenského prostoru a těžbě. Odpověď ano zvolilo 26 dotazovaných (12 %), odpověď spíše ano 73 dotázaných (34 %) z celkového počtu respondentů. Dotázaní v počtu 69 osob (32 %) odpověděli nevím, 35 spíše ne (16 %) a 14 občanů Libereckého kraje (6 %) s tímto tvrzením nesouhlasilo. Kvantifikace odpovědí je znázorněna v Grafu 10.

Graf 10 – Vliv vybudování Multifunkčního centra na zlepšení ekologické situace v MRG

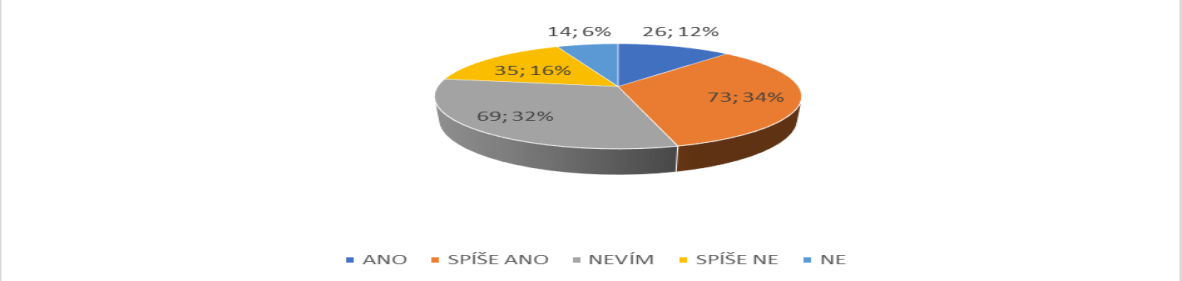

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

V otázce číslo 6 dotazníkového šetření je zmíněno, jaký bude mít vliv vybudování a provoz Multifunkčního centra pro přípravu občanů na krizové stavy na zaměstnanost regionu. Za významný z hlediska vlivu na zaměstnanost, což je demonstrováno v Grafu 11, považuje vybudování Multifunkčního centra 22 obyvatel Libereckého kraje (10 %), za velký 66 občanů (31 %), za méně významný považuje projekt 88 obyvatel (41 %), za zanedbatelný 33 dotázaných (15 %) a 7 respondentů (3 %) si myslí, že nebude mít žádný vliv.

Graf 11– Vliv vybudování Multifunkčního centra na zaměstnanost

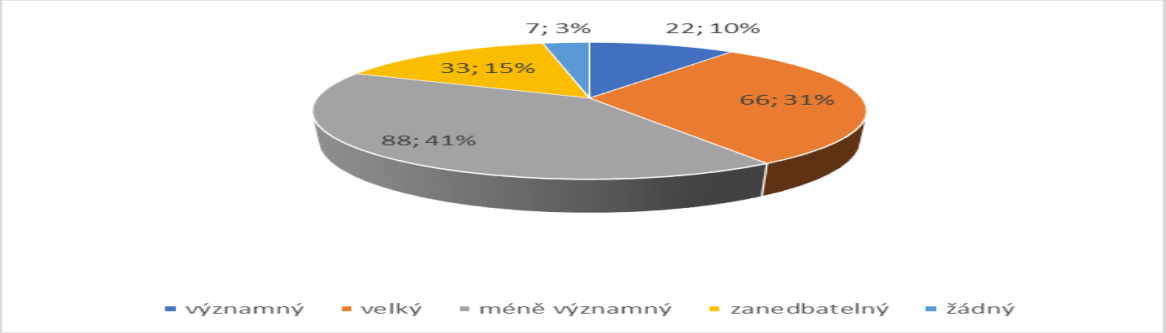

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Důležitým atributem dotazníkového šetření byla i otázka číslo 12, vyjádřená v Grafu 8, kdy bylo zjišťováno, zdali bude mít vybudování Multifunkčního centra vliv na podnikatelské příležitosti v regionu. Z celkového počtu tázaných se 30 osob (14 %) vyjádřilo, že bude mít pozitivní vliv, 130 dotazovaných (60 %) odpovědělo spíše pozitivní vliv. Názor, že vybudování Multifunkčního centra nebude mít žádný vliv na podnikatelské příležitosti vyjádřilo 50 respondentů (23 %). Spíše negativní vliv označily 3 osoby (1 %) a negativní vliv 4 dotazovaní (2 %).

Graf 12- Vliv vybudování Multifunkčního centra na podnikatelské příležitosti

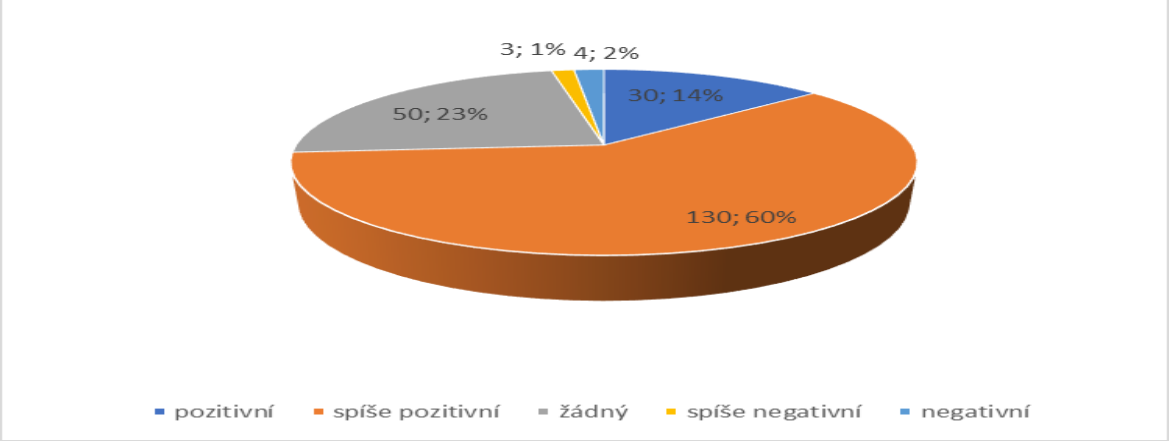

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

V Mikroregonu Podralsko bylo dotazníkovým šetřením zjišťována i otázka životní úrovně sociálně vyloučených skupin občanů. V Grafu 13 je vyjádřen podíl odpovědí k této otázce. Odpověď ano zvolilo 11 občanů (5 %), volbu spíše ano označilo 45 dotazovaných (21 %) a variantu nevím zvolilo 84 osob (39 %). Dle 57 dotázaných (26 %) se životní úroveň sociálně vyloučených skupin spíše nezlepší a dle 20 osob se nezlepší (9 %).

Graf 13– Vliv na životní úroveň vyloučených skupin občanů

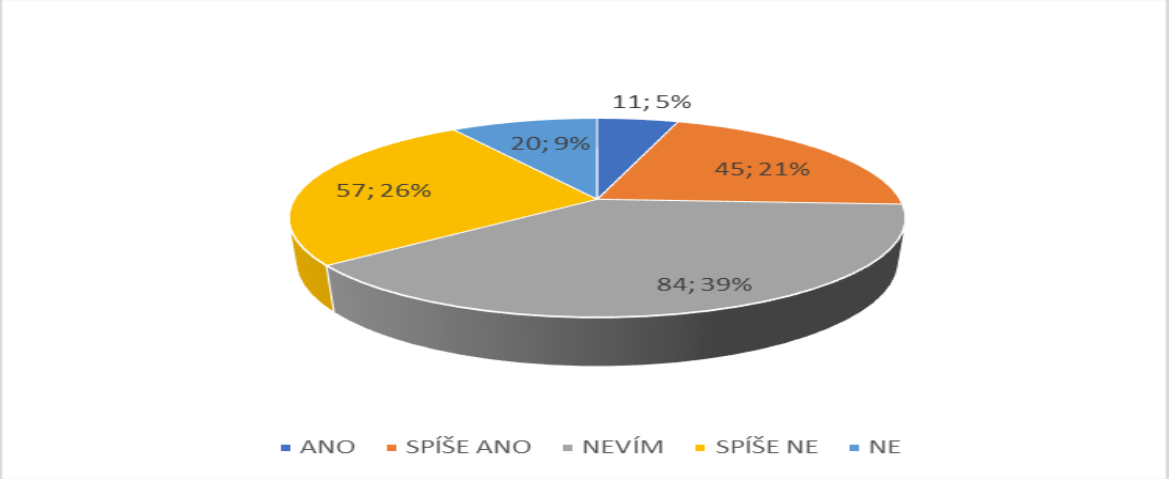

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Dotazníkovým šetřením byl otázkou číslo 9 zjišťován i vliv vybudováním Multifunkčního centra na rozvoj regionu. Na tuto otázku odpovědělo 44 respondentů (20 %) ano, spíše ano zvolilo 90 občanů (41 %), nevědělo 54 osob (25 %), vyjádření spíše ne preferovalo 25 dotázaných (12 %) a pro volbu ne se rozhodly 4 respondenti (2 %). Tyto údaje byly zachyceny v Grafu 14.

Graf 14– Vliv na rozvoj regionu

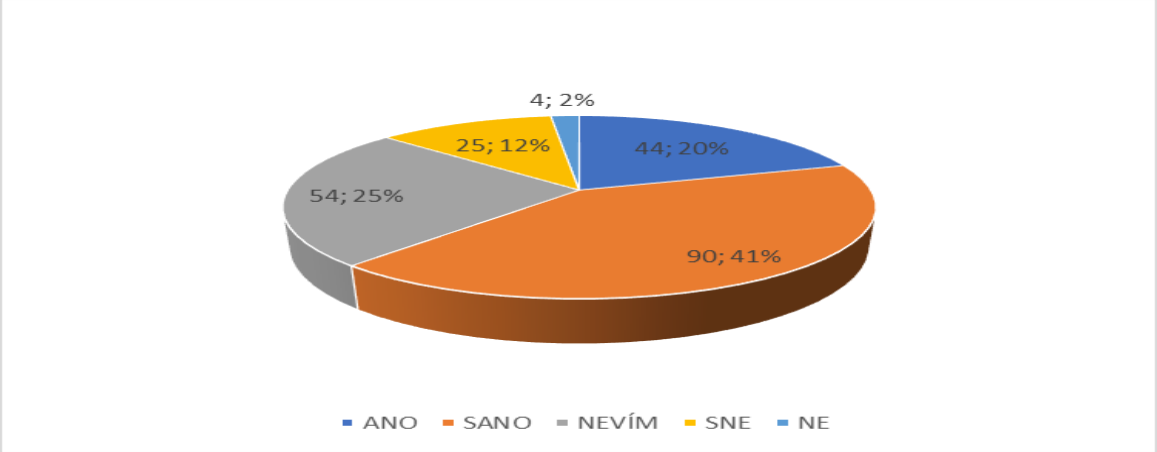

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Poslední, desátou otázkou zachycenou v Grafu 15, v dotazníkovém výzkumu byla dotčena otázka, zdali bude mít vybudování Multifunkčního centra vliv na připravenost občanů na krizové stavy. Občané volili odpověď ano 33krát v podílu (15 %), odpověď spíše ano zvolili 92krát (43 %) podílu a 40 respondentů odpovědělo nevím (18 %). Z celkového podílu dotázaných 40 odpovědělo spíše ne (19 %) a 11 tázaných volilo ne (5 %).

Graf 15– Vliv na připravenost občanů na krizové stavy

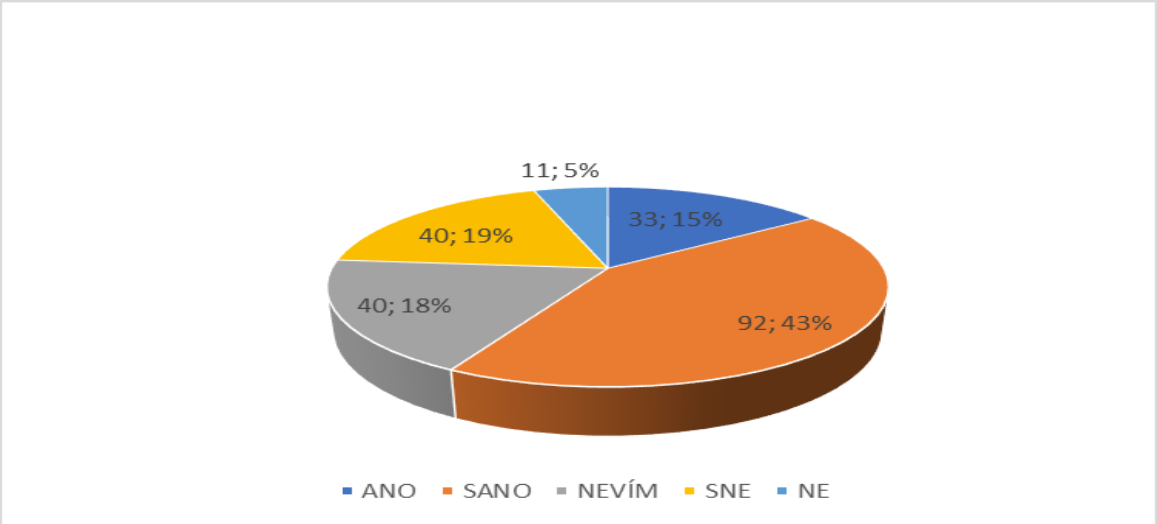

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

5.2.4 Položené hypotézy

Následně byla položena první hypotéza H_0, že způsob rozhodování respondentů, zdali lze vyloučené lokality Mikroregionu Podralsko, zejména bývalý vojenský prostor a prostory po těžbě využít ve veřejném zájmu pro přípravu občanů na krizové stavy (ohrožení státu, živelní katastrofy, pandemie apod.) a toto rozhodování není ovlivněno jejich věkem. Pomocí kontingenční tabulky Tabulka 2, ze které byly hodnoty přepočítány pomocí vzorce pro výpočet teoretických četností (1) do tabulky teoretických četností.

$$n_{0j} = \frac{n_{j0} * n_{0j}}{n} \qquad (1)$$

Tabulka 2 – Kontingenční tabulka k hypotéze I.

1.	do 20	21-30	31-40	41-50	51-60	61 a více	celkem N_{j0}
Ano	8	12	13	30	7	2	72
Spíše Ano	7	14	17	20	15	6	79
Nevím	4	7	13	9	4	4	41
Spíše Ne	0	2	6	5	3	3	19
Ne	0	1	2	2	0	1	6
celkem N_{0j}	19	36	51	66	29	16	217

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Tabulka 3 -Tabulka teoretických četností I k hypotéze I.

6,30	11,94	16,92	21,90	9,62	5,31
6,92	13,11	18,57	24,03	10,56	5,82
3,59	6,80	9,64	12,47	5,48	3,02
1,66	3,15	4,47	5,78	2,54	1,40
0,53	1,00	1,41	1,82	0,80	0,44

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

V tabulce teoretických četností I, Tabulka 3, bylo zjištěno, že více jak 20 % hodnot bylo nižších než hodnota 5, proto bylo provedeno sloučení odpovědí (nevím, spíše ne, a ne) a bylo provedeno přepočítání hodnot do tabulky teoretických četností II, Tabulka 4, ze které vycházel výpočet X^2 testu pro nezávislost (2), který byl zanesen do Tabulky 5.

Tabulka 4 - Tabulka teoretických četností II k hypotéze I.

6,30	11,94	16,92	21,90	9,62	5,31
6,92	13,11	18,57	24,03	10,56	5,82
5,78	10,95	15,51	20,07	8,82	4,87

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

$$X^2 = \sum_{i=1} k \sum_{j=1} m \frac{(n_{ij} - n_{0j})^2}{n_{0J}} \qquad (2)$$

Tabulka 5 – Tabulka hodnot X^2 testu pro nezávislost hypotézy I.

0,4561942	0,000256	0,9088594	2,9971024	0,7145528	2,062228	7,1391928
0,0009947	0,0609838	0,1322211	0,6751373	1,869258	0,0052645	2,7438594
2,76874	9,1329966	28,430481	12,752984	5,5553814	13,151515	71,792099
3,225929	9,1942364	29,471562	16,425224	8,1391922	15,219008	81,675151
						81,675151

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Bylo spočteno, že dle testového kritéria X^2 = 81,675151 a z tabulek X^2 kritických hodnot, byla zjištěna dle ν = (r−1) * (s−1) kritická hodnota na patnáctém stupni volnosti $X^2_{0,05(15)}$ = 24,996. Protože hodnota testového kritéria je vyšší než hodnota kritická, proto H_0 zamítáme a potvrzujeme hypotézu H_1, že způsob rozhodování respondentů, zda lze vyloučené lokality Mikroregionu Podralsko, zejména bývalý vojenský prostor a prostory po těžbě, využít ve veřejném zájmu pro přípravu občanů na krizové stavy (ohrožení státu, živelní katastrofy, pandemie apod.), je ovlivněn typem věkové skupiny respondentů. Dle Pearsnova koeficientu kontingence pro určení síly závislosti vyjádřeným vzorcem (3), který určuje sílu závislosti obou znaků.

$$C = \sqrt{\frac{X^2}{X^2 + n}} \qquad (3)$$

Síla vypočtené závislosti, dle vzorce (3) má hodnotu C = 0,5229, tedy lze tvrdit, že síla závislosti má střední hodnotu, to znamená, že je středně závislá.

V druhé hypotéze H_0, kdy byli respondenti dotazováni, zda se vybudováním Multifunkčního centra zlepší ekologická situace při využití prostorů po bývalých vojenských a těžebních stavbách (brown fields) bývalého vojenského prostoru a těžbě. Je tvrzeno, že způsob rozhodování respondentů není ovlivněn jejich vzděláním. Pomocí kontingenční tabulky, Tabulka 6, ze které byly hodnoty přepočítány pomocí vzorce pro výpočet teoretických četností viz. (1) do tabulky teoretických četností.

Tabulka 6 - Kontingenční tabulka k hypotéze II.

5.	základní	SOU	SŠ	VŠ	celkem N_{j0}
Ano	2	9	12	3	26
Spíše Ano	5	15	39	14	73
Nevím	11	21	29	8	69
Spíše Ne	2	5	16	12	35
Ne	3	1	7	3	14
celkem N_{0j}	23	51	103	40	217

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Tabulka 7 - Tabulka teoretických četností I k hypotéze II.

0,2396313	6,1105991	12,341014	4,7926267
1,6820276	17,156682	34,64977	13,456221
7,3133641	16,21659	32,751152	12,718894
3,7096774	8,2258065	16,612903	6,4516129
1,483871	3,2903226	6,6451613	2,5806452

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

V této tabulce, Tabulka 7, bylo zjištěno, že více jak 20 % hodnot bylo nižších než hodnota 5, proto bylo provedeno sloučení odpovědí (spíše ne, a ne) a bylo provedeno přepočítání hodnot tabulky teoretických četností do Tabulky 8, ze které vycházel souhrn výpočtů X^2 testu pro nezávislost viz. (2) v Tabulce 9.

Tabulka 8 - Tabulka teoretických četností II k hypotéze II.

2,7557604	6,1105991	12,341014	4,7926267
1,6820276	17,156682	34,64977	13,456221
7,3133641	16,21659	32,751152	12,718894
5,1935484	11,516129	23,258065	9,0322581

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Tabulka 9 - Tabulka hodnot X^2 testu pro nezávislost hypotézy II.

12,931939	1,3662552	0,0094231	0,6705113	14,978129
6,5450413	0,2711059	0,5461654	0,0219746	7,3842872
1,8584176	1,4109633	0,4296381	1,7507781	5,449797
0,7879383	1,2650221	0,022612	4,7716129	6,8471853
				34,659398

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Hypotéza H_0, rozhodování respondentů není ovlivněno jejich vzděláním. Bylo spočteno, že dle testového kritéria $X^2 = 21{,}9347245$ a z tabulek X^2 kritických hodnot, byla zjištěna kritická hodnota dle $\nu = (r-1) * (s-1)$ na čtvrtém stupni volnosti $X^2_{0,05(9)} = 16{,}919$. Protože hodnota testového kritéria je vyšší než hodnota kritická, H_0 zamítáme a přijímáme hypotézu H_1. Způsob rozhodování respondentů, zda se zlepší ekologická situace v Mikroregionu Podralsko, zejména v bývalém vojenském prostoru a prostoru po těžbě, pakliže se tyto prostory využijí v rámci projektu vybudování Multifunkčního centra pro přípravu občanů na krizové stavy (ohrožení státu, živelní katastrofy, pandemie apod.), je ovlivněno vzděláním respondentů. Dle Pearsnova koeficientu kontingence vyjádřeným vzorcem, který určuje sílu závislosti viz. (3). Síla vypočtené závislosti má hodnotu $C = 0{,}303$, tedy lze tvrdit, že síla závislosti má mírně střední hodnotu, to znamená, že je středně závislá.

Třetí hypotéza H_0 se zabývala zjištěními, že vybudováním Multifunkčního centra se zlepší situace a životní úroveň vyloučených skupin občanů (starších lidí, hendikepovaných, etnických a národnostních menšin apod.), aniž by rozhodování respondentů z vybraného vzorku obyvatel Libereckého kraje bylo ovlivněno jejich okresem bydliště. V kontingenční tabulce, Tabulka 10, byly vybrány hodnoty a přepočítány do tabulky teoretických četností, Tabulka 11.

Tabulka 10- Kontingenční tabulka k hypotéze III.

8.	Liberec	Č. Lípa	Jablonec	Semily	celkem N_{j0}
Ano	4	6	1	0	11
Spíše Ano	15	24	3	3	45
Nevím	28	48	5	3	84
Spíše Ne	18	37	1	1	57
Ne	4	14	0	2	20
celkem N_{0j}	69	129	10	9	217

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Tabulka 11 - Tabulka teoretických četností I k hypotéze III.

0,202765	0,3041475	0,0506912	0
3,1105991	4,9769585	0,6221198	0,6221198
10,83871	18,580645	1,9354839	1,1612903
4,7281106	9,718894	0,2626728	0,2626728
0,3686636	1,2903226	0	0,1843318

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Protože v této tabulce, bylo zjištěno, že více jak 20 % hodnot bylo nižších než hodnota 5, proto bylo provedeno sloučení odpovědí (ano, spíše ano a spíše ne, a ne), dále byly sloučeny odpovědí obyvatel okresů Liberec, Jablonec nad Nisou a Semil a bylo provedeno přepočítání hodnot tabulky teoretických četností do Tabulky 12, ze které vycházel souhrn výpočtů X^2 testu pro nezávislost viz. (2) v Tabulce 13.

Tabulka 12 - Tabulka teoretických četností II k hypotéze III.

5,281106	4,6082949	9,8894009
18,580645	13,935484	32,516129
11,009217	5,8064516	16,815668
		59,221198

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Hypotéza H_0, rozhodování respondentů není ovlivněno jejich okresem bydliště. Bylo spočteno, že dle testového kritéria $X^2 = 59{,}221198$ a z tabulek X^2 kritických hodnot, byla zjištěna kritická hodnota dle $\nu = (r-1) * (s-1)$ na čtvrtém stupni volnosti $X^2_{0,05(4)} = 9{,}488$. Protože hodnota testového kritéria je vyšší než hodnota kritická, H_0 zamítáme a přijímáme hypotézu H_1. Způsob rozhodování respondentů, zda se zlepší podmínky pro život vyloučených skupin občanů (starší lidé, hendikepovaní, etnické a národnostní menšiny apod.) v Mikroregionu Podralsko, zejména v bývalém vojenském prostoru a prostoru po těžbě, pakliže se tyto prostory využijí v rámci projektu vybudování Multifunkčního centra pro přípravu občanů na krizové stavy (ohrožení státu, živelní katastrofy, pandemie apod.), je ovlivněno vzděláním respondentů. Dle Pearsnova koeficientu kontingence vyjádřeným vzorcem, který určuje sílu závislosti viz. (3). Síla vypočtené závislosti má hodnotu $C = 0{,}463$, tedy lze tvrdit, že síla závislosti má střední hodnotu, to znamená, že je středně závislá.

Pomocí položených hypotéz a výše popsaným zjištěním bylo zaznamenáno, že rozhodování občanů je závislé na tom, jaké jsou věkové kategorie, jakého jsou vzdělání i v jakém okresu Libereckého kraje žijí. Síla těchto závislostí je položena ve výši středních hodnot, ať byli občané dotazováni na vhodnost projektu, jeho environmentální udržitelnost nebo, zdali bude mít projekt pozitivní vliv na vyloučené skupiny občanů.

5.3 Kvalitativní šetření mezi odborníky a laiky v Libereckém kraji

Na základě kvalitativního terénního šetření mezi místními aktéry regionálního rozvoje, které bylo zaznamenáváno na elektronický nosič a následně hodnoceno sumarizací odpovědí je reprodukovaných v Tabulce 13. Bylo zjišťováno mezi odborníky na příslušných úřadech, podnikateli, příslušníky ozbrojených složek, IZS, bezpečnostních sborů i mezi širokou veřejností byla zaznamenána polostandardizovaným rozhovorem následná zjištění. V důsledku pandemických opatření byly rozhovory redukovány na nezbytné minimum, tedy na 20 oslovených a 5 otázek, které se zaměřovaly zejména na témata směřující k tomu, zdali je možné realizovat projekt pro přípravu občanů na krizové stavy.

Tabulka 13 – Výsledky kvalitativního výzkumu

Položená otázka	Sumarizované odpovědi
1) Víte o lokalitách Mikroregionu Podralsko, v nichž se nachází bývalý vojenský prostor a prostory po těžbě uranu a pakliže ano, myslíte si, že by se daly využít pro vybudování Multifunkčního centra pro přípravu občanů na krizové stavy a bylo by toto řešení vhodnou volbou?	Všichni tázaní otázce porozuměli, věděli, kde se oblast nachází a většina z nich ji navštívila. Po představení projektu Multifunkčního centra pro přípravu občanů na krizové stavy se k tomuto stavěli kladně a ročníkům narozeným v 70. a 80. letech tento projekt připomněl SVAZARM[18]. Všichni dotazovaní však hodnotili kladně toto centrum vybudovat, protože cítili, že otázka přípravy obyvatelstva na krizové stavy je dlouhodobě podceňována. Účastníci rozhovoru kladně hodnotili i výběr lokality, která je dlouhodobě nevyužívaná, s chátrajícími objekty a velkým potenciálem.

[18] Svazarm (1951-1990) (Svaz pro spolupráci s armádou), https://www.filabrno.net/namety/svazarm.htm

2) Zlepšila by se vybudováním Multifunkčního centra pro přípravu občanů na krizové stavy environmentální udržitelnost dané oblasti i za předpokladu, že by se k vybudování využily prostory po bývalých vojenských a těžebních stavbách (brown fields) v bývalém vojenském prostoru a prostorech po těžbě?	Této otázce dotazovaní také porozuměli a většinou konstatovali, že využití brown fields je dobrou volbou pro budování jednotlivých areálů a budov Multifunkčního centra pro přípravu občanů na krizové stavy. Z významné většiny souhlasili s tím, že je možné vybudováním centra zlepšit životní prostředí ve vyloučených lokalitách. Je však nutné zmínit, že tázaní zmínili i určitou obavu o to, zdali by se životní prostředí negativně nenarušilo takovouto činností ve vztahu k nárůstu turismu.
3) Je možné, že by se díky vybudování Multifunkčního centra pro přípravu občanů na krizové stavy zlepšila ekonomická udržitelnost regionu, zlepšila by se zaměstnanost a vznikly by nové podnikatelské příležitosti?	Tato otázka byla pro dotazované opět velmi dobře pochopitelná. Ekonomická udržitelnost představovaného projektu byla hodnocena kladně pouze z části. K tomu dotazovaní uvedli, že část centra by bylo možné využívat komerčně, ale ekonomická udržitelnost části centra by dílem musely nést spolky a dílem by se musela podílet samospráva. Dotazovaní souhlasili s tvrzením, že by v regionu vznikaly pracovní i podnikatelské příležitosti, zejména v oblasti služeb.
4) Pokud by se vybudovalo Multifunkční centrum pro přípravu občanů na krizové stavy, mělo by to vliv na zlepšení podmínek pro život vyloučených skupin občanů (starší lidé, hendikepovaní, etnické a národnostní menšiny apod.)?	Této otázce bylo také porozuměno. Ke zlepšení podmínek vyloučených skupin občanů se dotazovaní v rozhovoru vyjadřovali rozpolceně. Pokud by se dle tázaných měly zlepšit podmínky, bylo by nutné tyto občany zapojit do provozu Multifunkčního centra pro přípravu občanů na krizové stavy a byli skeptičtí k zapojování zejména etnických a národnostních menšin. Pokud by se však podařilo tyto skupiny zapojit, jejich životní podmínky by se zlepšily.

5) Pokud by se vybudovalo Multifunkční centrum pro přípravu občanů na krizové stavy, mělo by to vliv na rozvoj regionu a na připravenost občanů čelit hrozbám (ohrožení státu, přírodní katastrofy, pandemie apod.)?	Otázce bylo ze strany dotazovaných porozuměno. V souvislosti s budováním Multifunkčního centra pro přípravu občanů na krizové stavy by se nejen zlepšila spolková činnost, ale i dostupnost regionu, z důvodu generální rekonstrukce a rozšíření páteřní komunikace regionu, která Liberecký kraj spojuje se Středočeským krajem. Dostupnost regionu by se zlepšila, což by i s provozem centra zvýšilo potenciál regionálního rozvoje i rozvoj sám. Dotazovaní se shodli, že využíváním občanů centra je velká pravděpodobnost, že se připravenost občanů, zejména dětí, na krizové stavy zlepší.

Zdroj: Vlastní kvalitativní šetření

V kvalitativním výzkumu byly zjištěny poznatky o tom, že analýzou názorů vybraného vzorku obyvatel, včetně zjišťování a ověřování kvality získaných dat je důležitou součástí ukazatelů environmentální, sociální, ekonomické udržitelnosti, jako hlavních tří pilířů plánovaných projektů pro rozvoj vybraného regionu.

6 Zhodnocení výsledků a diskuse

V této kapitole bakalářské práce bude provedena sumarizace analýzy výsledků kvantitativního a kvalitativního šetření. Následně budou výstupy analýz těchto výsledků zhodnoceny a popsány. Všechny výstupy budou podrobeny porovnání a diskusi s teoretickou částí této práce.

6.1 Zhodnocení kvantitativních a kvalitativních výsledků šetření

Vlastní zkoumání, bylo realizováno autorem bakalářské práce pomocí kvantitativní metody dotazníkového šetření a kvalitativní metody nestandardizovaných rozhovorů ve všech okresech Libereckého kraje ve výzkumném období od 1. srpna 2020 do 31. ledna 2021. Autor je místně znalý vyloučené lokality i jejích slabých stránek a hrozeb.

Z důvodu zachování homogenního výběrového vzorku byly použity papírové dotazníky a výběrovým vzorkem bylo 217 respondentů, kteří byli vybráni pomocí náhodné distribuce bez opakování. I přesto, že výzkum byl komplikován situací s výskytem SARS COV-2, bylo kvalitativním šetřením osloveno 20 dotazovaných a se všemi aktéry byly dotazníky distribuovány a vyplněné odebírány osobně. Rozhovory byly prováděny a zaznamenávány na elektronický nosič, pomocí nahrávání těchto rozhovorů opět osobně.

Nejobsáhlejší dotazovanou skupinou respondentů v kvantitativním dotazníkovém šetření, dle okresu bydliště, byli obyvatelé okresu Česká Lípa, kteří vytvářeli celkový výběrový vzorek 129 osobami. Obyvatelé základního souboru Libereckého kraje zajímající se o řešení problémů v Mikroregionu Podralsko z 59 % tvoří lidé žijící v okresu Česká Lípa.

Dotazované osoby, které odpovídaly v dotazníkovém šetření byly zejména v produktivním věku. Nejčastěji odpovídající skupinou respondentů byly osoby ve věkové kategorii 41-50 let, což odpovídá počtu 66 osob a tvoří ve vybraném vzorku podíl 30 % z obyvatel Libereckého kraje.

Nejvíce vyplněných dotazníků, odevzdalo k analýze, dle typu vzdělání, skupina středoškoláků. Tato skupina byla zastoupena 103 respondenty z celkového vzorku. Lidé se středoškolským vzděláním byli ve výběrovém vzorku obyvatel Libereckého kraje zastoupeni v podílu 47 %.

Dotazovaní respondenti z výběrového vzorku Libereckého kraje, který činil 217 tázaných, dle charakteristiky své ekonomické aktivity, činil 136 osob, které byly v zaměstnaneckém poměru. Jejich podíl z celkového vzorku základního souboru Libereckého kraje tvořilo 63 %.

Zajímavým ukazatelem toho, zdali lze využít bývalé vojenské prostory, prostory po těžbě nerostných surovin je přímé oslovení obyvatel dotčené lokality. V tomto případě se bakalářská práce zabývala lokalitou bývalého vojenského prostoru a prostorech po těžbě v Mikroregionu Podralsko v Libereckém kraji, kdy bylo zjištěno, že souhlasné stanovisko zaujalo 151 respondentů, tedy 69 % dotazovaných oproti 12 % obyvatel Libereckého kraje, kteří s tímto nesouhlasili. Dále bylo zjištěno, že souhlasné stanovisko logicky spojených odpovědí ano a spíše ano zaujali respondenti všech věkových kategorií. Respondenti věkové kategorie do 20 let ze 79 %, dotázaní ve věku od 21 let do 30 let ze 72 %, odpovídající zařazení v kategorii 31 až 40 let z 59 %, osoby ve věkovém rozmezí od 41 let do 50 let souhlasí ze 75 %. Ze 76 % souhlasí i lidé v kategorii od 51 let do 60 let a více než 60 letí souhlasí z 50 %. V položené hypotéze, že věk respondentů nemá vliv na jejich rozhodování v otázce, zdali lze vyloučené lokality využít pro projekty pro přípravu občanů na krizové stavy, bylo výpočty dokázáno, že stanovená hypotéza byla zamítnuta a byla přijata hypotéza opačná s vypočtenou sílou závislosti ve střední hodnotě.

Souhlas s tvrzením, že lze využít vyloučené lokality bývalých vojenských prostorů a prostorů po těžbě nerostných surovin pro přípravu občanů na krizové stavy, vyslovilo 152 respondentů z 217 dotazovaných, jejichž podíl činil 70 % všech dotázaných. Tito lidé v další otázce navrhovali varianty využití těchto lokalit k vybudování jednotlivých areálů, které jim byly v dotazníku nabídnuty, mohli však doplnit i své varianty. Dotazovaní volili libovolný počet ze 14 nabízených možností, kdy bylo zjištěno, že nejvíce preferovaným je zdravotnický areál, který byl volen 96krát. Druhým nejpreferovanějším areálem byl zvolen cyklistický areál s počtem 86 preferenčních bodů a třetím v pořadí s počtem 83 hlasů byl vyhodnocen střelecký areál. Čtvrtým nejpreferovanějším areálem byl hasičský areál se 73 hlasy a na děleném pátém místě se 70 hlasy byl preferován areál kynologický s běžeckým. Tyto poznatky lze využít při výběru jednotlivých projektů a využít tím preference obyvatelstva, který projekt by uvítali.

Dále bylo součástí bakalářské práce hodnocení ekologické udržitelnosti, zejména vliv navrhovaného projektu na ekologickou udržitelnost, kdy toto bylo respondenty

hodnoceno pozitivně 128 osobami v podílu 59 %. V hodnocení, zdali se vybudováním projektu pro přípravu zlepší ekologická situace ve vyloučených lokalitách, pakliže by byly využity prostory po objektech bývalého vojenského prostoru a těžbě (brownfields), se kladně vyjádřilo 99 dotázaných, tedy 46 %. Byla stanovena hypotéza, že nejvyšší dosažené vzdělání respondentů sledovaného vzorku Libereckého kraje nemá vliv na jejich rozhodování o tom, že se zlepší ekologická situace ve vyloučených lokalitách, pakliže se opakovaně využijí tyto prostory. Tato hypotéza byla výpočty vyvrácena a byla stanovena alternativa, že vzdělání respondentů má vliv na jejich rozhodování v této otázce a dále bylo zjištěno, že síla závislosti se pohybuje ve střední hodnotě.

Při dotazu na respondenty vybraného vzorku obyvatel Libereckého kraje, jaký bude mít vliv vybudování projektu pro přípravu občanů na krizové stavy na zaměstnanost v regionu, bylo zjištěno, že z 217 dotázaných 176 respondentů, tedy 82 % očekává určitý vliv na zaměstnanost v regionu. Zároveň bylo zjištěno, že 160 respondentů (74 %) si myslí, že tento projekt bude mít jistý pozitivní vliv na podnikatelské příležitosti v regionu.

Nejpočetnější skupinou 84 osob (39 %), v otázce vlivu vybudování Multifunkčního centra pro přípravu občanů na krizové stavy jsou dotázaní, kteří si tím nejsou jistí a zvolili odpověď nevím. Proto byla položena hypotetická otázka, že místo (okres) bydliště dotazovaných nemá vliv na realizaci projektu. Výpočty bylo zjištěno, že se hypotéza nepotvrdila a se střední silou závislosti byla potvrzena alternativní hypotéza, že místo bydliště má vliv na rozhodování respondentů.

V otázce vlivu vybudování daného projektu na rozvoj regionu byla nejpočetnější skupinou respondentů, ve které se slučovaly odpovědi ano a spíše ano. V této skupině bylo zařazeno 134 dotazovaných, tedy 61 % výběrového vzorku. Pakliže by bylo vybudováno Multifunkční centrum pro přípravu občanů na krizové stavy 125 respondentů (58 %), by souhlasilo s tvrzením, že tento projekt bude mít vliv na připravenost občanů na krizové stavy.

V kvalitativním výzkumu se postupně potvrzovala data z kvantitativního šetření. Za důležité tito dotazovaní považují to, že úroveň připravenosti obyvatelstva na krizové stavy průběžně klesá, nové generace jsou na takovéto situace připravovány zcela sporadicky a nedostatečně. Mimo jiné souhlasí s tím, aby takovéto centrum bylo vybudováno, alespoň na úrovni kraje a stýkaly se v něm zájmy obyvatelstva, zejména žáků základních, středních i vysokých škol se zájmy IZS, bezpečnostních sborů a ozbrojených sil. Vyzvedli nejen

nutnost přípravy obyvatel na krizové stavy, ale i výchovu nových generací specialistů pro zabezpečení státu, zábavnou formou v prostředí, které jim napomůže se v těchto oblastech dále vzdělávat. V rozhovorech byla šířeji dotčena i otázka sociální vyloučenosti, například obyvatel vyšších věkových skupin nebo hendikepovaných, kdy bylo navrženo, aby kromě jiného bylo vybudováno i sociální zařízení pro bývalé příslušníky IZS, bezpečnostních sborů, ozbrojených sil a jiné. Protože tito lidé mají mnoho zkušeností, které by mohli, díky tomu, že jsou v tom daném prostředí, předávat a jistě by jim to zkvalitnilo jejich stáří nebo ulevilo s jejich hendikepem. V otázce sociálního vyloučení skupin obyvatel jiné národnosti nebo jiné etnické skupiny bylo zjištěno, že tyto skupiny nejsou správně přesvědčovány o zapojení se do projektů, které by jim mohly v jejich sociální vyloučenosti pomoci. Bylo konstatováno jedním z dotazovaných, který je sám příslušníkem etnické komunity Romů, že tito lidé byli přesvědčováni argumenty, které pro ně nebyly dostatečně motivující a pochopitelné. Dále byli přesvědčováni lidmi, kteří terénní práci mezi těmito lidmi neznali, neznali jejich mentalitu a potřeby. Tyto skupiny oslovovali lidé z úřadů, z kanceláří nebo lidmi, kteří neměli úmysly pomoci komunitě z vyloučenosti, ale naopak na její úkor, s vidinou krátkodobého zisku, se obohatit a tím tuto komunitu rozdělit a prohloubit její vyloučení, proto je nutné pomocí spolkových aktivit lidí, kteří jsou pro tuto práci motivovaní, nejlépe ty, kteří z vyloučených skupin občanů vzešli a jsou dostatečně proškoleni.

6.2 Diskuse

Porovnáním výsledků praktické části práce, bylo zjištěno, že environmentální udržitelnost souvisí s proměnou životního prostředí, kdy prostředí může být změněno přírodou samotnou, ale i lidmi. Na příkladu vyloučených lokalit bývalých vojenských prostorů a prostorů po těžbě je zřejmé, že na tyto lokality dosti významně působil člověk. Pakliže jsou oblasti člověkem opuštěny i se svými ekologickými zátěžemi, příroda tato prostředí dokáže postupem času změnit. Dokáže zakrýt viditelné zásahy člověka zelení, rozbít stavby pomocí fyzikálních sil, které v přírodě působí. Některé zásahy člověka jsou však nevratné a dlouhodobě negativně působí na životní prostředí, ekologii, faunu, floru i na člověka samotného. Proto by lidstvo mělo přírodě pomoci a svůj nepořádek si uklidit. Příkladem je sanace těžebních prostorů Ralska, po chemické těžbě, kdy se napravuje jejich ekologická zátěž. Dalším z možných pozitivních změn může být opětovné využití těchto vyloučených lokalit, například pro udržitelné lesní hospodářství, zemědělství, udržitelnou

turistiku. Doporučením je, aby tyto prostory byly využity v souladu s přírodou i se zájmy člověka. Možným řešením je postupné budování navrhovaného projektu pro přípravu občanů na krizové stavy, pomocí dotačních prostředků Evropské unie ve spolupráci se spolky, IZS, bezpečnostních sborů a ozbrojených sil, pro zachování životního prostředí.

Z hlediska sociální udržitelnosti je nutné při plánování projektů v regionu zjistit, zdali je projekt sociálně udržitelný. Tuto udržitelnost je již od počátku nutné podpořit zájmy lidí, kteří v daném regionu žijí, proto je důležité znát názor obyvatel k plánovanému projektu, případně dát obyvatelům možnost podílet se na rozvoji regionu vlastními projekty, které si sami navrhnou. Při plánování projektů, je nutno klást důraz na skupiny obyvatel, které budou projektem dotčeny, tak, aby nedocházelo k jejich sociálnímu vyloučení, naopak, aby se vyloučené skupiny obyvatel zapojovaly do regionálních projektů. V projektu Multifunkčního centra pro přípravu občanů na krizové stavy je ve výzkumu na sociální vyloučenost pamatováno tím, že se přetvoří vyloučená oblast a vyloučené skupiny obyvatel dostanou možnost účastnit se na jeho výstavbě a provozu, zejména v činnostech místních spolků, které již existují nebo nově vzniknou. V neposlední řadě, která souvisí i s ekonomickou udržitelností je nutné kalkulovat se sociální obslužností a dostatečným personálním zabezpečením. Díky potkávání se různorodých sociálních skupin ve společném zájmu je očekáváno, že sociální udržitelnost bude postupně posilovat.

Každý projekt má svou ekonomickou stránku a ekonomickou udržitelnost, tak, aby jeho funkčnost byla co nejdelší a jeho dlouhodobost se dala prodlužovat. Ekonomická udržitelnost projektu musí být nakonfigurována tak, aby nekolidovala s regionální ekonomií a ekonomikou. Projekt, který nepřesahuje hranice regionu, nemůže přesáhnout ekonomickou hranici regionálních financí, proto je nutné zahrnout do analýzy i tuto část projektu. Protože projekt Multifunkčního centra pro přípravu občanů na krizové stavy se týká kromě jiného i obrany státu, proto byl pro projekt zvolen Mikroregion Podralsko, kde lidé celé řady let byli zvyklí žít v symbióze s vojáky a region sám se nabízí bývalým vojenským prostorem a prostory po těžbě uranu k těmto aktivitám. Tento projekt má ambice přesáhnout hranice regionu a spíše se stát krajským projektem, kde se dá kalkulovat s krajskými dotacemi, které mohou pokrýt široké náklady výstavby. Porovnáním toho, že výstavba a činnost centra bude mít vliv na zaměstnanost a podnikatelské příležitosti, tak by se tyto atributy měly stát pilíři ekonomické udržitelnosti nejen centra, ale částečně i regionu. Multifunkční centrum se zčásti dají využít komerčně,

včetně služeb, které pohyb lidí v centru zabezpečí, např. restaurace, stánky s občerstvením, půjčovny sportovního náčiní apod. Je zřejmé, že vybudované centrum má potenciál navýšit turistickou atraktivitu prostředí, a tím i jeho ekonomickou udržitelnost. Je nutné zvolit dostatečnou platformu pro propagaci projektu a zvážit, zdali propagace PR, Multifunkčního centra přesáhne hranice Libereckého kraje.

Ve vztahu k regionálnímu rozvoji je podotýkáno, že projekt Multifunkčního centra pro přípravu občanů na krizové stavy je koncipován tak, aby dodržel ustanovení všech tří pilířů regionálního rozvoje a byl pro rozvoj regionu přínosem. Tím, že se vybudováním Multifunkčního centra zlepší environmentální udržitelnost vyloučené lokality, protože se stavba a provoz budou řídit pravidly šetřícími životní prostředí. V neposlední řadě počítá s vyloučenými lokalitami a vyloučenými skupinami pro výstavbu a provoz centra se všemi jeho areály, tak, aby byla zcela potlačena sociální vyloučenost a obyvatele regionu se postupně zapojovali do spolkového života v regionu. Nakonec rekonstrukcemi důležitých komunikačních tepen regionu se postupně zlepšuje jeho dopravní obslužnost, což má pozitivní dopad i na budoucnost rozvoje Mikroregionu Podralsko.

V předchozích měsících jsme si byli nuceni zvykat na jeden z krizových stavů, a to stav nouze. I přes to, že opatření střídá opatření, je naprosto zřejmé, že tuto situaci zatím nezvládáme. V duchu všech opatření se nejen obyvatelé, ale i státní sektor dostali na hranice svých schopností. V rámci prevence do budoucna je povinností nejen státu, ale i naší, abychom své schopnosti odolávat krizím zlepšili, uvědomili si nutnost naše schopnosti udržovat, dále zlepšovat, případně získávat nové schopnosti. Protože generace, které zažily plošnou přípravu obyvatelstva, ať již na školách nebo v zaměstnání své schopnosti ztrácejí a u nových generací tato příprava téměř vymizela, je nutné nenásilnou formou, schopnosti odolávat krizovým stavům s co nejmenšími následky, obnovit nebo opět získat. Protože se krizovými stavy dle krizových zákonů zabývají složky IZS, bezpečnostní sbory a ozbrojené síly, kterým specialisté také chybí, naskýtá se myšlenka skloubit přípravu obyvatelstva na krizové stavy ve spolupráci s výše vyjmenovanými sbory na místech, která pro to budou vybudovaná a vybavená. V interakci s regionálními spolky zábavnou formou i pomocí komerčních areálů s turistickou platformou, schopnosti obyvatelstva, pomocí projektu Multifunkčního centra pro přípravu na krizové stavy, obnovit, vylepšit a nové získat.

7 Závěr

Doporučení a výstup do praxe je využití expertních procesů a postupů před realizací projektů spolufinancovaných dotačními programy Evropské unie, které mají dosáhnout ve vyloučených lokalitách, bývalých vojenských prostorů a oblastech postižených těžbou nerostných surovin, realizaci environmentálně udržitelných projektů k využití těchto lokalit v rámci udržitelného rozvoje regionu.

V teoretické části bakalářské práce bylo studiem doporučené literatury, použitím dostupných zdrojů a zaznamenáním následných výstupů o environmentální, sociální a ekonomické udržitelnosti. V teoretická části byly dále zaznamenány podstatné informace o regionálním rozvoji a krizovém řízení, které vytvořily dostatek zdrojů pro diskusi.

V první polovině praktické části bylo provedeno seznámení s oblastí výzkumu. Bylo zmíněno vymezení lokality základního souboru pro sběr následně zkoumaných dat. Následně byly studovány a zaznamenány informace o evropských fondech, operačních programech a národních dotacích, jako o nástrojích regionálního rozvoje.

Poté byl charakterizován vybraný vzorek základního souboru obyvatelstva dané lokality a byla provedena pilotní studie. Po Stanovené technice sběru dat a vytvořenou konstrukcí nástrojů pro sběr poznatků byl proveden předvýzkum, ve kterém byly ověřeny techniky a konstrukce nástrojů. Následně již bylo přikročeno k samotnému získávání poznatků a z provedených terénních šetření bylo výběrem relevantních dat zjištěno a následnou analýzou, že obyvatelé vybrané lokality, souhlasí s realizací předloženého projektu v dané lokalitě. V rámci analýzy bylo zjištěno, že představený projekt bude mít pozitivní vliv na environmentální udržitelnost vyloučených lokalit bývalého vojenského prostoru a prostorů po těžbě uranu. Dále bylo zjištěno, že dle dotazovaných, bude mít projekt částečně vliv na zlepšení ekologické situace v dané lokalitě.

Pokračující analýzou zjištěných dat byly komparovány nejčastější způsoby využití lokality, o jakých se sami obyvatelé sledovaného rozhodovali v rámci využití prostorů pro přípravu občanů na krizové stavy. Bylo zjištěno, že preferují zejména zdravotnický areál, cyklistický areál, střelecký areál, areál hasičských sportů, běžecký a kynologický areál. V neposlední řadě by projevili zájem i o horolezecký a lanový areál, motoristický a plavecký areál. Na posledních místech pomyslného žebříčku, ale s nezanedbatelnými

preferencemi obyvatelé označili objekty sociálního centra pro veterány, areál úpolových sportů a sebeobrany, letecký areál, památník hrdinům a jiné.

Poměrně významným faktorem analýzy dat, jejich komparací a výstupů z rozhovorů bylo měření vlivu na zaměstnanost, který byl hodnocen, jako významný a vlivu na podnikatelské příležitosti, který byl hodnocen pozitivně. Zdali bude mít projekt pro přípravu občanů na krizové stavy vliv na životní úroveň vyloučených skupin občanů, bylo z jedné třetiny voleno souhlasné stanovisko, ale většina respondentů sledovaného vzorku hodnotila tuto oblast neutrálně nebo negativně.

Na základě analýzy kvalitativního šetření odpovědí občanů Libereckého kraje, vybraní aktéři souhlasí s tvrzeními, že výstavba Multifunkčního centra pro přípravu občanů na krizové stavy bude mít vliv na rozvoj Mikroregionu Podralska a na připravenost občanů na krizové stavy Libereckého kraje. Tímto bylo potvrzeny výsledky kvantitativního šetření.

Terénním šetřením bylo získáno mnoho relevantních informací a dat o názorech občanů základního souboru na poměrně rozsáhlý projekt výstavby Multifunkčního centra pro přípravu občanů na krizové stavy, proto zařazení průzkumu mezi občany k realizaci dotačních projektů, bezesporu je expertním procesem, důležitým pro indikaci udržitelnosti projektů a případné vyjádření svobodné vůle občanů k rozvoji regionu.

Toto měření potvrzuje domněnky, že lze tento výzkum aplikovat i v jiných regionech, ve kterých jsou plánovány nejen projekty pro přípravu občanů na krizové stavy, ale i projekty jiné, které za pomoci využití expertních procesů a postupů před realizací projektů spolufinancovaných dotačními programy Evropské unie budou v dostatečné míře konfrontována s názory a potřebami široké veřejnosti, plně v souladu s environmentální udržitelností a udržitelným regionálním rozvojem.

Porovnáním výsledků výzkumu uvedených v bakalářské práci s výstupy (Vogt, 2015), kde autor poukazuje na prostorové aspekty občanské společnosti, včetně konceptů sociálního kapitálu a demokracie a v nich se zdůrazňuje význam (liberální parlamentní) demokracie, jakož i aspekty deliberativní a participativní demokracie s „živou“ občanskou společností, lze tvrdit, že rozhodování občanů je součástí expertních procesů a postupů před realizací projektů.

8 Seznam použitých zdrojů

Aakkula a kol., J., 2021. Shared socioeconomic pathways for climate change research in Finland: co-developing extended SSP narratives for agriculture. *Regional Environmental Change*, 5 leden, Svazek 1, p. 1.

ARR-Agentura regionálního rozvoje, spol. s r.o., 2010. *Liberecký_loga - Analyza-SE-rozvoje-Liberecky_loga.pdf.* [Online] Available at: http://www.dotaceeu.cz/getmedia/ca8be48d-b7a6-4f2f-8b5c-ebc195598ed5/Analyza-SE-rozvoje-Liberecky_loga.pdf [Přístup získán 3 3 2021].

Blažek, J. & Uhlíř, D., 2002. *Teorie regionálního rozvoje nástin, kritika, klasifikace.* Praha: Karolinum.

Brčák, J., Sekerka, B. & Svoboda, R., 2013. *Mikroekonomie - teorie a praxe.* Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o..

Brož, M. a další, 2007. *Kdo drží Černého Petra: sociální vyloučení v Liberci, Plzni a Ústí nad Labem.* Praha: Člověk v tísni -společnost při České televizi.

Čadil, J., 2010. *Regionální ekonomie.* 1. vyd. editor Praha: C. H. Beck.

Disman, M., 2002. *Jak se vyrábí sociologická znalost.* Praha: Karolinum.

Dobrovská, J., 2006. *https://www.technickytydenik.cz.* [Online] Available at: https://www.technickytydenik.cz/rubriky/archiv/ekologicke-zateze-co-nam-unika-a-cemu-neunikneme_17783.html [Přístup získán 6 7 2020].

Dyba, W., Loewen, B., Looga, J. & Zdražil, P., 2018. Regional development in Central-Eastern European Countries at the beginning of the 21st century: Path dependence and effects of EU Cohesion policy. *Quaestiones Geographicae*, Issue 37, p. 89.

Fukan, L., 2014. *Dotace | Dotace EU.* [Online] Available at: https://www.dotacni.info/glossary/dotace-2/ [Přístup získán 23 2 2021].

Geoportal, 2021. *Geomorfologie - Geoportál Libereckého kraje.* [Online] Available at: https://prvk.kraj-lbc.cz/geomorfologie [Přístup získán 23 1 2021].

Giddens, A., 1999. *Sociologie.* Praha: Argo.

Horák, R., Krč, M., Ondruš, R. & Danielová, L., 2004. *Průvodce krizovým řízením pro veřejnou správu.* 1. vyd editor Praha: Linde Praha a.s..

interactive, U., 2021. *O kraji | Poradenství | Liberecký kraj.* [Online] Available at: https://poradenstvi.kraj-lbc.cz/o-kraji [Přístup získán 23 1 2021].

J-CORP, 2020. *Ekologie / Slovník cizích slov.* [Online] Available at: https://www.infoz.cz/ekologie/

J-CORP, 2020. *Environmentální | Slovník cizích slov.* [Online] Available at: https://www.infoz.cz/environmentalni/ [Přístup získán červenec 31 2020].

Keller, J., 2010. *Tři sociální světy. Sociální struktura postindustriální společnosti..* Praha: Slon.

Kocmanová, A., Pavlakova Docekalova, M., Meluzín, T. & Škapa, S., 2020. Sustainable investing model for decision makers (Based on research of manufacturing industry in the Czech Republic). *Scopus*, 2 říjen, p. 6.

Kukal, Z. & Pošmourný, K., 2005. Přírodní katastrofy a rizika. *Planeta*, Issue 3/2005.

Lingea, 2020. *udržet - Slovník současné češtiny | Lingea s.r.o..* [Online] Available at: https://www.nechybujte.cz/slovnik-soucasne-cestiny/udr%C5%BEet

Macháček, J., Toth, P. & Wokoun, R., 2011. *Regionální a municipální ekonomie.* Vyd. 1 editor Praha: Oeconomica.

Maier a kol., K., 2012. *Udržitelný rozvoj území.* Praha: Grada.

Malý, I. & Cibáková, V., 2012. *Dopady vybraných veřejných politik na regionální rozvoj v České a Slovenské republice.* Brno: Masarykova univerzita.

Martinovský, P., 2017. *Environmentální bezpečnost v České republice.* Brno: Masarykova univerzita.

Mikroregion Podralsko, 2021. *Mikroregion Podralsko.* [Online] Available at: http://www.podralsko.info/mikroregion-podralsko/charakteristika/ [Přístup získán 28 1 2021].

Mikulička , J., 2020. *Konec vyjetých kolejí. Rekonstrukce silnice II/268 z Mimoně na hranici kraje začala | Obecné informace | Liberecký kraj.* [Online] Available at: https://www.kraj-lbc.cz/aktuality/konec-vyjetych-koleji-rekonstrukce-silnice-ii-268-z-mimone-na-hranici-kraje-zacala-n1076744.htm
[Přístup získán 3 březen 2021].

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2020. *DotaceEU - Informace o fondech.* [Online] Available at: https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/informace-o-fondech [Přístup získán 8 březen 2021].

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2020. *DotaceEU - Operační program.* [Online] Available at: https://www.dotaceeu.cz/cs/ostatni/dulezite/slovnik-pojmu/o/operacni-program
[Přístup získán 8 březen 2021].

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2020. *DotaceEU - Programové období 2021-2027.* [Online]

Available at: https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/kohezni-politika-po-roce-2020
[Přístup získán 8 březen 2021].

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2020. *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR - Národní dotace.* [Online]
Available at: https://www.mmr.cz/cs/narodni-dotace
[Přístup získán 8 březen 2021].

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2021. *Dotace EU - Mapa projektů.* [Online]
Available at: https://www.dotaceeu.cz/cs/statistiky-a-analyzy/mapa-projektu?search=&Theme=11&region=CZ051&period=0&city=0&program=0&priorAx=0&Grant=1to10&rok=0&KODSTR=0
[Přístup získán 3 březen 2021].

Mlčoch, L., Vyd. 2. 1997. *Zastřená vize ekonomické transformace.* Praha: Karolinum.

Moldan, B., Vyd 2. 2015. *Podmaněná planeta.* Praha: Karolinum.

Možný, I., 2009. *Proč tak snadno ....* Praha: Sociologické nakladatelství.

MŽP, 2008-2020. *Udržitelný rozvoj - Ministerstvo životního prostředí.* [Online]
Available at: https://www.mzp.cz/cz/udrzitelny_rozvoj
[Přístup získán 12 1 2021].

Popovici, R. et al., 2020. *Outsourcing governance in Peru?s integrated water resources management | Elsevier Enhanced Reader.* [Online]
Available at: https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0264837720307419?via%3Dihub
[Accessed 22 12 2020].

Rønne, A. F., 1974. *Mrtvý Indián nepromluví.* Praha: Olympia.

Salgueiro, P. A., Prach, K., Branquinho, C. & Mira, A., 2020. Enhancing biodiversity and ecosystem services in quarry restoration – challenges, strategies, and practice. *Scopus*, 1 květen, p. 655.

Smith, F., 1997. *Environmental sustainability.* Boca Raton(Florida): St. Lucie Press.

Stegeman, I. a další, 2020. Encouraging and enabling lifestyles and behaviours to simultaneously promote environmental sustainability, health and equity: Key policy messages from inherit. *IJERPH*, 1 říjen, p. 9.

Stingl, M., 2011. *Ostrovy krásy, lásky a lidojedů.* Brno: Jota.

Tetřevová a kolektiv, L., 2017. *Společenská odpovědnost firem společensky citlivých odvětví.* Praha: Grada.

Trdla, F., 2019. *Odborníci se sešli nad riziky, která nesou sociálně vyloučené lokality.* [Online]
Available at:

https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjyw6a6h5HuAhVCzKQKHZIiCSMQFjAJegQICBAC&url=https%3A%2F%2Fwww.kraj-lbc.cz%2Fodbornici-se-sesli-nad-riziky-ktera-nesou-socialne-vyloucene-lokality-n930530.htm%3Ffbclid%3DIwAR3THkFONLU
[Přístup získán 10 1 2021].

Vláda ČR, 2014. *Koncepce ochrany obyvatelstva 2020-2030 - Koncepce-ochrany-obyvatelstva-2020-2030_1_.pdf.* [Online] Available at: https://www.vlada.cz/assets/ppov/brs/dokumenty/Koncepce-ochrany-obyvatelstva-2020-2030_1_.pdf
[Přístup získán 23 1 2021].

Vogt, D., 2015. Selected aspects of political-geographic study of the democratic civil society. *Geografie*, 5 červenec, Issue 120, p. 444.

WANET s.r.o., 2021. *Liberecký kraj.* [Online] Available at: https://www.mistopisy.cz/pruvodce/kraj/7/liberecky/
[Přístup získán 23 1 2021].

9 Přílohy

Seznam příloh

Příloha A - Dotazníkové šetření v libereckém kraji.....87

Příloha B – Seznam otázek nestandardizovaného rozhovoru 89

Příloha A - Dotazníkové šetření v libereckém kraji

DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ V LIBERECKÉM KRAJI

Dobrý den,

Jmenuji se Roman Čermák a jsem studentem České zemědělské univerzity v Praze. Studuji obor Veřejná správa a regionální rozvoj na Provozně ekonomické fakultě. Chtěl bych vás požádat o označení vámi vybraných odpovědí na otázky v anonymním dotazníku, který je určen výhradně pro zpracování praktické části mé Bakalářské práce, která se zabývá tématem přípravy dotačních projektů a jejich environmentální udržitelností v souvislosti s regionálním rozvojem. Prosím vás tímto o chvilku vašeho času, za který vám zároveň děkuji.

Identifikační část

1) Věková skupina

☐ do 20 let ☐ 21-30 let ☐ 31- 40let

☐ Let 41-50 ☐ 51-60 let ☐ 61 a více let

2) Nejvyšší dosažené vzdělání

☐ Základní ☐ Středoškolské s maturitou

☐ Střední odborné bez maturity ☐ Vysokoškolské

3) Místo bydliště (okres)

☐ Liberec ☐ Česká Lípa ☐ Jablonec nad Nisou ☐ Semily

4) Ekonomická aktivita

☐ Ekonomicky neaktivní (Student/Žák, Mateřská, rodičovská dovolená, senioři, invalidé)

☐ Nezaměstnaný/á

☐ Ve služebním poměru (ozbrojené složky)

☐ Zaměstnaný/á v soukromé, ve státní neb veřejné sféře

☐ Osoby podnikající, zaměstnavatelé do 1(zaměstnanců

☐ Osoby podnikající, zaměstnavatelé nad zaměstnanců

Průzkumná část

Průzkumná část se týká udržitelného využití vyloučených lokalit bývalého vojenského prostoru, letiště a bývalých těžebních oblastí v katastru obcí, které se nacházejí v Mikroregionu Podralsko, v okresu Česká Lípa, v Libereckém kraji.

1) Lze vyloučené lokality Mikroregionu Podralsko, zejména bývalý vojenský prostor a prostory po těžbě, využít ve veřejném zájmu pro přípravu občanů na krizové stavy (ohrožení státu, živelní katastrofy, pandemie apod.)?

☐ ANO ☐ SPÍŠE ANO ☐ NEVÍM ☐ SPÍŠE NE ☐ NE

2) Je vhodnou volbou vybudování Multifunkčního centra pro přípravu občanů na krizové stavy ve vyloučených lokalitách bývalých vojenských prostorů a prostorů po těžbě?

☐ ANO ☐ SPÍŠE ANO ☐ NEVÍM ☐ SPÍŠE NE ☐ NE

3) Pokud jste odpověděli v předchozí otázce ANO či SPÍŠE ANO, tak jaké možnosti by podle vás mělo Multifunkční centrum pro přípravu občanů na krizové stavy nabízet? Zaškrtněte libovolný počet možností.

- ☐ Areál hasičských sportů
- ☐ Střelecký areál (střelba, paintball, airsoft apod.)
- ☐ Areál úpolových sportů a sebeobrany (box, MMA, judo, karate apod.)
- ☐ Letecký areál s letištěm (modelářství, letectví)
- ☐ Plavecký areál (přírodní koupaliště, vnitřní bazén, komory pro výuku potápěčů)
- ☐ Centrum pro veterány Ozbrojených složek a IZS s ubytováním
- ☐ Cyklistický areál (cyklostezky, terénní dráhy apod.)
- ☐ Kynologický areál
- ☐ Areál pro zdravotnické kurzy a kurzy první pomoci
- ☐ Areál běžeckých tratí (Spartan, orientační běh, přespolní běh apod.)
- ☐ Motoristický areál (terénní jízdy, okruhy) BESIP
- ☐ Lanové centrum, horolezectví a překážková dráha
- ☐ Památník hrdinům naší historie
- ☐ Jiné, vypište které.

4) Jaký bude mít vliv vybudování a provoz Multifunkčního centra pro přípravu občanů na krizové stavy na ekologickou udržitelnost Podralska?

☐ pozitivní ☐ spíše pozitivní ☐ nebude mít žádný vliv ☐ spíše negativní ☐ negativní

5) Zlepší se ekologická situace při využití prostorů po bývalých vojenských a těžebních stavbách (brown fields) bývalého vojenského prostoru a těžbě?

☐ ANO ☐ SPÍŠE ANO ☐ NEVÍM ☐ SPÍŠE NE ☐ NE

6) Jaký bude mít vliv vybudování a provoz Multifunkčního centra pro přípravu občanů na krizové stavy na zaměstnanost regionu.

☐ významný ☐ velký ☐ méně významný ☐ zanedbatelný ☐ žádný

7) Jaký bude mít vliv vybudování a provoz Multifunkčního centra pro přípravu občanů na krizové stavy na podnikatelské příležitosti?

☐ pozitivní ☐ spíše pozitivní ☐ nebude mít žádný vliv ☐ spíše negativní ☐ negativní

8) Zlepší se vybudováním a provozem Multifunkčního centra pro přípravu občanů na krizové stavy životní úroveň vyloučených skupin občanů (starší lidé, hendikepovaní, etnické a národnostní menšiny apod.)?

☐ ANO ☐ SPÍŠE ANO ☐ NEVÍM ☐ SPÍŠE NE ☐ NE

9) Napomůže vybudování a provoz Multifunkčního centra pro přípravu občanů na krizové stavy rozvoji regionu?

☐ ANO ☐ SPÍŠE ANO ☐ NEVÍM ☐ SPÍŠE NE ☐ NE

10) Bude mít využívání Multifunkčního centra pro přípravu občanů na krizové stavy vliv na připravenost občanů čelit hrozbám (ohrožení státu, přírodní katastrofy, pandemie apod.)?

☐ ANO ☐ SPÍŠE ANO ☐ NEVÍM ☐ SPÍŠE NE ☐ NE

Seznam otázek nestandardizovaného rozhovoru

Dobrý den,

Jmenuji se Roman Čermák a jsem studentem České zemědělské univerzity v Praze. Studuji obor Veřejná správa a regionální rozvoj na Provozně ekonomické fakultě. Chtěl bych vás požádat o odpovědi na otázky v anonymním rozhovoru, jehož výstupy jsou určeny výhradně pro zpracování praktické části mé Bakalářské práce, která se zabývá tématem přípravy dotačních projektů a jejich environmentální udržitelností v souvislosti s regionálním rozvojem. Prosím vás tímto o chvilku vašeho času, za který vám zároveň děkuji.

1) **Víte o lokalitách Mikroregionu Podralsko, v nichž se nachází bývalý vojenský prostor a prostory po těžbě uranu a pakliže ano, myslíte si, že by se daly využít pro vybudování Multifunkčního centra pro přípravu občanů na krizové stavy a bylo by toto řešení vhodnou volbou?**

2) **Zlepšila by se vybudováním Multifunkčního centra pro přípravu občanů na krizové stavy environmentální udržitelnost dané oblasti i za předpokladu, že by se k vybudování využily prostory po bývalých vojenských a těžebních stavbách (brown fields) v bývalém vojenském prostoru a prostorech po těžbě?**

3) **Je možné, že by se díky vybudování Multifunkčního centra pro přípravu občanů na krizové stavy zlepšila ekonomická udržitelnost regionu, zlepšila by se zaměstnanost a vznikly by nové podnikatelské příležitosti?**

4) **Pokud by se vybudovalo Multifunkční centrum pro přípravu občanů na krizové stavy, mělo by to vliv na zlepšení podmínek pro život vyloučených skupin občanů (starší lidé, hendikepovaní, etnické a národnostní menšiny apod.)?**

5) **Pokud by se vybudovalo Multifunkční centrum pro přípravu občanů na krizové stavy, mělo by to vliv na rozvoj regionu a na připravenost občanů čelit hrozbám (ohrožení státu, přírodní katastrofy, pandemie apod.)?**